

(*)Escola Universitaria de Enfermaría da Deputación Provincial de Pontevedra

(*)Localización e contacto

(*)

Dirección

Escola de Enfermería de Pontevedra. Uvigo

Calle de Joaquín Costa, 41, 3

6002 Pontevedra

886211900

Administración

Teléfono: 886211900

e-correo: secenfpo@uvigo.es

Horario Atención ó Público: 9.00-14 horas

Conserxería: Teléfono: 886211900

Web: enfermeria.depo.es

Dende centros Uvigo:

http://www.uvigo.es/uvigo_gl/Centros/pontevedra/enfermeria.html

Dende Grados Uvigo:

http://webs.uvigo.es/vicprof/index.php?option=com_content&task=view&id=1497&Itemid=572

Comunicación

A cidade de Pontevedra está comunicada cos principais núcleos urbanos galegos, peninsulares e mesmo internacionais.

A autopista do Atlántico (AP-9) atravesa de norte a sur todo o territorio da comunidade autónoma galega desde A Coruña a Santiago de Compostela, Pontevedra, Vigo e Portugal.

A autovía do Salnés comunica Pontevedra con Sanxenxo e O Grove.

A autovía das Rías Baixas enlaza O Porriño coa autovía do norte de Portugal.

A autovía do noroeste conecta a cidade con Madrid, Barcelona e o resto da meseta.

Pontevedra está comunicada coas capitais de Galicia:

□ N-550 une A Coruña co Porriño

□ N-541 é a principal vía interior, pasando por Ourense

□ C-550 percorre a costa, desde Fisterra ata Tui

Transportes

Vialia Estación de tren Pontevedra

Avenida Eduardo Pondal, 36003 Pontevedra. Tel.: 986 851 313 ()

Estación de Autobuses de Pontevedra

Rúa da Estación, 36003 Pontevedra. Tel.: 986 852 408 ()

Horarios

Estación de Autobuses □ CHOP- Montecelo

De luns a venres, 7:40 □ 8:45 □ 9:45 (inverno) □ :50 (verán) □ 10:10 □ 11:10 □ 2:15 □ 12:45 □ 14:40

Por avión

Os aeroportos de Peinador en Vigo e Lavacolla en Santiago de Compostela atópanse a tan só 30 e 45 minutos de Pontevedra respectivamente pola autopista do Atlántico (AP-90).

Aeroporto de Peinador
Avenida do Aeroporto, s/n, Vigo
986 268 200

Aeroporto de Lavacolla
Estrada Santiago-Lugo km 11
Lavacolla, s/n, Santiago de Compostela
981 547 500

Como chegar á rúa Joaquín Costa, 41, 36001 Pontevedra

1,1 km □ aprox. 3 minutos

1. Diríxete cara ó sur, na rúa Calvo Sotelo, cara á rúa do Gorgullón, avanza 240 m.
2. Na rotonda toma a terceira saída en dirección á avda. Eduardo Pondal e avanza 750 m.
3. Na rotonda toma a primeira saída en dirección á rúa Uxío Novoneyra e avanza 130 m.
4. Xira á dereita cara á rúa Joaquín Costa e avanza 9 m.

(*)Presentación

(*)

A Escola Universitaria de Enfermería de Pontevedra é un centro público adscrito á Universidade de Vigo e dependente da Deputación de Pontevedra.

A Enfermería como ciencia da saúde ten por obxecto o estudo do coidado integral do ser humano. O título de Grao en Enfermería ten una duración oficial de 4 anos. Está integrado na rama de Ciencias da Saúde e capacita para o exercicio da profesión regulada de enfermería formando profesionais cunha preparación científica e humana necesaria para atender as necesidades de saúde e coidados das persoas sas ou enfermas ao longo da súa vida, das familias e da comunidade nos distintos niveis de atención sanitaria.

(*)Web do centro

(*)

<https://enfermeria.depo.gal/presentacion>

(*)Equipo directivo

(*)

Director: Miguel Ángel Piñón Cimadevila.

Subdirectora: María Paz Diéguez Montes

Secretaria académica: María González García

Delegado da Universidade: Rafael Durán Barbosa

(*)Profesorado

(*)

<https://www.uvigo.gal/estudar/que-estudar/estudos-grao/grao-enfermaria-p51g140v01>

(*)Alumnado

(*)

Outra información para o alumnado

Servicio de asesoramiento e promoción do alumnado

Servicio de apoio al empleo

Cursos para alumnado

Actividades deportivas

Actividades culturais

Actividades de voluntariado e cooperación

Seguro escolar e de accidentes

Residencias

Accesos rápidos para alumnado

Accesos rápidos en la Universidad de Vigo

(*)Acceso e admisión

(*)

<https://www.uvigo.gal/es/estudiar/gestiones-estudiantes/matriculate/matricula-grados>

<https://www.uvigo.gal/estudar/que-estudar/estudos-grao/grao-enfermaria-p51g140v01>

Enfermería é unha profesión regulada, é dicir aquela cuxa actividade profesional está subordinada a disposicións legais e á posesión dunha determinada cualificación profesional, polo que o Grao en Enfermería capacita para o exercicio da profesión de Enfermería, baseado na ORDE CIN/2134/2008, do 3 de xullo, que establece os requisitos para a verificación dos títulos universitarios oficiais que habiliten para o exercicio da profesión de Enfermería.

O desenvolvemento da profesión de enfermaría contribúe a promover, protexer e mellorar a saúde, a seguridade e o benestar da poboación, previr as enfermidades e as súas consecuencias así como favorecer a sostibilidade do sistema sanitario. Con estes obxectivos nace o novo Grao en Enfermaría impartido nos tres campus da Universidade de Vigo.

O Título planificouse unha formación total de 240 créditos ECTS, dividida en oito cuatrimestres, cunha duración de catro anos lectivos e cun tipo de ensino de carácter presencial.

Número de prazas máximas de novo ingreso ofertadas no primeiro curso de implantación por modalidade de ensino: 50 prazas.

Non se establecen probas adicionais para o acceso ao título de Grao en Enfermería, aténdose unicamente ao establecido pola CIUG e pola normativa vixente de Universidade de Vigo.

Recoméndase unha actitude colaborativa e unha visión integral capaz de relacionar e relacionarse con todas as dimensións do ser humano. Ademais, debería demostrar unha adecuada disposición para o traballo en equipo, o estudo continuado, reflexivo e crítico, a capacidade de adaptación continua ao cambio e o manexo de situacións con gran carga física e emocional. Igualmente requírese responsabilidade, equilibrio, e madurez persoal.

(*)Normativa e lexislación

(*)

Normativa Xeral da Uvigo

Xestións para o alumnado

Normativa Xeral da Universidade de Vigo

Matrícula

Alumnado

Normativa de organización académica e profesorado

Normativa de permanencia

Normativa de transferencia e recoñecemento de créditos

Extensión Universitaria

Calendario académico Universidade de Vigo

Vida Universitaria

Aprendizaxe en línea

Normativa do centro

- Practicas
- TFG

Outra normativa de interese

Prevención do acoso sexual por razón de sexo

Políticas de igualdade da Universidade de Vigo

Atención á diversidade

Campus CREA

(*)Servicios e infraestruturas

(*)

Grado en Enfermería

Subjects

Year 1st

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
P51G140V01101	Human anatomy: Human anatomy	1st	9
P51G140V01102	Psychology: Psychology	1st	9
P51G140V01103	Biochemistry: Biochemistry	1st	6
P51G140V01104	Community nursing 1	1st	6
P51G140V01105	Physiology: Physiology	2nd	9
P51G140V01106	Statistics: Statistics	2nd	6
P51G140V01107	Basics of nursing	2nd	9
P51G140V01108	Modern language: Technical english	2nd	6

Year 2nd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
P51G140V01201	Introduction to clinical nursing	1st	6
P51G140V01202	Ethics and law	1st	6
P51G140V01203	Pharmacology and dietetics	1st	9
P51G140V01204	Clinical nursing 1	1st	9
P51G140V01205	Clinical nursing 2	2nd	6
P51G140V01206	Community nursing 2	2nd	9
P51G140V01207	Nursing management	2nd	6
P51G140V01208	Clinical practice 1	2nd	9

Year 3rd

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
P51G140V01301	Clinical nursing 3	1st	6
P51G140V01302	Maternal-child nursing	1st	9
P51G140V01303	Clinical practice 2	1st	15
P51G140V01304	Geriatric nursing and palliative care	2nd	6
P51G140V01305	Mental health nursing	2nd	6
P51G140V01306	Clinical practice 3	2nd	18

Year 4th

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
P51G140V01401	Research methodology	1st	6
P51G140V01404	Prevention of occupational risks in the health field	1st	6
P51G140V01405	Clinical practice 4	1st	18
P51G140V01406	Clinical practice 5	2nd	18

P51G140V01407	Final Year Dissertation	2nd	12
P51G140V01412	Health, dependence and social vulnerability	1st	6
P51G140V01413	Nursing care in emergencies and disasters	1st	6

IDENTIFYING DATA				
Anatomía humana: Anatomía humana				
Subject	Anatomía humana: Anatomía humana			
Code	P51G140V01101			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Piñón Esteban, Miguel Ángel			
Lecturers	Piñón Esteban, Miguel Ángel			
E-mail	mpinon@hotmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	A anatomía abarca todas aquelas ramas do coñecemento nas que compete o estudo da estrutura do corpo. A materia de Anatomía dentro dos estudos de grao de Enfermería ten unha relevancia especial xa que abarca o estudo das diferentes partes do corpo (anatomía rexional ou topográfica), da función dos sistemas (anatomía sistemática), da arquitectura dos tecidos (histoloxía), das células (citoloxía) e dos períodos de desenvolvemento do individuo prenatal (embrioloxía) e postnatal (ontoxenia). O estudante de enfermaría debe comprender que o coñecemento da anatomía lle é necesario para unha boa práctica da enfermaría, xa que será incapaz de examinar a un paciente con eficacia e recoñecer as súas anormalidades sen un perfecto coñecemento do individuo normal. Son varios os ODS que se poden traballar dende a materia, concretamente en este curso centraremosnos no ODS 3, saúde e benestar			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Diseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
C1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results		
Ser capaz de comprender a terminoloxía anatómica esencial	B1	C1	D1 D3 D7
Ser capaz de comprender a anatomía descritiva e topografica aplicada aos diversos sistemas que integran o ser humano	B2 B3	C1	D4 D7 D9 D11
Ser capaz de utilizar, de forma apropiada, os conceptos básicos adquiridos sobre as estruturas dos diversos órganos e sistemas que compoñen o corpo humano	B1 B2 B3 B4 B5	C1	D1 D2 D3 D4 D7 D9

Contidos	
Topic	
1. CITOLOXÍA	Definición de célula Historia da célula Estrutura celular Características funcionais
2. EMBRIOLOGÍA	Introdución Meiosis Gametogénesis Gametos. Fecundación Segmentación Blástula: blastocele, trofoblasto, embrioblasto, fase final da segmentación Desenvolvemento embrionario
3. HISTOLOXÍA	Definición Tipos tecidos Matriz extracelular: tipos, funcións Tecido epitelial Tecido conectivo Tecido muscular Tecido nervioso
4. CONCEPTOS DE ANATOMÍA HUMANA: CONCEPTOS BÁSICOS, POSICIÓN ANATÓMICA, PUNTOS DE REFERENCIA	Pel: definición, histoloxía da pel, capas da pel, rexeneración dermoepidérmica, Anejos da pel: pelo, uñas, glándulas sebáceas, glándulas sudoríparas, glándulas ceruminosas Graxa corporal: tipos e localización, graxa parda Cavidades corporais: dorsal (cranial, espinal), ventral (torácica, abdominopélvica). Cavidade torácica: Diafragma (morfoloxía, función, inervación), cavidade pleural (neumotórax, derrame pleural. Mediastino: superior, medio e inferior.Timo. Cavidade abdominal. Cavidade pélvica. Retroperitoneo Posición anatómica: plano sagital, plano coronal, plano axial, Terminos anatómicos e puntos de referencia (visión anterior e posterior). Rexións do abdome. Anatomía topográfica: láminas e modelos anatómicos

5. APARELLO LOCOMOTOR

5.1 ÓSOS

Divisións do esqueleto: axial e apendicular.

Tipos de ósos. Características morfolóxicas de cada óso
Cranio: suturas, seos paranasais, articulacións, peculiaridades do cranio fetal

Ósos da cara: articulacións, órbitas oculares, fracturas de ósos faciais
óso hioides

Columna vertebral: vertebrae cervicais, dorsais, lombares e sacras, articulacións vertebrais, atlas e axis.

Tórax: esternón e costelas

Extremidade superior: escápula, humero, cubito, radio, articulacións, cintura escapular, ósos de mánoa

Extremidade inferior: cintura pélvica, fémur, rótula, morna, peroné, estreito superior e inferior da pelvis (importancia non parto), ósos do tarso e pé.

5.2 MÚSCULOS

-Estrutura do musculoesquelético: Aponeurosis, vainas tendinosas. Tipos de músculos. Insercións musculares

-Accións musculares: agonista, antagonista, sinérxicos, fijadores. Pancas

-Morfoloxía e función de:

- músculos da expresión facial
- músculos da masticación
- músculos que moven a cabeza
- músculos do tórax

- músculos da parede abdominal

- músculos das costas: Trapecio.

Nervio espinal. Musculo dorsal ancho

- músculos do chan da pelvis.

Triángulo urogenital. Triángulo anal.

Debilidade do chan pélvico.

Fisioterapia do chan pélvico, exercicios de Kegel

- músculos do membro superior: cintura escapular (morfoloxía de cada músculo e función). Pectoral maior. Inervación. Músculos que moven o brazo. Manguito dos rotadores (ombreiro doloroso). Músculos que moven o antebrazo. Músculos de boneca e man extrínsecos e intrínsecos

Nervio radial: ramas motoras. Nervio cubital. Síndrome de túnel carpiano

-Músculos do membro inferior: Músculos que moven coxa e perna (morfoloxía, función e inervación). Inxección intramuscular. Lesión de aductores.

-Músculos que moven a perna. Pata de ganso. Oco poplíteo. Músculos que moven o pé: intrínsecos e extrínsecos. Tendón de Aquiles. Aponeurosis plantar.

Postura ergonómica. Coidado da ergonomía no traballo diario de

Enfermaría: quirófano, consulta, planta

5.3 ARTICULACIÓN

Clasificación estrutural e funcional

Articulacións fibrosas: sindesmosis, suturas, gonfosis

Articulacións cartilaxinosas

Articulacións sinoviais

Articulacións uniaxiais, biaxiais e multiaxiais

Compoñentes, función, luxación de:

-Articulación do ombreiro

-Articulación do codo

-Articulacións radiocarpianas

-Articulacións mano

-Cadeira

- Xeonllo: exploración de ligamentos

- Nocello

- Articulacións vertebrais: compoñentes, función

6. SISTEMA CARDIOCIRCULATORIO

6.1 CORAZÓN

- Corazón
- Anatomía topográfica do corazón
- Cubertas do corazón
- Sistema circulatorio
- Paredes cardíacas
- Cavidades cardíacas e septos
- Válvulas cardíacas
- Movimentos cardíacos
- Ruídos cardíacos. Soplos
- Fluxo de sálgrea
- Sistema de condución do corazón

6.2 ARTERIAS E VEAS

- Tipos de vasos sanguíneos. Estrutura dos vasos sanguíneos. Capas.
- Tipos de arterias. Anastomosis vasculares
- Capilares.
- Tipos de veas. Varices. Anastomosis venosas.

7. APARELLO RESPIRATORIO

- Funcións: intercambio gaseoso, distribución e quecemento do aire.
Humidificación. Regulación do PH.
- Tracto respiratorio inferior
 - Tracto respiratorio superior

8. APARELLO DIXESTIVO

- Papel do sistema dixestivo :dixestión mecánica, dixestión química
- Órganos do sistema dixestivo. Anatomía topográfica
 - Paredes do tracto gastrointestinal: capas, variacións nas capas en cada zona do tubo dixestivo (esófago, estomago, duodeno, intestino delgado, intestino groso)
 - Boca: estruturas
 - Faringe: deglución
 - Esófago: localización, estrutura, función
 - Estómago
 - Intestino delgado
 - Intestino groso
- HIGADO:
- localización, morfoloxía e subdivisiones PANCREAS
 - Localización, morfoloxía e zonas

9. APARELLO XÉNITO-URINARIO

- SISTEMA REPRODUTOR FEMININO
- Funcións: reprodución, produción de gametos, nutrición e protección do feto durante o seu desenvolvemento e tras o nacemento
 - Estrutura: órganos esenciais e accesorios
- SISTEMA REPRODUTOR MASCULINO
- Localización topográfica.
 - Órganos esenciais, órganos accesorios
- APARELLO URINARIO
- Morfoloxía e órganos que o constitúen

10. SISTEMA ENDOCRINO

- Funcións do sistema endocrino
 - Comparativa entre o sistema endocrino e o sistema nervioso
 - Organos diana
 - Principais glándulas endocrinas.Hormonas
- Hipofisis
- Tiroides
- Glandulas paratiroides
- Glanduals suprarrenales.
- Outras glandulas endocrinas

11. ÓRGANOS DOS SENTIDOS

- Receptores sensoriais.
- Sensacións da pel
- Receptores de estiramento
- Sentido do olfacto
- Sentido do gusto
- Sentido do oído e do equilibrio: oído, audición e equilibrio
- Visión: o ollo. Capa fibrosa, capa vascular, capa interna. Globo ocular.

12. SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO	12. SISTEMA NERVIOSO CENTRAL E PERIFÉRICO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL -Funcións xerais do SNC -Cubertas do encéfalo e a medula espinal -Líquido cefalorraquídeo -Médula espinal -Encéfalo -Cerebro: estrutura e especialización SISTEMA NERVIOSO PERIFÉRICO -orixe embrionaria. Función - subdivisiones: somático, autónomo ou vexetativo, nervios periféricos - Sistema Nervioso Periférico Somático
1. CITOLOXÍA	Definición de célula Historia da célula Estrutura celular Características funcionais

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Exame de preguntas obxectivas	4	221	225
*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.			

Metodoloxía docente	
	Description

Atención personalizada

Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Exame de preguntas obxectivas	Os alumnado será obxecto de avaliación cun exame test de resposta simple entre catro opcións. Cada tres respostas erróneas restan un acerto. Será necesaria obter máis do 50% da puntuación para superar a materia. Dadas: 1ª oportunidade: 19-01-2026 16.30 2ª oportunidade: 25-06-2026 16.30	100	B1	C1	D1 D3 D4

Other comments on the Evaluation

Materia sen docencia

Avaliación: Os criterios de avaliación manteranse durante as dúas edición da materia e en fin de carreira.

As datas dos exames correspondentes a cada convocatoria serán as establecidas no calendario oficial aprobado pola Xunta de Centro e publicadas na páxina web da Escola, así como no taboleiro de anuncios do centro, como parte da información académica dirixida ao alumnado.

Proba fin de carreira: el 08 de Outubro de 2025 ás 16 horas

Último curso con avaliación: 2026/2027. Más información

Bibliografía. Fontes de información
Basic Bibliography
PATTON Kevin, THIBODEAU Gary A, Anatomía y Fisiología , 8, Elsevier, 2013
NETTER Frank H, Atlas de Anatomía Humana , Elsevier, 2019
NETTER Frank H, Cuaderno De Anatomía Para Colorear , 2, Elsevier, 2019
PAULSEN, WASCHKE, Sobotta. Atlas de anatomía humana , 24, Elsevier, 2018
LIPPERT H, Anatomía con orientación Clínica para estudiantes , Marban, 2013
Complementary Bibliography
SAE, Terminología anatómica internacional , 1, Panamericana, 2001
GILROY, MACPHERSON, ROSS, Prometheus. Atlas de Anatomía , 2, Panamericana, 2013
MOORE, DAILEY, AGUR, Anatomía con orientación clínica para estudiantes , 8, Wolters Kluwer, 2018

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

Fisiología: Fisiología/P51G140V01105
Fundamentos de enfermería/P51G140V01107
Enfermería clínica I/P51G140V01204
Enfermería clínica II/P51G140V01205
Introducción a enfermería clínica/P51G140V01201
Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermería comunitaria I/P51G140V01104
Fisiología: Fisiología/P51G140V01105

IDENTIFYING DATA				
Psicología: Psicología				
Subject	Psicología: Psicología			
Code	P51G140V01102			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	1	1c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Lecturers	Sánchez Radío, Silvia Esther			
E-mail	silsanchez@uvigo.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Esta materia forma parte da formación básica que permitirá ao estudiantado de enfermmería un acercamento a psicoloxía como estudo científico do comportamento e a súa contribución ao proceso de saúde- enfermidade e calidade de vida das persoas. O que facemos e experimentamos (pensamentos e afectos) constitúen factores fundamentais do noso comportamento. A psicoloxía como ciencia e a profesión que aportará uns coñecementos relevantes para unha mellor e máis longa vida. A comprensión dos procesos psicolóxicos sirven de base para o desenvolvemento de competencias relacionadas coa materia e coa enfermmería, coñecementos necesarios que lle capaciten para integralos na prestación dos coidados integrais as persoas ante ás diferentes situacións de saúde-enfermidade. Igualmente se capacitará para establecer e realizar unha relación comunicativa eficaz coa persoa enferma, familia e grupo, tamén se describen os problemas psicolóxicos asociados a situacións especiais: a enfermidade crónica aguda, as reaccións a enfermidade irreversible, así como os aspectos psicosociais a hospitalización, respostas de afrontamento a enfermidade e cómo xestionar os diferentes tipos de perda.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B17	Realizar coidados de enfermmería baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar a/o estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación

D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Saber comprender as bases psicológicas clásicas e as súas relacións coa enfermaría.	A1	B4	C9	D1
	A2	B7	C10	D2
	A3	B8	C12	D3
	A4	B9	C14	D4
	A5	B11	C50	D7
		B17		D9
				D11
Ser capaz de aplicar o pensamento científico a vida cotidián e laboral.	A3		C50	D1
	A4			D2
	A5			D3
				D4
				D7

Contidos

Topic	
1. Descrición e marco conceptual da enfermaría psicosocial:	Introducción. Aproximacións ao estudo da persoa. A psicoloxía como ferramenta básica para enfermaría. A Psicoloxía científica. Principais escolas da psicoloxía. Tendencias que formaron a psicoloxía actual. Bases psicológicas da conduta. A estrutura do sistema nervioso e funcións psíquicas. Cerebro, cognición e conduta. A psicoloxía no ámbito da enfermaría.
2. Identificación dos fenómenos psicosociais:	Sensación e percepción. Umbrals sensoriais. Cómo organiza o cerebro a información sensoria. A percepción. A intelixencia. Teorías. Intelixencia emocional. Motivación e emoción. Teorías explicativas. Frustración e conflito. Pensamento e linguaxe. Introducción. Concepto de pensamento. Razonamento, solución de problemas, formación de conceptos. Relación entre pensamento e linguaxe. Papel do linguaxe no comportamento humano. Memoria e olvido Introducción. definición de memoria. Tipos de memoria. Bases biolóxicas da memoria. Alteracións da memoria. Exploración da memoria. Memoria e envellecemento. O olvido. Motivación. Clasificación dos motivos. Modelos teóricos. Afectividade, sentimentos e emocións. Relación entre emoción e conduta. Psicoloxía da personalidade. Introducción Concepto de personalidade. Funcións da personalidade. Estudio da personalidade. Teorías da personalidade. Resiliencia. Avaliación da personalidade. Aprendizaxe. Paradigmas básicos do aprendizaxe. Conductas aprendidas. Tipos de aprendizaxe. Indefensión aprendida. Aplicacións prácticas das teorías do aprendizaxe. Ansiedade e o estrés como compoñentes básicos do enfermarse. Tipos de axentes estresantes. Síndrome de estrés profesional. Métodos de afrontamento o estrés. Diagnósticos NANDA.
3. Habilidades básicas de comunicación eficaz	A comunicación. Normas para unha comunicación eficaz en enfermaría. Formas, métodos e perturbacións. A comunicación persuasiva, non verbal. Barreiras. Asertividade. escoita activa. Actitudes que favorecen a escoita activa. Habilidades da comunicación interpersonal. A comunicación en enfermaría. Técnicas de comunicación e relación de axuda. A comunicación de malas noticias. Diagnósticos NANDA.
4. Fases do desenvolvemento evolutivo desde o punto de vista psicosocial:	Psicoloxía evolutiva. Principais autores/as. Etapas. Infancia. O apego. O xogo. Adolescencia, período de búsqueda da identidade. Idade adulta. Vellez. Soedade e saúde. Afrontamento e adaptación o cambio.

5. Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica	A enfermidade e o seu impacto psicolóxico. Representación mental da enfermidade. Enfermidade crónica e aguda. Estratexias de afrontamento. Papel da enfermaría. Aspectos psicosociais da hospitalización. Características psicolóxicas da persoa enferma. Respostas ante a enfermidade e a hospitalización. O Hospital como escenario ameazante. Características psicolóxicas das enfermidades de cancro, crónica, diabetes, hipertensión. Respostas de afrontamento. Modelos cognitivos-conductuais de aplicación o medio hospitalario.
6. Aspectos psicolóxicos das persoas usuarias nos coidados de saúde:	Mecanismos psicolóxicos da curación Psicoterapia. Concepto. Principios elementais da psicoterapia. Clasificacións. Grupos de autoaxuda. Características dos grupos de autoaxuda. Implicación emocional da profesional de enfermaría. Apoio psicoemocional ao paciente e a familia. A relación de axuda. Fases da relación de axuda. Habilidades da relación de axuda. Autenticidade e congruencia. Características. Aspectos psicosociais do dolor. Tipos de dor. Factores que influen na percepción e expresión da dor Valoración de enfermaría. O duelo. Tipos de duelo. Etapas do proceso de duelo. A morte. Proceso. Actitudes e educación sobre a morte. Enfermería ante ansiedade e medo a morte A familia. O sistema familiar. A estrutura da familia. Genograma familiar. Funcións básicas da familia. Factores de risco e protectores da familia. O sistema familiar. Indicadores do estado da saúde familiar. Técnicas de relaxación: respiración, visualización, control emocional, a relaxación muscular progresiva de Edmund Jacobson.
7. Aspectos psicolóxicos, físicos e sociais da violencia de xénero.	Bases conceptuais da Violencia de Xénero. A estrutura social como facilitadora da Violencia de Xénero. Indicadores de risco da violencia de xénero. Prevención da violencia. Factores Protectores. Protocolos de actuación na abordaxe integral da violencia de xénero. Actuación de enfermaría fronte a violencia de xénero. Diagnósticos NANDA.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Exame de preguntas obxectivas	2	110	112
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	111	113
*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.			

Metodoloxía docente
Description

Atención personalizada

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results			
	Description					
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: realización de proba de coñecementos con modalidade de resposta múltiple (cada dos erros penalizará un acerto) sobre os contidos da materia. Para aprobar a materia, e necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50% do valor desta proba. 1º oportunidade: 9/01/26 as 16.000 h 2º oportunidade: 25/06/26 as 16.00 h	60	A1 A2 A3 A4 A5	B4 B7 B8 B9 B11 B17	C9 C10 C12 C14 C50	D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: realización de proba de coñecementos que inclúe preguntas abertas sobre un tema. O alumnado deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta argumentada. Para aprobar a materia, e necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50 % do valor desta proba. 1º oportunidade: 9/01/26 as 16.00 h 2º oportunidade: 25/06/26 as 16.00 h	40	A1 A2 A5	B11	C9 C10 C12 C14 C50	D1 D7 D11

Other comments on the Evaluation

Materia sen docencia

Avaliación: Os criterios de avaliación manteranse durante as dúas edición da materia e en fin de carreira.

As datas dos exames correspondentes a cada convocatoria serán as establecidas no calendario oficial aprobado pola Xunta de Centro e publicadas na páxina web da Escola, así como no taboleiro de anuncios do centro, como parte da información académica dirixida ao alumnado.

Proba fin de carreira: el 07 de Outubro de 2025 ás 16 horas

Último curso con avaliación: 2026/2027. Más información

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Mª Dolores Rodríguez, Luís Mayor, Carmen Pérez, **Manual CTO de enfermería. Enfermería Psicosocial**, CTO Editorial, Scott O. Lilienfeld, Steven Jay Lynn et al., **Psicología una introducción**, Pearson,

Neil Niven, **Psicología en enfermería**, Manual moderno,

Latorre Postigo, J.M, **Ciencias Psicosociales aplicadas I**, Síntesis, Madrid,

Latorre Postigo, J.M, **Ciencias Psicosociales aplicadas II**, Editorial Síntesis, Madrid,

Colegio oficial de Psicólogos, www.cop.es,

enfermeros.org/revista/,

María Teresa Almendro Marín, **Perspectivas actuales en el abordaje de la violencia contra las mujeres desde la Psicología: análisis bibliométrico**, Información psicológica,

Complementary Bibliography

Calixto Plumed Moreno, **Psicología general**, DAE,

Llor, B. y col., **Ciencias Psicosociales aplicadas a la salud**, Interamericana. McGraw-Hill, Nueva York,

Tazón, P. y col, **Ciencias psicosociales**, Masson, Barcelona,

Nieto, J. y col, **Psicología para Ciencias de la Salud. Estudio del comportamiento humano ante la enfermedad**, McGraw Hill, Interamericana, Madrid,

Novel, G. y col, **Enfermería Psicosocial y Salud Mental**, . Masson, S.A, Barcelona,

Hoffman, L. y col, **Psicología del desarrollo hoy**, 2 vol. McGraw Hill, Madrid,

Bayés,R, **Psicología oncológica**, Martínez Roca,

Santiago de Torres, J., **Procesos Psicológicos Básicos**, McGraw-Hill,

Cibanal, Juan, **Interrelación del profesional de Enfermería con el paciente**, Doyma,

Bernis C, López R, Prado,(Eds), **La salud de las mujeres en el umbral del siglo XXI**, Ediciones UAM, psicodoc.copmadrid.org/psicodoc.htm,

Dorsch,F, **Diccionario de psicología**, Herder,

www.index-f.com/index-enfermeria/revista.php,

López Zafra E, **Violencia contra las mujeres: descripción e intervención biopsicosocial.**,

Ríos, M. I., Carrillo, C., Sabuco, E., **Resiliencia y Síndrome de Burnout en estudiantes de enfermería y su relación con variables sociodemográficas y de relación interpersonal**, International Journal of Psychological Research,

<http://www.aepc.es/ijchp/>, **International Journal of Clinical Health Psychology**, Información de revistas científicas,

Recomendacións

IDENTIFYING DATA				
Bioquímica: Bioquímica				
Subject	Bioquímica: Bioquímica			
Code	P51G140V01103			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Tarrio Yáñez, Nuria			
Lecturers	Tarrio Yáñez, Nuria			
E-mail	nuriaty@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Materia do módulo de formación básica			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
C1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia			
Expected results from this subject		Training and Learning Results	
Saber ás propiedades estruturais e funcionais das biomoléculas e o seu metabolismo con vistas ao exercicio da enfermía	A2	C1	D3
	A4		D4
			D11
Saber distinguir o proceso de xeneración, almacenamento e uso da enerxía metabólica	A1	C1	D1
	A4		D2
			D3
Ser capaz de distinguir os sistemas moleculares e os procesos implicados no almacenamento, replicación e expresión da información xenética	A3	C1	D2
	A5		D3
Saber comprender os cambios moleculares asociados ás distintas situacións fisiolóxicas e patolóxicas	A2	C1	D7
	A4		D9

Contidos	
Topic	
Introducción á bioquímica	
Biología Celular	
Base da bioquímica	Bioelementos Biomoléculas Agua e disolucións Ácidos e Bases

Bioquímica estrutural	Carbohidratos Lípidos Lipoproteínas Proteínas
Metabolismo Enerxético	Mitocondrias e obtención da enerxía Metabolismo dos hidratos de carbono Metabolismo dos lipidos e lipoproteínas Metabolismo nitroxenado
Información xenética	DNA e RNA Replicación Transcripción Traducción

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Exame de preguntas obxectivas	2	80	82
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	34	35
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	32	33

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Atención personalizada

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Exame de preguntas obxectivas	Avaliarase o coñecemento adquirido tanto de tipo práctico como teórico. Para superar a materia é necesario alcanzar un 40% do valor desta proba. A proba constará dunha parte tipo test onde se fara un desconto sobre os erros: por cada tres fallos réstase un acerto e dunha parte de pregunta de resposta curta, que podera aparecer ou non. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 19-XII-2025 ás 17:30h e na segunda no día 30-VI-2026 ás 17:00hs.	80	A1 A2 A3 A4 A5	C1	D1 D3 D4 D7
Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaliarase o coñecemento adquirido cos contidos da materia Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 19-XII-2025 ás 17:30 h e na segunda no día 30-VI-2026 ás 17:00 hs.	10	A2 A3 A4	C1	D1 D4
Exame de preguntas de desenvolvemento	Preguntas abertas sobre un tema. Avaliarase a capacidade dos alumnos para desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta extensa. Realizarase nas seguintes datas: na primeira oportunidade o 2-XII-2025 ás 18:30 h e na segunda no día 30-VI-2026 ás 17:00hs.	10	A1 A3 A4	C1	D1 D2 D3 D9

Other comments on the Evaluation

Materia sen docencia

Criterios de avaliación: Manteranse os mesmos criterios de avaliación establecidos nas dúas edicións da materia e na proba de fin de carreira. **Para poder superar a avaliación necesitarase ter unha nota de 5 sobre 10 no total da avaliación.**

Datas de exame: As datas dos exames correspondentes a cada convocatoria serán as establecidas no calendario oficial aprobado pola Xunta de Centro e publicado na páxina web da Escola e no tablón de anuncios do centro como parte da información académica dirixida ao estudantado.

Data da proba fin de carreira: 09/10/2025 18:3

Último curso con avaliación: 2026/2027. Más información

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Cooper e Hausman, **La célula**, quinta,

Stryer, **Bioquímica**,

Lehninguer, **Principios de bioquímica**,

Rawn, **Bioquímica**,

Lozano, **Bioquímica y biología molecular para las ciencias de la salud.**,

Alberts y otros, **Biología molecular de la célula**, cuarta,

Tymocko, Berg, Stryer, **Bioquímica Curso Básico**,

Mathews, Van Holde, Appling, Anthony-Cahill, **Bioquímica**, 4º Edición,

Recomendacións

IDENTIFYING DATA				
Enfermería comunitaria I				
Subject	Enfermería comunitaria I			
Code	P51G140V01104			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Rodríguez García, María Dolores			
Lecturers	Rodríguez García, María Dolores			
E-mail	mariadorodriguez@uvigo.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Enfermería comunitaria I, materia do módulo de Ciencias da Enfermería, e a primeira parte da materia Enfermería Comunitaria, introduce ao alumnado na valoración das diferentes situacións de saúde-enfermidade que afectan o individuo e á familia, ao longo do seu ciclo vital, como parte dunha comunidade, así como diferentes factores sociais determinantes de saúde que repercuten o estado de saúde, a epidemioloxía, a microbioloxía e a demografía son aspectos centrais nesta materia. A materia enfermmería comunitaria I ten un papel importante para o cumprimento dos Obxectivos de desenvolvemento sustentable (ODS), fundamentalmente no ODS 3, o ODS6.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
Ser capaz de manexar o concepto saúde_enfermidade e de aplicar nocións de Demografía sanitaria	A1 B4 C23 D4
	A2 B8 C24 D7
	B9 C25 D11
	B10 C26

Contidos

Topic

TEMA1. CONCEPTO DE SAÚDE E ENFERMIDADE	1. Concepto clásico de saúde 2. Concepto de saúde da OMS 3. Novas achegas ao concepto de saúde 4. Enfermidades. Clasificación
TEMA 2. FACTORES DETERMINANTES DA SAÚDE	1. Concepto de Lalonde 2. Importancia dos diversos factores 3. Actuacións sanitarias
TEMA 3. SAÚDE PÚBLICA E SAÚDE COMUNITARIA	1. A saúde pública clásica 2. Concepto actual de saúde pública 3. A saúde comunitaria 4. Enfermaría no contexto da saúde pública. Atención comunitaria 5. A acción comunitaria en saúde
TEMA 4. DEMOGRAFÍA SANITARIA	1. Concepto 2. Fontes de información demográfica 3. Demografía estática 4. Demografía dinámica 5.- Estudo do desenvolvemento das poboacións e a súa repercusión sobre a saúde.
TEMA 5. IMPORTANCIA DO MEDIO NA SAÚDE	1. Augas de consumo 2. Augas residuais 3. Resíduos sólidos. 4. Contaminación ambiental 5. Control de plagas 6. Control sanitario de alimentos 7. Vacunación 8. Urbanización 9. Obxectivos de Desenvolvemento Sostible (ODS). Axenda 2030
TEMA 6. OS AXENTES VIVOS E A SÚA IMPORTANCIA NA SAÚDE HUMANA	1. Conceptos xerais 2. Estrutura e clasificación 3. Relacións e interaccións 4. Microorganismos eucariotas: protozoos, hongos, algas
TEMA 7. MICROORGANISMOS PROCARIOTAS: AS BACTERIAS	1. Morfoloxía, fisioloxía e clasificación 2. Bacterias gram (+) e gram (-) 3. Mecanismos de patoxenicidade 4. Grupos principais de bacterias
TEMA 8. OS VIRUS	1. Concepto e características xerais 2. Tipos de virus e mecanismos de acción
TEMA 9. RECOLLIDA DE MOSTRAS PARA MICROBIOLOXIA	1. Normas básicas comúns á recollida nas mostras para microbioloxía 2. Calidade preanalítica na recollida de: ouriños, feces, esputo e outras mostras.
TEMA 10. MEDIDAS BÁSICAS NA PREVENCIÓN DA INFECCIÓN.	1. Conceptos básicos 2. Desinfección e esterilización 3. Lavado de mans: tipos e procedementos
TEMA 11. O MÉTODO EPIDEMIOLÓXICO	1. Conceptos básicos 2. Obxectivos
TEMA 12. A MEDICIÓN DA ENFERMIDADE	1. Medidas de frecuencia de enfermidade: incidencia e prevalencia 2. Medidas de asociación e medidas de impacto: risco relativo, risco atribuíble, odds ratio 3. Causalidade
TEMA 13. ESTUDOS EPIDEMIOLÓXICOS	1. Clasificación dos estudos 2. Estudos descritivos 3. Estudos de caso-control 4. Estudos prospectivos de cohortes 5. Estudos experimentais ou de intervención

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Exame de preguntas obxectivas	4	146	150

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Atención personalizada

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas obxectivas	Probas destinadas a avaliar o coñecemento mediante preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos, entre outras). O alumnado deberá seleccionar a opción correcta entre un número limitado de posibilidades. Aplicarase un desconto na puntuación final en función do número de erros cometidos. Data da primeira oportunidade, o 15/12/2025 16.30h e na segunda oportunidade o 29/06/2026 18.00h	100	C23 C24 C25 C26

Other comments on the Evaluation

Materia sen docencia

Avaliación: Os criterios de avaliación manteranse durante as dúas edición da materia e en fin de carreira.

Datas de exame: As datas dos exames serán as establecidas no calendario oficial aprobado pola Xunta de Centro e publicado na páxina web da Escola e no tablón de anuncios do centro como parte da información académica dirixida ao estudantado

Data da proba fin de carreira: 08-10-2025 16H

Último curso con avaliación: 2026/2027. Más información

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Piedrola Gil y otros, **Medicina Preventiva y Salud Publica**, 9ª,

Complementary Bibliography

Icart, Guardia, Isla, **Enfermería Comunitaria. Manuales de Enfermería**,

FRIAS OSUNA A., **Salud Pública y educación para la salud**,

Pagina web da conselleria de sanidade do servizo galego de saúde,

Pagina web INE,

Portal de la OMS,

Portal del MSC Ministerio Sanidad y Consumo,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería comunitaria II/P51G140V01206

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

IDENTIFYING DATA				
Fisioloxía: Fisioloxía				
Subject	Fisioloxía: Fisioloxía			
Code	P51G140V01105			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Vázquez Castelo, José Luís			
Lecturers	Vázquez Castelo, José Luís			
E-mail	joselvc@icloud.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Materia do módulo de formación básica			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
C1	Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de comprender cal é a función normal do distintos aparello e sistemas do organismo normal.	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B3	C1 C9	D1 D2 D3 D9
Ser capaz de adquirir os coñecementos fundamentais sobre os mecanismos que regulan as funcións dos distintos órganos e sistemas	A2 A4	B1	C1 C9	D1 D4 D7 D11

Contidos

Topic	
1. Introducción á fisioloxía.	Introdución á fisioloxía.

2. Fisioloxía celular e histolóxica.	Introdución. Descubrimento. Tamaño e forma. Diversidade. Diferenciación. Tipos. Membrana celular. Funcións. Citoplasma. Organelas. Núcleo. Definición. Tipos de tecidos. Funcións e características.
3. Xenética.	Introdución. Xenética molecular: ADN e ARN. Gametogénesis. Meiosis. Cromosomas. Cariotipo. Código xenético. Herdanza e enfermidades xenéticas.
4. Fisioloxía dixestiva.	Definición. Misión principal. Organización fisiolóxica: dixestión, secreción, absorción, eliminación. Fisioloxía do fígado
5. Fisioloxía respiratoria.	Introdución. Misión principal. Fisioloxía respiratoria: ventilación, difusión, circulación. Regulación ventilación. Patrón respiratorio normal
6. Fisioloxía cardiovascular.	Corazón. Misión principal. Ciclo cardíaco. Fibras miocárdicas. Sistema de conducción. Electrocardiograma. Gasto cardíaco. Pulso arterial. Presión arterial. Vasos sanguíneos: arterias, as veas e capilares. Sistema linfático
7. Fisioloxía renal e líquidos corporais.	Introdución. Misión principal. Fisiología renal: filtración, reabsorción, secreción. Regulación do volume urinario e plasmático. Ouriños. Regulación do pH. Funcións excretoras do riñón: endocrinas, metabólicas. Medio interno. Líquidos corporais. Electrolitos. pH.
8. Fisioloxía endocrina.	Introdución. Funcións e estrutura de las hormonas. Regulación da secreción hormonal. Hipófisis. Tiroides. Paratiroides. Páncreas. Suprarrenales. Gónadas
9. Fisioloxía sanguínea.	Definición. Misión principal. Células sanguíneas: eritrocitos, leucocitos, plaquetas. Grupos sanguíneos. Plasma. Coagulación.
10. Fisioloxía do sistema inmunitario.	Introdución. Inmunidade inespecífica. Inmunidade específica: inmunidade celular e inmunidade humoral
11. Fisioloxía do aparello locomotor.	Tecido muscular estriado: funcións, estrutura, fisioloxía da excitación e contracción muscular Fisioloxía comparada do músculo cardíaco e músculo liso.
12 . Neurofisioloxía.	Definición e funcións xerais. Divisións aferentes e eferentes. Células do sistema nervioso: neuroglia e neuronas. Clasificación neuronas: estrutural e funcional. Nervios e fascículos nerviosos. Fisiología del impulso nervioso. Sinapsis. Neurotransmisores

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Exame de preguntas de desenvolvemento	2	140	142
Exame de preguntas obxectivas	2	81	83

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Atención personalizada

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba que inclúe preguntas abertas sobre os contidos da materia. O alumnado debe desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta argumentada. Primeira oportunidade: 2-06-2026 16:00h Segunda oportunidade: 3-7-2026 16:00h	60	A1	C1	D1 D2 D3 D4 D7
Exame de preguntas obxectivas	Proba que avalía o coñecemento que inclúe preguntas pechadas. Preguntas de resposta múltiple na que só unha de 5 repostas é verdadeira. Desconto: por cada tres fallos un acerto. Na primeira oportunidade: 2-06-2026 16:00h Segunda oportunidade: 3-07-2026 16:00h	40		C1	D1 D3 D4 D7

Other comments on the Evaluation

Materia sen docencia

Avaliación: Os criterios de avaliación manteranse durante as dúas edición da materia e en fin de carreira.

As datas dos exames correspondentes a cada convocatoria serán as establecidas no calendario oficial aprobado pola Xunta de Centro e publicadas na páxina web da Escola, así como no taboleiro de anuncios do centro, como parte da información académica dirixida ao alumnado.

Proba fin de carreira: el 07 de Outubro de 2025 ás 16 horas

Último curso con avaliación: 2026/2027. Más información

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Marieb, Keller, **Fisiología humana**, actualizada,

Complementary Bibliography

Thibodeau, Patton, **Anatomía y Fisiología**, actualizada,

Tortora, **Principios de Anatomía y Fisiología**, actualizada,

Stuart Ira Fox, **Fisiología humana**, actualizada,

Mulroney, Myers. Netter., **Fundamentos de Fisiología**, actualizada,

Arthur C. Guyton, **Tratado de Fisiología Médica**, actualizada,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Enfermaría clínica II/P51G140V01205

Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206

Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Estatística: Estatística/P51G140V01106

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

IDENTIFYING DATA				
Estatística: Estatística				
Subject	Estatística: Estatística			
Code	P51G140V01106			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Otero Agra, Martín			
Lecturers	Otero Agra, Martín			
E-mail	martinoteroagra@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Materia do módulo de formación básica obrigatoria.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Saber identificar, planificar e resolver un problema estatístico. Coñecer os fundamentos da probabilidade e as medidas utilizadas para describir, resumir, comparar e estimar a información.	A1	B6	C8	D1
	A2	B16		D2
	A3			D3
	A4			D4
	A5			D7
Ser capaz de adquirir elementos de xuízo crítico para valorar a súa utilización na resolución de problemas e toma de decisións nas Ciencias da Saúde	A1	B6	C8	D4
	A2	B16		D7
	A3			D11
	A4			
	A5			
Ser capaz de aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados da saúde (TIC)	A1	B16	C8	D9
	A2			D11
	A3			
	A4			
	A5			

Contidos

Topic

Tema 1: Conceptos básicos e organización de datos	- Método científico - Estatística descritiva e estatística inferencial - Mostraxe - Variables
Tema 2: Organización dos datos	- Descrición de variables nominais - Descrición de variables ordinais - Táboas de distribución de frecuencias
Tema 3: Análise descritiva dos datos	- Variables cuantitativas - Tendencia central, dispersión e forma dunha variable - Medidas de tendencia central, posición, dispersión e forma
Tema 4: Relación entre variables cuantitativas	- Correlación lineal - Regresión lineal
Tema 5: Estatística inferencial	- Estatística descritiva bivalente - Variables aleatorias e distribución normal - Inferencia estatística
Tema 6: Probas de hipóteses para mostrase relacionadas	- Proba de McNemar - Proba t para mostrase relacionadas - Proba de suma de rangos de Wilcoxon - Probas para comparacións múltiples
Tema 7: Probas de hipóteses para mostrase independentes	- Proba Chi Cadrado - Proba t para mostrase independentes - Proba U de Mann-Whitney - Probas para comparacións múltiples
Tema 8. Tecnoloxías da información e da comunicación	- Os fundamentos das tecnoloxías da información e as comunicacións: Conceptos básicos. - Sector multimedia. Internet e tecnoloxías asociadas. - Servizos e ferramentas dispoñibles en Internet.
Tema 9. Uso e manexo das tecnoloxías para o tratamento da información	- Organización de datos, realización de cálculos e gráfico empregando o computador. - Elaboración e publicación de documentos mediante ferramentas online dispoñibles en internet
Tema 10: Bases científicas	- Método e deseño científico - Procura bibliográfica

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Exame de preguntas obxectivas	3	40	43
Exame de preguntas de desenvolvemento	3	40	43
Resolución de problemas e/ou exercicios	4	60	64

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description

Atención personalizada

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Aplicarase unha fórmula de desconto nas respostas erradas.	30	A1	D1	
			A2	D3	
			A3	D4	
			A4	D7	
			A5	D9	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: preguntas directas sobre un aspecto concreto que o alumnado debe responder de forma directa e breve.	20	A4	B16	D1
					D4
					D7
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba final: realización de 1 exercicio con bases de datos a través dun programa informático.	50	A3	B6	C8
			A4	B16	D2
					D3
					D4
					D7

Other comments on the Evaluation

Materia sen docencia

Criterios de avaliación: Manteranse os mesmos criterios de avaliación establecidos nas dúas edicións da materia e na proba de fin de carreira. É necesario alcanzar un 50% do valor da proba final para superar a materia.

Datas de exame: As datas dos exames correspondentes a cada convocatoria serán as establecidas no calendario oficial aprobado pola Xunta de Centro e publicado na páxina web da Escola e no tablón de anuncios do centro como parte da información académica dirixida ao estudantado:

1º oportunidade: 09/06/2026 ás 09:30

2º oportunidade: 07/07/2026 ás 09:30

Fin de carreira: 06/10/2025 ás 11:30

Último curso con avaliación: 2026/2027. Más información

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Icart Isern MT, Torrents García ML, Bermejo Fraile B, Canela Soler J, **ENFERMERIA COMUNITARIA. EPIDEMIOLOGIA.**

Parte I. ESTADISTICA,

Morton RF, Hebel JR, **BIOESTADISTICA Y EPIDEMIOLOGIA,**

Sergas, **Paxina web da consellería de sanidade, do servizo galego de saúde.** www.sergas.es,

Xunta, **Iniciativas de modernización e innovación tecnolóxica.** <http://imit.xunta.es/>,

INE, **Paxina web INE e do IGE.** www.ine.es,

OMS, **Portal de la OMS:** <http://www.who.int/en/>,

Botella-Rocamora P, Alacreu-Garcia M, Martinez-Beneito MA., **Apuntes de Estadística en Ciencias de la Salud,**

Falcón JC, Saboya PR, Costas MC, Cabanillas MD, **Introducción al análisis de datos: aplicaciones en psicología y ciencias de la salud.**, Sanz y Torres, 2017

Martínez-González MA, De Irala J, Faulin FJ, **Contraste de Hipótesis. Bioestadística Amigable**, Díaz de Santos, 2001

Navarro D, Foxcroft D, **Learning statistics with jamovi: A tutorial for psychology students and other beginners (Version 0.70)**, 2019

Weir JP, Vincent WJ, **Statistics in kinesiology**, Human Kinetics Publishers, 2020

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Fundamentos de enfermaría**

Subject	Fundamentos de enfermaría			
Code	P51G140V01107			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Fernández Méndez, María José			
Lecturers	Fernández Méndez, María José			
E-mail	mariajosefernandezmendez@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
General description	Fundamentos de enfermaría, é unha materia da rama de coñecemento de ciencias da enfermaría cuxos contidos se estruturan en cinco unidades modulares que permitan que o estudante adquira os coñecementos, habilidades e actitudes necesarias para que o estudante adquira as competencias propias da materia na disciplina. Dentro do marco conceptual da enfermaría e co fin de promover e asentar os cimentos dunha profesionalidade cívica incorpórase transversalmente o marco dos ODS con especial énfase no ODS 16 "Promover sociedades xustas, pacíficas e inclusivas"			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.			
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.			
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas			
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles			
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade			
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade			
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais			
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial			
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.			
C16	Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os plans de coidados correspondentes.			
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.			
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Capacidade de organización y planificación			
D3	Capacidade de xestión da información			
D4	Resolución de problemas e toma de decisions			

D7 Razoamento crítico

D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

D11 Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
-Saber as teorías e modelos de a enfermmería	A1	B1	C15	D1
	A2	B2	C18	D2
	A3	B5		D7
	A4	B8		D9
		B15		D11
-Ser capaz de aplicar a metodoloxía científica en o proceso de coidar	A5	B6	C16	D3
		B14	C17	D4
		B17		

Contidos

Topic	
MÓDULO 1: Historia de a Enfermería.	A prehistoria. Coidados de supervivencia. O mundo clásico: Grecia e Roma. A Idade Media. As Cruzadas. A enfermmería no mundo moderno. O mundo Contemporáneo. Florece Nigthingale. Século XIX. Practicantes e Matronas. Colexios Profesionais.
MÓDULO 2: Marco Conceptual	Concepto de marco teórico. Modelos máis representativos. - Modelos de coidados de Virginia Henderson. - Os autocuidados de Dorothea Orem. - Outros modelos de autocuidados. - Funcións e actividades de enfermmería. - Leis e teorías.
MÓDULO 3: Proceso de atención de enfermmería	Método de resolución de problemas. Principais teorías e modelos. Etapas do PAE. Plans de coidados.
MÓDULO 4: Padróns funcionais de saúde de Marjorie Gordon.	Desenvolvemento dos padróns en busca dos elementos comúns co modelo de necesidades básicas de Virginia Henderson.
MÓDULO 5: Procedementos básicos de enfermmería.	Nocións fundamentais que serven de base na práctica enfermeira. Precaucións estándar. Estrutura dun procedemento. Ingreso. Recepción e acomodación do usuario/a en unha unidade de hospitalización básica. Unidade do paciente. Ambiente terapéutico. Peso e talla. Rexistros: Normas de utilización dos rexistros. Planificación do alta de enfermmería. Coidados en relación coa hixiene e benestar do paciente: cama hospitalaria e aseo do paciente encamado e hixiene de cavidades naturais. Cambio de roupa do paciente segundo a situación. Coidados básicos en eliminación. Uso de cuñas e botellas urinarias. Constantes vitais: medición de signos vitais e interpretación de resultados. Manexo campo cirúrxico, do material cirúrxico básico, torundas. Colocación de luvas estériles. Preparación de medicamentos dispensados en bochas e viarias. Administración de medicamentos vía oral, rectal, muscular, subcutánea, intradérmica, transdérmica, inhalatoria, instilacións e tópica. Canalización subcutánea. Sondaxe rectal. Posición e correcta aliñación corporal do paciente encamado. Posicións dos/as usuarios/as nas exploracións e técnicas diagnosticas habituais. Glucemia capilar. Iniciación á sueroterapia. Iniciación á oxigenoterapia. Aerosolterapia. Nebulizacións.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Exame de preguntas de desenvolvemento	4	75	79
Exame de preguntas obxectivas	4	60	64
Simulación ou Role Playing	2	80	82

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente					
Description					
Atención personalizada					
Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba correspondente a parte de Historia de Enfermería, Marco conceptual e Metodoloxía Enfermeira. Inclúe preguntas abertas con diferentes alternativas de resposta, ás que se lle aplica un desconto segundo erros cometidos. É condición ter superada co 50% do valor para superar a proba final e a materia. 1º oportunidade: 27/05/2026 ás 9,30h 2º oportunidade: 08/07/2026 ás 9,30h	30	A1 A5	B1 B2	D7
Exame de preguntas obxectivas	Proba final. Inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Aplicarase fórmula de desconto segundo número de fallos. Para superar a materia é necesario alcanzar o 50% do valor para superar a proba e a materia. 1º oportunidade: 27/05/2026 ás 9.30h 2º oportunidade: 08/07/2026 ás 9.30h	40	A1 A5	B17	D1 D2 D3 D4
Simulación ou Role Playing	A realización dos talleres é obrigatoria. É condición ter aprobadas as probas prácticas designadas polo profesorado para superar a materia. 1ª oportunidade: 27/05/2026 ás 12.00h 2ª oportunidade: 08/07/2026 ás 12.00h	30	A2 A3 A4	B1 B2 B6 B8 B15	C18 D1 D2 D3 D4 D7 D11

Other comments on the Evaluation

Materia sen docencia

- Data da proba fin de carreira: 09-10-2024 10H

Fechas de examen: Las fechas de los exámenes correspondientes la cada convocatoria serán las establecidas en el calendario oficial aprobado por la Xunta de Centro y publicado en la página web de la Escuela y en el tablón de anuncios del centro como parte de la información académica dirigida al estudiantado
Último curso con avaliación: 2026/2027. Más información

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

C. García Martín, **Historia de la Enfermería**, Harcourt,
Ackley y Ladwig, **Manual de diagnosticos de Enfermería**, Mosby,
Alfaro-LeFevre, Rosalinda, **El pensamiento crítico y juicio clínico en enfermería**, Elsevier-Masson,
M.Johnson, **Vinculos NANDA,NOC y NIC**, Elsevier,
Luis Rodrigo M. Teresa, **Historia de la enfermería: evolución histórica del cuidado**, Elsevier,
Nanda Internacional, **Diagnósticos Enfermeros definición y clasificación**, Elsevier,
Nanda Internacional, **Clasificación de intervenciones de enfermería (NIC)**, Elsevier, 2018
Nanda Internacional, **Clasificación de resultados de enfermería (NOC)**, Elsevier, 2018
Raile M, Marriner A, **Modelos y teorías en enfermería.**, 7ª ed. Barcelona, Elsevier,
Alfaro-Lefevre R, **Aplicación del Proceso Enfermero**, 8a ed. Barcelona, Wolters,
Berman A, Snyder S, Kozier B, Erb G., **Fundamentos de Enfermería. Conceptos**, 8a ed. Madrid, Pearson Education,
Potter P, Perry A, Stockert P A., **Fundamentos de Enfermería. 2 vols.**, 9ª ed., Elsevier,
Echevarría P, **Investigación en metodología y lenguajes enfermeros.**, Barcelona, Elsevier,

Complementary Bibliography

Luis Rodrigo M. Teresa, **Los diagnósticos enfermeros:revisión crítica y guía práctica**, Masson,
- Luis Rodrigo MT, Fernández Ferrín C, Navarro Gómez MV, **De la Teoría**, 3ª ed.Barcelona, Masson,
Gordon M, **Manual de Diagnósticos Enfermeros**, 10ªedición.Barcelona, Mosby,
Hernández JM, De Maya, B, Díaz, AM, Giménez M, **Fundamentos Teóricos de**, Murcia, Diego Marín. Librero Editor,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Estatística: Estatística/P51G140V01106

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104

Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

IDENTIFYING DATA				
Modern language: Technical english				
Subject	Modern language: Technical english			
Code	P51G140V01108			
Study programme	Grado en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1st	2nd
Teaching language	Spanish Galician English			
Department				
Coordinator	González García, María			
Lecturers	González García, María			
E-mail	mariagonzalezg@uvigo.es			
Web	http://enfermeria.depo.es			
General description	This subject is aimed at developing students' oral and written communication skills and learning specific vocabulary related to health sciences in general and nursing in particular.			

Training and Learning Results	
Code	
A1	Students will have shown they have sufficient knowledge and understanding of an area of study, starting after completion of general secondary education, and normally reaching a level of proficiency that, being mostly based on advanced textbooks, will also include familiarity with some cutting-edge developments within the relevant field of study.
A2	Students will be able to apply their knowledge and skills in their professional practice or vocation and they will show they have the required expertise through the construction and discussion of arguments and the resolution of problems within the relevant area of study.
A3	Students will be able to gather and interpret relevant data (normally within their field of study) that will allow them to have a reflection-based considered opinion on important issues of social, scientific and ethical nature.
A4	Students will be able to present information, ideas, problems and solutions both to specialist and non-specialist audiences.
A5	Students will acquire the learning skills that are required to pursue further studies with a high degree of independence.
B6	To apply nursing interventions according to scientific evidence and available resources.
B16	To be able to use the healthcare information systems.
C8	To apply information and communication systems and technologies to healthcare.
D1	Analysis and synthesis skills.
D2	Organization and planning skills.
D3	Information-management skills.
D4	Problem-resolution and decision-making skills.
D7	Critical-thinking skills.
D9	Ability to adapt to new situations. Entrepreneurship skills. Creativity.
D11	Awareness of environmental issues.

Expected results from this subject				
Expected results from this subject	Training and Learning Results			
To be able to understand, in English, simple conferences, seminars and academic lectures about health topics	A1	C8	D1	
	A3		D3	
	A5		D7	
To be able to give scientific presentations in English in a good style.	A2	B6	C8	D1
	A3	B16		D2
	A4			D3
	A5			D4
				D7
				D9
				D11

Contents	
Topic	
Unit 1. INTRODUCTION	Presentation of the subject

Unit 2. THE HUMAN BODY	1. Introduction to health science terminology 2. Main parts of the human body (common name vs. scientific name). Latin suffixes and prefixes 3. Main organs of the human body and their function 4. Polite instructions and requests. Use of the imperative. Prepositions, prepositional verbs and phrasal verbs. 5. Comprehension of texts related to the topic.
Unit 3. SCIENTIFIC TEXTS	1. Scientific texts and their parts 2. Literature searches in English 3. Reading comprehension techniques 4. Use of connectors for discourse 5. Analysis and comprehension of specific texts
Unit 4. PRESENTATIONS	1. How to present data effectively (use of graphs, images). 2. Communication strategies (how to introduce yourself, how to catch the audience's attention, pronunciation, feedback). 3. Main sections of the presentation (introduction, body and conclusion) 4. Use of connectors for speech
Unit 5. THE HOSPITAL	1. Healthcare staff and other staff working in the hospital. 2. The hospital. Describing locations. Prepositions of place and movement. 3. Use of the present simple and present continuous tense. 4. Comprehension of texts related to the topic.
Unit 6. HOSPITAL ADMISSIONS	1. Asking personal information. Introductions. Greetings 2. Asking questions (direct and indirect questions). 3. Use of medical abbreviations in English 4. Use of past simple and past continuous 5. Comprehension of texts related to the topic.
Unit 7. HEALTH AND ILLNESS	1. Terms related to health and disease 2. Asking about the patient's needs 3. Vocabulary related to common signs and symptoms 4. Terms and expressions related to pain 5. Expressions of kindness. Advice. Warnings 6. Comprehension of texts related to the topic.
Unit 8. MEDICATION	1. Types and forms of medication 2. Vocabulary on measurement units and numerical expressions 3. Medication leaflets and labels 4. Use of the future tense 5. Comprehension of texts related to the subject

Planning

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Problem and/or exercise solving	4	146	150

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Methodologies

Description

Personalized assistance

Tests	Description
Problem and/or exercise solving	Problem solving and providing information, either face-to face or on line (by e-mail).

Assessment

Description	Qualification	Training and Learning Results
Problem and/or exercise solving	100	A1 D1 A2 D4 A3 D7 A5
In this test, students will have to demonstrate their knowledge of vocabulary, their resolution of simulated or real cases, as well as their ability to extract information from a specific text or document and to express their conclusions and opinions about it.		

Other comments on the Evaluation

Subject without classroom sessions

Assessment criteria: the same assessment criteria established in both attempts of the subject and in the end of the degree exam will be maintained.

Exam dates: the dates of the exams corresponding to each period will be those established in the official calendar approved by the School Board and published on the School's website and on the notice board as part of the academic information for students:

End of the degree exam: 07-10-2025, at 4 pm

First attempt: 02-06-2026, at 6.30 pm

Second attempt: 02-07-2026, at 6 pm

Sources of information

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Allum, Virginia and McGarr, Patricia, **Cambridge English for Nursing. Pre-intermediate Student's Book**, Cambridge University Press, 2010

Allum, Virginia and McGarr, Patricia, **Cambridge English for Nursing. Intermediate Student's Book**, Cambridge University Press, 2008

Citores, Ruth and Pellegrinelli, Marco, **Healthy English**, Elsevier Masson, 2009

Glendinning, Eric and Howard, Ron, **Professional English in Use Medicine**, Cambridge University Press, 2007

Grice, Tony and Greenan, James, **Oxford English for Careers: Nursing 1**, Oxford University Press, 2009

American Nurses Association. <http://www.nursingworld.org/>,

British Medical Journal. <http://www.bmj.com/>,

World Health Organization <http://www.who.int/en/>,

National Institute of health (US) web page: <http://medlineplus.gov/>,

BBC (Health section): <http://www.bbc.co.uk/health/>,

Recommendations

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Statistics: Statistics/P51G140V01106

Physiology: Physiology/P51G140V01105

Basics of nursing/P51G140V01107

Subjects that it is recommended to have taken before

Human anatomy: Human anatomy/P51G140V01101

Biochemistry: Biochemistry/P51G140V01103

Community nursing 1/P51G140V01104

Psychology: Psychology/P51G140V01102

IDENTIFYING DATA				
Introducción á enfermaría clínica				
Subject	Introdución á enfermaría clínica			
Code	P51G140V01201			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Diéguez Montes, María Paz			
Lecturers	Alvariño Veiga, Margarita Carro Cons, Juan Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, María José Otero Agra, Martín Santos Folgar, Myriam			
E-mail	pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	A materia, como parte da formación básica en enfermaría, desenvólvese a través de tres grandes módulos de formación. No primeiro encuádranse os coñecementos das bases da fisiopatoxenia das enfermidades e grandes síndromes, como base do diagnóstico patolóxico, no segundo bloque o material e produtos de uso hospitalario así como os procedementos enfermeiros xerais relacionados nas manifestacións patolóxicas recollidas na materia e no terceiro dos bloques os procedementos de mobilización e manexo do paciente e procedementos de emerxencia. RCP básica e avanzada			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou remata
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.

C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Saber as principais causas do enfermar humano (etioloxía) e os mecanismos polos que estes actúan de forma nociva (patoxenia)	A2 A3	B1	C9	D1
Ser capaz de identificar os principais síntomas que se asocian á enfermidade e os signos que se detectan ao realizar a exploración física do paciente (semioloxía)	A1 A2 A3	B1 B2 B3 B17 B18	C9 C18 C28	D1 D3 D7 D8 D10
Ser capaz de aplicar as principais técnicas diagnósticas e as normas de actuación de enfermaría en cada unha delas	A2 A3 A5	B1 B2 B6 B9 B12 B14 B15 B16 B17	C9 C13 C18 C28 C29	D1 D2 D4 D5 D6 D7 D9 D10 D11
Ser capaz de utilizar adecuadamente os produtos sanitarios	A2 A5	B3	C2	D8
Ser capaz de identificar as enfermidades producidas por axentes físicos	A2 A3 A4 A5	B3 B6	C9 C13 C18 C28 C29	D1 D4 D7 D8 D11

Contidos

Topic

BLOQUE I

INTRODUCCIÓN Á FISIOPATOLOXÍA

Tema 1. Interpretación de probas analíticas.
Tema 2. Alteracións da termorregulación
Tema 3. Dor. Tipos e características e dor torácica
Tema 4. Shock
Tema 5. Respiratorio
Tema 6. Gastrointestinal
Tema 7. Hepato-renal
Tema 8. Endócrino
Tema 10. SNC
Tema 11. Autoinmúns
Tema 12. Métodos de exame. Radioloxía

INTRODUCCIÓN Á FISIOPATOLOXÍA:

Fisiopatoloxía xeral e grandes síndrome
Técnicas de exploración. Valoración física por órganos e sistemas. Valoración de pel e anexos.

1. Interpretación de probas analíticas.

Conceptos básicos:

☐Variacións extraanalíticas
☐Variacións relacionadas coa obtención, transporte e conservación de mostraa
☐Variacións analíticas de hematoloxía, ouriños, hidratos de carbono, lípidos, proteínas, saliva, LC.R. derrames, líquido amniótico, suor, citoloxía descamativa, citoloxía PAAF, Biopsia

2. Alteracións da termorregulación:

☐Febre e febre de orixe descoñecida
☐Piróxeos, esoxéneos e endóxeos
☐Control hipotalámico da temperatura
☐Cal é a causa da febre?
☐Manifestacións da febre
☐Cando debe tratarse?
☐Patróns de febre
☐Febre de orixe descoñecida (FOD): clásica, nosocomial, neutropénica asociada a VIH, Actitude terapéutica
Medidas físicas para o control da temperatura.

3. Dor.

Tipos e características

☐Orixe
☐Consecuencia
☐Avaliación e escalas da DOR
☐Características da dor somático e neuropático

4. Respiratorio

☐Os teus. Disnea. Cianose. Hemoptisis.
☐Insuficiencia respiratoria
☐SDRA

5. Gastrointestinal

☐Disfagia
☐Diarrea, estreñimento e malabsorción
☐Ascite
☐Náuseas, vómitos e indigestión
☐Dor abdominal
☐Probas da función pancreática exocrina

6 e 7. Hepato-renal

☐Estudo da función hepática
☐Ictericia
☐Hipertensión portal
Renal.☐Anomalías na función renal
☐Anomalías no volume de ouriños
☐Hematuria
☐Piuria

8. Cancro. Definición e clasificación. Coidados xerais.

9. Endócrino

☐Hipoglucemia e Hiperglucemia
Cetoacidose e como hiperosmolar
☐Trastornos hipotalámicos
☐Osteoporoses e osteomalacia
☐Hemocromatose, porfiria e Enfermidade de Wilson.

10. SNC

Síncope e desvanecemento

☐Etioloxía
☐Tipos:
Postural
Hiperbradicinemia
De orixe cardíaca
Do seo carotídeo
Neuralxia vagal
Síncope tusígeno
Asociada a enfermidade cerebro-vascular
☐Diagnóstico diferencial dos trastornos que producen debilidades e desvanecemento
☐Convulsións: Características clínicas
Parciais, focais
Parciais complexas
Tónico-clónicas
Crise de ausencia
☐Mareo e vertixe: desvanecemento e vertixe
☐Ataxia

11. Autoinmúns Linfadenopatía e esplenomegalia

☐Inmunodeficiencias. SIDA
Esclerose múltiple.
☐Enfermidades por hipersensibilidade de tipo inmediato
☐Lupus
☐Vasculite
☐Artrite
☐Artrose
☐Espondilite anquilopoiética
☐Amiloidose
☐Pinga

12. RADIOLOXÍA: Técnicas e métodos complementarios de diagnoses:

Funcionamento dun servizo de Radioloxía
Os raios X. Propiedades. Tipos de radiacións e densidades
Técnicas que utilizan radiacións ionizantes: Radioloxía convencional. TAC
Técnicas que non utilizan radiacións ionizantes: Ecografía. ECO Doppler
Resonancia magnética
Atención de Enfermaría, procedementos relacionados e información ao paciente en:
Contrastes. Reaccións adversas
Preparación do paciente para as distintas exploracións radiolóxicas: dixestivas, xineco-urinarias, mama, músculo-esquelético, etc...:
Normas xerais en radioloxía intervencionista: anxiografías, nefrostomía percutánea
Contraste e protección radiolóxica

BLOQUE II

Procedementos de enfermaría nas manifestacións patolóxicas. (Uso e indicacións de produtos sanitarios).

Uso e indicacións de material e produtos sanitarios: definición e clasificación.

Distintos tipos de material: material básico de uso na administración de fármacos e outras técnicas diagnósticas e terapéuticas, incluído en cada procedemento. Xeneralidades de vendaxes.

PROCEDEMENTOS XERAIS E ATENCIÓN DE ENFERMARÍA RELACIONADOS NAS MANIFESTACIÓNS PATOLÓXICAS INCLUIDAS NA MATERIA.

Puncións:

Punción venosa. Sistema sen carga
Punción con agulla con ás (palomita)
Punción capilar
Hemocultivo

Hemodación. Flebotomía
Inmunohematología. Grupos sanguíneos.
Transfusión de hemoderivados.

Accesos vasculares:

Canalización venosa periférica:
Sistemas de seguridade.
Catéter curto tipo Abbocatt
Catéter intermedio tipo Venocat
Prevención de flebite
Sistemas de control da velocidade de perfusión.

Gasometría arterial e venosa

Sondaxe nasogástrico-duodenal
Tipos de sondas
Lavado gástrico

Sondaxe vesical: masculino-feminino
Tipos de sondas
Lavado vesical
Sondaxe permanente e intermitente
Autosondaxe
Urocultivo a través do sondo
Prevención da infección urinaria.

Oxigenoterapia: Aspiración de secrecións.

Electrocardiografía: ECG

1.1 SOPORTE VITAL BÁSICO

R.C.P Básica:

C. Soporte circulatorio

A. Vía aérea

B. Soporte ventilatorio

Manobras de Heimlich

1.2 RCP AVANZADA

Valoración

Optimización dos pasos C A B

Paso D da RCP avanzada:

vías venosas e alternativas, drogas e fluídos

Paso E da RCP avanzada: monitorización e arritmias

Paso F da RCP avanzada: desfibrilación

BLOQUE III

Soporte vital Básico e avanzado.

<https://seix.uvigo.es/docnet-nuevo/docencia/images/refresh.gif>

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	30	60	90
Seminario	8	8	16
Obradoiro	12	30	42
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	0.5	0	0.5
Simulación ou Role Playing	0.5	0	0.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dos seminarios e talleres a desenvolver polo estudante.
Seminario	Empregaránse como complemento das clases teóricas, actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Están programados 8 seminarios
Obradoiro	O alumno con asistencia específica dos profesores, realizará actividades individuais e/ou en grupo, enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre os procedementos enfermeiros incluídos na materia. Programáronse doce obradoiros

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Atención personalizada na procura de información e organización da información
Obradoiro	Dada a importancia que estas probas teñen xa que serán executadas sobre as persoas, dáse apoio personalizado nos talleres para o adecuado desenvolvemento das competencias e habilidades técnicas necesarias.

Avaliación		Qualification	Training and Learning Results			
	Description					
Obradoiro	Ademais das probas prácticas de execución de tarefas reais e/ou simuladas e para obter o máximo proveito dos obradoiros, está previsto que o estudante realice unha proba teórica escrita sobre os procedementos dos bloques temáticos II y III, relacionados coa canalización venosa periférica (CVP) e RCP Básica, nas datas: Primeira oportunidade: 9-X-2025 ás 12h. Segunda oportunidade: 23-VI-2026 ás 11 h. O estudante ten que acadar o 50% do valor desta proba como condición para aprobar a materia. Nas preguntas test aplicarase un desconto polo número de erros cometidos.	10	A3	B1 B2 B3 B6 B15	C2 C9 C13 C18 C28	D1 D3 D4 D7 D8 C29
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: ao finalizar o semestre se realiza unha proba que inclúe preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta, ás que se aplica un desconto polo número de erros cometidos, cada dous fallos descontarase un acerto. O estudante ten que acadar o 50% do valor desta proba como condición para aprobar a materia. Datas de realización: 18-XII-2025 ás 12 hs na primeira oportunidade e o día 23-VI-2026 ás 11h. na segunda oportunidade.	40	A1 A3 A5	B3 C9 C13 C18 C28 C29	C2 D1 D2 D3 D4 D7 D8	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: realízase xunto coa proba de preguntas obxectivas e inclúe preguntas abertas sobre un aspecto concreto. O alumnado debe desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta breve argumentada. O estudante ten que acadar o 50% do valor desta proba como condición para aprobar a materia Datas de realización: 18-XII-2025 ás 12 hs na primeira oportunidade e o día 23-VI-2026 ás 11h. na segunda oportunidade	20	A1 A2 A3	B2 B3 B15 B16	C2 C9 C13 C18 C28 C29	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D11
Simulación ou Role Playing	Avaliación a través de probas prácticas de execución de tarefas simuladas, escollidas dos bloques I, II e III da materia entre as realizadas nos talleres. En calquera das dúas oportunidades o alumnado ten que alcanzar o 50% do valor total desta proba para superar a materia. As datas programadas para a realización das probas de simulación son: Na primeira oportunidade: 25-XI-2025 9.30H 26 y 27-XI-2025 12h 2, 3, 4, 9 y 10-XII- 12 h Sondaxes: 24-XI 2025 18.30h. 1-XII-2025 y 9-XII ás 18.30h Na segunda oportunidade nos días 18 y 19-VI-2026 ás 10h	30	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B6 B9 B12 B14 B15 B16 B17 B18	C2 C9 C13 C18 C28 C29	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Other comments on the Evaluation

Exame fin de carreira: 6/10/2025 as 10 horas la prueba final y pruebas prácticas a las 12h

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

PORTH, CAROL M., **INTRODUCCION A LA MEDICINA CLINICA, FISIOPATOLOGÍA Y SEMIOL**, 7º ed año 2007,

LASO, F. FISIOPATOLOGIA TEXTO Y ATLAS, 2º edición 2010,

MANUAL MERCK DE SIGNOS Y SINTOMAS DEL PACIENTE, 2010,

HARRISON KASPER, **HARRISON KASPER MANUAL DE MEDICINA HARRISON**, 2010,

FARRERAS-ROZMAN, **COMPENDIO DE MEDICINA INTERNA**, 4º edición-2009,

PotterlPerry, **Fundamentos de Enfermería**, 2001,

D. S. Suddarth, **Enfermería Médico- Quirúrgica L.S.Brunner-**, 2004,

Tratado de Fisiología Médica., **Guyton y Hall.**,

J M Prieto Valtueña., **La clínica y el laboratorio.**,

Henry., **5. El laboratorio en el diagnóstico clínico.**,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Enfermaría clínica II/P51G140V01205

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Ética e lexislación/P51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

IDENTIFYING DATA				
Ética e lexislación				
Subject	Ética e lexislación			
Code	P51G140V01202			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	1c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Lecturers	Sánchez Radío, Silvia Esther			
E-mail	silsanchez@uvigo.es			
Web	http://enfermeria.depo.es			
General description	Materia que se imparte no terceiro semestre do título			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code
A1 Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2 Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3 Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4 Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5 Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1 Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B4 Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B7 Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8 Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B12 Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B15 Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B18 Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou remata
C11 Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12 Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C48 Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
C49 Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50 Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
C52 Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
D1 Capacidade de análise e síntese
D2 Capacidade de organización y planificación
D3 Capacidade de xestión da información
D4 Resolución de problemas e toma de decisións
D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6 Habilidades nas relacións interpersoais

D7 Razoamento crítico

D8 Aprendizaxe autónomo

D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.

D10 Motivación pola calidade

D11 Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
-Aplicar os principios da Bioética e os valores éticos.	A1	B1	C11	D5
	A2	B4	C12	D6
	A4	B7	C48	D8
	A5	B8	C49	D9
		B15	C52	D10
		B18		D11
-Ser capaz de realizar unha análise ética e de deseñar e resolver casos.	A3	B12	C50	D1
	A5			D2
				D3
				D4
				D7

Contidos

Topic	
TEMA 1. COÑECEMENTO DO MARCO LEGAL E ADMINISTRATIVO VIXENTE PARA DESENVOLVER As FUNCIÓNS PROPIAS DO PROFESIONAL DE ENFERMARÍA.	SUBTEMA: VALORES.ÉTICA E MORAL.LEI E ÉTICA.DENTOLÓGÍA SUBTEMA: A LEI.CONCEPTO E TIPOS. SUBTEMA: MENOR MADURO. LEXISLACIÓN.PRINCIPAIS DILEMAS EN BIOÉTICA SUBTEMA: PRINCIPAIS DILEMAS ÉTICOS. TESTEMUÑAS DE JEHOVÁ.TRANSPLANTES SUBTEMA: COMITÉS DE ÉTICA ASISTENCIAL.COMPOSICIÓN E FUNCIÓNS
TEMA 2. DISTINCIÓN ENTRE Os CONCEPTOS: ÉTICA, DEONTOLOXÍA E DEREITO.	SUBTEMA: HISTORIA DA BIOÉTICA SUBTEMA: ÉTICA E ENFERMARÍA.PRINPIPIOS
TEMA 3. Os CÓDIGOS DEONTOLÓXICOS.	SUBTEMA: CÓDIGO DEONTOLÓXICO DA ENFERMARÍA.OUTROS CÓDIGOS.ESTATUTO DA ORGANIZACIÓN COLEXIADA
TEMA 4 A REGULACIÓN XURÍDICA E DEONTOLÓXICA DOS DEREITOS DOS PACIENTES.	SUBTEMA: DECLARACIÓN UNIVERSAL DOS DDHH SUBTEMA: A TRANSGRESIÓN DA LEI.CLASIFICACIÓN SUBTEMA: A EXPERIMENTACIÓN HUMANA
TEMA 5 PROBLEMAS RELACIONADOS CO INICIO E FINAL DA VIDA.	SUBTEMA: O ABORTO.LEXISLACIÓN.OBXECCIÓN DE CONCIENCIA SUBTEMA: MORTE CEREBRAL.EUTANASIA.SUICIDIO ASISTIDO.VONTADES ANTICIPADAS
TEMA 6 NORMATIVA XURÍDICA E ÉTICA EN RELACIÓN CO SEGREDO PROFESIONAL.	SUBTEMA: INCAPACIDADE LEGAL E CONSENTIMENTO INFORMADO.DEBER DE SEGREDO
TEMA 7 LEIS XERAIS QUE TEÑEN REPERCUSIÓN SOBRE A PROFESIÓN	SUBTEMA: INTRUSISMO.REGIMEN DISCIPLINARIO.COLEGIACIÓN
TEMA 8 LEIS ESPECÍFICAS SANITARIAS	SUBTEMA LEI DE AUTONOMÍA DO PACIENTE

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	1	14	15
Estudo de casos	3	24	27
Resolución de problemas	4	16	20
Lección maxistral	40	40	80
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	1	2
Exame de preguntas obxectivas	1	2	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	2	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballo tutelado	O alumno desenvolverá ben de forma individual ou grupal un traballo sobre un tema da materia previamente asignado e presentaráo en clase con apoio audiovisual.
Estudo de casos	Desenvolverase un caso ético e delimitaranse os seus condicionantes en canto a principios éticos e lexislación que lle incumbe
Resolución de problemas	O alumno deberá de dirimir situacións dilemáticas e terá que pór en práctica os seus coñecementos sobre a materia para a súa resolución.

Lección maxistral	A través de sesións de carácter teórico explicaranse os contidos do curso , así como a mención ás fontes orixinais para ampliación de coñecementos
-------------------	--

Atención personalizada

Methodologies	Description
Estudo de casos	-Informo os obxectivo da resolución da análise do caso e a súa relación coa Unidade tematica correspondente
Traballo tutelado	A través de tutorías individuais onde levan a cabo acciones tales como: -Explico exhaustivamente as correcciones dos traballos -Sinalo a necesidade de coidar a presentación formal dos traballos
Resolución de problemas	Relaciono os casos de cada unidade coa súa vertente temática e con outros campos do coñecemento

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Traballo tutelado	Proba na que o alumnado desenvolverá un tema da materia e presentarao con apoio audiovisual ante os seus compañeiros. As datas das presentacións: Día 4/12/2025: Grupo I y II Día 9/12/2025: Grupos III y IV Día 10/12/2025: Grupos V y VI Segunda oportunidade: 22-VI-2026 as 18h	10	A5	B15	C11 D1 C12 D2 C48 D3 C49 D4 C50 D5 C52 D6	
Estudo de casos	Proba relacionada coa identificación de valores en conflito de casos prácticos sobre a materia. A data final de entrega será o 30 de novembro do 2025	20	A1 A2 A3	B4 B7 B12 B18		
Exame de preguntas de desenvolvemento	Avaliación na que o alumnado desenvolverá de forma breve as cuestións fundamentais acerca da temática da materia. Para aprobar a materia, e necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50 % do valor desta proba. As competencias xerais e transversais tales como capacidade de análise e síntese e redacción adecuadas, é obxecto tamén de avaliación. Reseñar que se a xuicio do docente algunha das respostas é claramente desatinada o examen quedará na súa totalidade invalidado. Datas: 1ª oportunidade 09/01/2026 as 18.30 h 2º oportunidade 22/06/2026 as 16.00 h	30		B1 B7 B12 B15	C11 D1 C48 D3 C49 D4 C52 D6 D7 D8	
Exame de preguntas obxectivas	O alumno escollerá a opción correcta entre respostas alternativas. Penalizarase cada dous fallos restando un acerto. Para aprobar a materia, e necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50 % do valor desta proba. Datas: 1ª oportunidade 09/01/2026 as 18.30 h 2º oportunidade 22/06/2026 as 16.00 h	30	A1	B1 B4	D1 D2 D3 D4 D7	
Resolución de problemas e/ou exercicios	Casos prácticos breves, o petición de especificación dun tema da materia do cal se solicita especificacions concretas. Polo cal serán de recepción todo o cuatrimestre do curso.	10	A4	B8 B12	D6 D9 D10 D11	

Other comments on the Evaluation

Fin de carreira de ética: 08/10/2025 a las 16h.Presentacions de traballos 20,25 y 27 de novembro 2025

Bibliografía. Fuentes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Abel,F, **Los Comités de Ética y su función pedagógica**, Quaderns,
Antón Almenara,P, **Enfermería,Ética y Legislación**, massón,
Arroyo Gordo MP., Cortina A., **Ética y Legislación en enfermería**, Interamericana,
Código Penal.Ley Orgánica,

Cortina,A, **El quehacer Ético**, Santillana,

Gafo,J, **Ética y Legislación en enfermería**, Universitas,

Gracia,D, **Procedimientos de decisión en la Ética clínica**, Eudema,

Izquierdo,I, **Aspectos jurídicos en Ginecología y obstetricia**, Zambón,

Joidee Beede Thompson, **Ética en Enfermería**, Masson,

Martín Serrano ,A, **El Derecho de los profesionales sanitarios**, Díaz de Santos,

Moreno, F, **Para deliberar en los Comites de Ética**, UAB,

Serrano Gómez ,A, **Legislación**, Uned,

Torralba,F, **Lo ineludible humano.Hcía la implementación de la ética el cuidador**, Labor Hospitalaria,

Amaro Cano ,Carmen, **Ética y Bioética en enfermería**, Cincias médicas,

Varios autores, **Cuadernos de Bioética**, AEBl,

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

Enfermería en saúde mental/P51G140V01305

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica I/P51G140V01204

Farmacología e dietética/P51G140V01203

Introducción á enfermería clínica/P51G140V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

Estatística: Estadística/P51G140V01106

Fisiología: Fisiología/P51G140V01105

Fundamentos de enfermería/P51G140V01107

IDENTIFYING DATA				
Farmacoloxía e dietética				
Subject	Farmacoloxía e dietética			
Code	P51G140V01203			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Basic education	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Piñón Esteban, Pilar			
Lecturers	Piñón Esteban, Pilar			
E-mail	pilarpesteban@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Asignatura do módulo de formación obrigatoria			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C5	Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentar saudable.
C6	Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
C7	Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results

Ser capaz de diferenciar los diferentes grupos de medicamentos, los principios de su autorización, uso e indicaciones, así como los fundamentos farmacodinámicos y farmacocinéticos implicados.	A1	B15	C3	D1
	A2		C8	D2
	A3			D3
	A5			D4
				D7
Ser capaz de evaluar los beneficios esperados y los riesgos asociados a la administración de medicamentos, tanto desde del punto de vista poblacional como del paciente individual.	A1	B9	C4	D3
	A2	B10	C8	D4
	A4	B11		D7
	A5	B17		D9
				D11
Ser capaz de aplicar los principios que rigen el uso racional y eficiente de la farmacoterapia.	A1	B9	C3	D2
	A2	B10	C4	D3
	A3	B17	C8	D4
	A4			D7
	A5			D9
Saber realizar pautas e indicaciones saludables en la población sana en las distintas etapas de la vida, en función de edad y sexo	A1	B9	C5	D3
	A2	B10	C6	
	A3	B11	C8	
	A4	B17		
	A5			
Saber identificar las situaciones de riesgo nutricional. Saber realizar intervenciones nutricionales y establecer pautas y recomendaciones en la prevención o tratamiento de la enfermedad.	A1	B9	C7	D2
	A2	B10	C8	D3
	A3	B11		D4
	A4	B17		D7
				D9
				D11

Contidos

Topic

FARMACOLOXÍA:

SECCION I : PRINCIPIOS XERAIS.

SECCION II. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO AUTÓNOMO.

SECCION: III. FARMACOLOXÍA DA DOR E DA INFLAMACIÓN

SECCION IV. FARMACOLOXÍA DOS MEDIADORES CELULARES

SECCIÓN: V. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL

SECCION: VI FARMACOLOXÍA DO SISTEMA CARDIOVASCULAR E MEDIO INTERNO

SECCIÓN: VII FARMACOLOXÍA DO SISTEMA HEMATOPOIÉTICO

SECCIÓN VIII: FARMACOLOXÍA DO APARATO RESPIRATORIO

SECCIÓN IX FARMACOLOXÍA DO APARATO DIXESTIVO

SECCION I : PRINCIPIOS XERAIS.

Tema 1.- Introducción á Farmacoloxía. Conceptos xerais.

Tema 2.- Farmacocinética: Absorción, distribución, biotransformación e eliminación dos fármacos

Tema 3.- Farmacodinamia.Mecanismo de acción dos fármacos. Receptores.

Afinidade e actividade intrínseca. Fármacos agonistas e antagonistas

Tema 4.- Reaccións adversas a fármacos. Efectos colaterais. Efectos secundarios. Reaccións alérxicas. Tolerancia. Dependencia. Interacción medicamentosas.

Tema 5.- Vías de administración dos medicamentos:

Dosificación.Fluidoterapia I.V: sueros terapéuticos.

SECCION II. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO AUTÓNOMO.

Tema 6:- Fármacos adrenérxicos e bloqueantes adrenérxicos

Tema 7.- Fármacos colinérxicos e anticolinérxicos. Bloqueantes neuromusculares.

SECCION: III. FARMACOLOXÍA DA DOR E DA INFLAMACIÓN

Tema 8.- Fármacos analxésicos opiodes. Tipos e reaccións adversas.

Tema 9.- Fármacos analxésicos, antitérmicos e antiinflamatorios.Tipos, e reaccións adversas.

SECCION IV. FARMACOLOXÍA DOS MEDIADORES CELULARES

Tema 10.- Autacoides e os seus antagonistas.

SECCIÓN: V. FARMACOLOXÍA DO SISTEMA NERVIOSO CENTRAL.

Tema 11.- Fármacos ansiolíticos e hipnóticos

Tema 12.- Fármacos antidepressivos

Tema 13.- Fármacos antipsicóticos

Tema 14.- Fármacos antiepilépticos

Tema 15.- Fármacos antiparkinsonianos

Tema 16- Anestesia xeral e local.

SECCION: VI FARMACOLOXÍA DO SISTEMA CARDIOVASCULAR E MEDIO INTERNO

Tema 17.- Farmacoloxia da cardiopatía isquémica

Tema 18.- Fármacos utilizados no tratamento da insuficiencia cardíaca.

Tema 19.- Fármacos antiarrítmicos

Tema 20.- Farmacoloxía da hipertensión arterial.

Tema 21- Farmacoloxía da diurese

SECCIÓN: VII FARMACOLOXÍA DO SISTEMA HEMATOPOIÉTICO

Tema 22.- Fármacos anticoagulantes. Cuidados de enfermería.

Tema 23.- Fármacos fibronolíticos. Farmacos antiagregantes plaquetarios.

Tema 24.- Farmacoloxía das anemias

SECCIÓN VIII: FARMACOLOXÍA DO APARATO RESPIRATORIO.

Tema 25- Fármacos antitusíxenos, mucolíticos e expectorantes.

Terapéutica antiasmática.Cuidados de enfermería.

SECCIÓN IX FARMACOLOXÍA DO APARATO DIXESTIVO

Tema 26.- Farmacoloxía da secreción dixestiva

Tema 27- Fármacos eméticos, antieméticos, laxantes e antidiarreicos

SECCIÓN X: FARMACOLOXÍA DO SISTEMA ENDOCRINO E METABÓLICO

Tema 28.- Fármacos reguladores da glucemia. cuidados de enfermería.

Tema 29.- Fármacos glucocorticoides

Tema 30.- Farmacoloxía da glándula tiroides.

Tema 31.- Farmacoloxía do calcio e do ácido úrico

Tema 32.- Hormonas sexuais.

SECCION XI: FÁRMACOS HIPOLIPEMIANTES

Tema 33.- Fármacos hipolipemiantes: Tipos e accións farmacolóxicas.

SECCION XII: FARMACOLOXÍA ANTIINFECCIOSA.

Tema 34.- Principios xerais de utilización de antiinfecciosos. Fármacos antiinfecciosos.

Tema 35.- Antibióticos betalactámicos

Tema 36.- Antibióticos aminoglucósidos. Glucopéptido, Oxazolidinonas.

Tema 37.- Macrólidos, Lincosamidas. Estreptograminas. Tetraciclinas. Fenicoles

Tema 38.- Sulfamidas. Cotrimoxazol. Quinolonas. Nitroimidazólicos e outros

Tema 39.- Farmacoloxia da tuberculose

Tema 40- Fármacos antifúnxicos

Tema 41.- Fármacos antivíricos

Tema 42.- Fármacos antiparasitarios: antihelmintos e antiprotozoarios

SECCION XIII. ANTINEOPLÁSICOS E INMUNOSUPRESORES.

Tema 43.- Quimioterapia antineoplásica. Cuidados de enfermería.

Tema 44- Farmacoloxía da inmunidade.

SECCIÓN XIV NUTRIENTES

Tema 45.- Necesidades e carencias nutritivas: Glúcidos, lípidos, proteínas.

Tema 46.- Necesidades e carencias nutritivas: auga, minerais.

Tema 47.- Necesidades e carencias nutritivas: vitaminas e fibra.

SECCIÓN XV OS ALIMENTOS

Tema 48.- Os alimentos: Grupos.

Tema 49.- Pirámides nutricionais.

Tema 50.- Hixiene e conservación dos alimentos.

SECCIÓN XVI ALIMENTACIÓN EQUILIBRADA

Tema 51.- Alimentación equilibrada do adulto.

Tema 52.- Elaboración das dietas equilibradas.

SECCIÓN XVII ALIMENTACIÓN NAS DIFERENTES ETAPAS DA VIDA

Tema 53.- Valoración do estado nutricional. Diferentes métodos.

Tema 54.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: embarazo, lactancia, primeira infancia.

Tema 55.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: escolares, adolescentes, deportistas.

Tema 56.- Alimentación nas diferentes etapas da vida: menopausia, persoas maiores.

SECCIÓN XVIII DIETOTERÁPIA

Tema 57.- Dietas hipocalóricas.

Tema 58.- Dietas controladas en sodio. Enfermedades cardiovasculares.

Tema 59.- Dieta na diabetes.

Tema 60.- Dieta nas dislipoproteinemias.

Tema 61.- Dieta na insuficiencia renal.

Tema 62.- Dieta na litiasis das vías urinarias.

Tema 63.- Dieta na hiperglucemia e na gota.

Tema 64.- Dieta en paciente oncológico. Desnutrición. Trastornos de conducta alimentaria.

Tema 65.- Dieta en aparato dixestivo. Dietas de exploración.

Recomendacións tras cirurxía.

Tema 66.- Nutrición enteral.

Tema 67.- Nutrición parenteral.

Tema 68.- Nuevas disciplinas nutricionais. Alergias alimentarias.

Tema 69.- Formas alternativas de alimentación

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminario	4	16	20
Resolución de problemas	4	16	20
Estudo de casos	3	15	18
Lección maxistral	66	99	165
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Seminario	Actividades de Farmacología enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados co cálculo de dose. Empregase como complemento da lección maxistral.
Estudo de casos	Estudo de casos en dietética. Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Esta metodoloxía require de atención personalizada.
Resolución de problemas	O profesorado en apoio a esta metodoloxía oferta atención personalizada.
Estudo de casos	O estudo de casos é unha metodoloxía que precisa de apoio ao alumnado polo que se ten en conta a atención personalizada

Avaliación						
	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Seminario	Avaliarase a asistencia e participación no seminario de dietética.	10	A1 A2 A3	C3 C4 C7 C8	D1 D2 D3 D7 D9	
Resolución de problemas	Avaliárase a asistencia e participación no seminario de farmacoloxía relacionados co cálculo de dose. Proba de superación obrigatoria con o 50% de su valor para superar a materia. Primeira oportunidade: 21/10/2025 ás 16 h. Segunda oportunidade: 26/06/2026 ás 10h	10	A5	B9 B10 B17 C8	C4 D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11	
Estudo de casos	Realizarase, xunto a proba de seminarios, a proba de resolución de casos de estudo correspondentes a Dietética y Dietoterapia. Probas de superación obrogatoria para superar a materia. Primeira oportunidade: 19/11/25 as 18.30h. Segunda oportunidade: 26/6/2026 ás 10h	10	A5	B9 B10 B11 B15 B17	C5 D1 D2 D3 D4 D7 D9 D11	
Exame de preguntas obxectivas	Realizaráanse catro probas tipo test de superación obrigatoria con o 50% do seu valor. Na primeira oportunidade: O 19/11/25 16h. unha proba co temario de nutrición (10%) O 21/10/2025 o tema 5 de farmacoloxia xunto co calculo de dose (5%). 13/01/26, avaliación dos contidos de Farmacoloxía (20%) ás 11 h. O 13/01/26, avaliación dos contidos de dietética do tema 66 ao 69 (10%) ás 11h Na segunda oportunidade: O 26/6/2026 ás 10h unha proba co temario de nutrición (10%). O 26/6/2026 ás 10h o tema 5 de farmacoloxia (5%). O 26/6/2026 , avaliación dos contidos de Farmacoloxía (20%) ás 10 h. O 26/06/2026 , avaliación dos contidos de dietética do tema 66 ao 69 (10%) ás 10h	45	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B15 B17 C6 C7 C8	D1 D2 D3 D4	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Realizarase unha proba de resposta breve en base aos contidos de farmacoloxía. Probas de superación obrogatoria con o 50% de su valor. Na primeira oportunidade: O 13-1-2026 ás 11 h Na segunda oportunidade: O 26-6-2026 ás 10h	25		B10 B17 C3 C4 C8	D1 D2 D3 D4 D7 D11	

Other comments on the Evaluation

Data da proba fin de carreira: 8-X-2025 18.30h

Respostas cuxo resultado poña en risco simulado á vida do usuariado invalida as probas no superando así a materia

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

ASOCIACION DE ENFERMERAS DE NUTRICION Y DIETETICA,

FUNDACION ESPAÑOLA NUTRICION,

Complementary Bibliography

Adams Michael Holland Norman, **Farmacología para enfermería**, 2ª edición,
Castells, S. Hernández, M., **FARMACOLOGIA EN ENFERMERÍA.**, 3ª edición,
Mosquera, J. Galdos, P., **FARMACOLOGIA CLINICA PARA ENFERMERIA.**, 4ª edición,,
Florez, J. Armijo, J.A, Mediavilla, A., **FARMACOLOGIA HUMANA**, 4ª Edición.,
Velásquez, **FARMACOLOGIA BASICA Y CLINICA**,
Azanza, J.R., **FARMACOLOGIA CLINICA PARA PROFESIONALES DE LA SALUD.**,
Mendoza Patiño., **FARMACOLOGIA MEDICA.**,
Giuseppe Russolillo y otro Clínica Universitaria de Navarra, **NUTRICIÓN SALUDABLE Y DIETAS DE ADELGAZAMIENTO**,
P.Cervera y otros., **ALIMENTACIÓN Y DIETOTERAPIA**, 4ª Edición,
Pilar Martínez y otras, **NUTRICIÓN Y DIETÉTICA**,
Rosa María Ortega y otras, **NUTRICIÓN Y ALIMENTACIÓN EN PROMOCIÓN DE LA SALUD**,
Larousse, **LAROUSSE DE LA DIETÉTICA Y LA NUTRICIÓN**,
Mercedes Muñoz, Javier Aranceta e Isabel García-Jalón, **NUTRICIÓN APLICADA Y DIETOTERAPIA**,

FEDERACION ESPAÑOLA DE NUTRICION Y DIETETICA,
AGENCIA ESPAÑOLA DE SEGURIDAD ALIMENTARIA Y NUTRICION,
SOCIEDAD ESPAÑOLA DE NUTRICION,

SOCIEDAD ESPAÑOLA DE NUTRICION COMUNITARIA,

Recomendaciones

IDENTIFYING DATA				
Enfermería clínica I				
Subject	Enfermería clínica I			
Code	P51G140V01204			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Fernández Méndez, Felipe			
Lecturers	Fernández Méndez, Felipe Piñón Cimadevila, Miguel Ángel Santos Folgar, Myriam Silva Martínez, Manuel			
E-mail	fernandez.mendez.felipe@gmail.com			
Web	http://http://www.enfermeria.depo.es			
General description	A materia, como parte da formación en ciencias de enfermáa, desenvólvese a través de seis grandes módulos de formación *relacioandos cos contidos recolleitos na materia.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Ser capaz de comprender os procesos que desencadean as enfermidades no ámbito da patoloxía cirúrxica e médica.	A1 A2 A3 A4 A5	B7 B8	C28	D1 D2 D5 D7 D8 D11
Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías máis comúns dos diferentes aparellos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	A2 A3	B7	C29	D1 D3 D4 D7 D8
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha adecuada atención de enfermaría aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos.	A2 A3 A4		C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D8
Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/ou problemas ocasionados polas enfermidades establecendo prioridades, planificando coidados e participa na avaliación do plan de coidados.	A2 A3 A4	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D10
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas.	A2 A3	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A2 A3	B7 B8	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D2 D4 D5 D6 D10

Contidos

Topic

TEMA 1. Introducción á Enfermería médico cirúrxica.	1.1 Descrición e conceptos xerais en Médico-cirúrxica
TEMA 2. Atención de enfermaría no perioperatorio	2.1 Tratamento de enfermaría preoperatoria: Proceso de atención de enfermaría no preoperatorio. Diagnósticos de enfermaría relacionado/Interrelacións NIC- Noc. 2.2 Atención de enfermaría intraoperatoria Características da unidade cirúrxica Proceso cirúrxico 2.3 Tratamento de enfermaría no postoperatorio: Proceso de atención de enfermaría no post-operatorio Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelacións NIC- NOC
TEMA 3 Atención de enfermaría ao paciente con trastornos do equilibrio hidroelectrolítico e ácido base; síndrome hemorrágico, inflamatorio, infección, Shock, dor.	3.1 Atención de enfermaría ao paciente con trastornos do equilibrio hidroelectrolítico e Ácido base. Diagnósticos de enfermaría relacionados Interrelación Nic Noc 3.2 Síndrome hemorrágico, inflamatorio, infección 3.3 Diagnósticos de enfermaría relacionados/Interrelacións NIC- Noc 3.4 Dor, Shock Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelacións NIC- Noc

Tema 4 Paciente con alteracións tegumentarias: lesións e traumatismos.	4.1 Valoración da pel: lesións primarias, fases e tipos de cicatrización. 4.2 Clasificación das feridas: traumatismos ferida cirúrxica, queimaduras, suturas, úlceras vasculares, UPP, neoplásicas. 4.3 Algoritmo ESTAFE 4.4 Tipo de curas, materiais e apósitos 4.5 Escalas de valoración e cuidados preventivos 4.6 Diagnósticos de enfermaría /Interrelacións NIC- NOC. r/os cuidados das feridas
TEMA 5. Paciente con problemas do intercambio gaseoso.	5.1 Métodos de estudo do aparello respiratorio 5.2 Enfermidades obstrutivas: Asma bronquial. Bronquiectasias. SAOS e EPOC Bronquite crónica. Enfisema pulmonar 5.3 Tumores broncopulmonares. Benignos, malignos e metastasicos. 5.4 Infeccións broncopulmonares: Pneumonías Abscesos. 5.5 Enfermidades da pleura do diafragma e da parede torácica. 5.6 Enfermidades do mediastino. 5.7 Enfermidades vasculares pulmonares: Hipertensión pulmonar. Cor pulmonale crónico. Tromboembolismo pulmonar. 5.8 Enfermidades pulmonares intersticiais 5.9 A insuficiencia respiratoria. 5.10 Procedementos relacionados: Traqueostomia /Estomas respiratorios Drenaxe torácica. Oximetría, Broncoscopia, Espirometria, Estudo do sono/ CEPAP. 5.11 Diagnósticos de enfermaría relacionados Interrelaciones NIC- Noc
Tema 6 O paciente con problemas nas funcións: cardiovascular, circulatoria e hematolóxica	6.1 O paciente con problemas cardiovasculares 6.1.1 Métodos de estudo do aparello circulatorio, soplos. 6.1.2 Febre reumática. 6.1.3 Endocarditis. 6.1.4 Miocardiopatías. 6.1.5 Enfermidade do pericardio. 6.1.6 Valvulopatías. 6.1.7 Cardiopatía conxénita. 6.1.8 Arritmias cardíacas. 6.1.9 Cardiopatía isquémica. 6.1.10 Hipertensión. 6.1.11 Insuficiencia cardíaca. Sincope. 6.1.12 Procedementos relacionados: 6.1.3 Probas de esforzo; Holter; MAPA. 6.1.14 Diagnósticos de enfermaría relacionados 6.1.15 DX de enfermaría,Interrelacións NIC- NOC. 6.2 O paciente con problemas circulatorios. 6.2.1 Patoloxía arterial aguda. 6.2.2 Patoloxía arterial crónica 6.2.3 Patoloxía venosa. 6.3 O paciente con problemas hematolóxicos. 6.3.1 Recordo de nocións xerais de hematoloxía. 6.3.2 Enfermidades do sistema eritrocitario: anemias. 6.3.3 Enfermidades do sistema leucocitario. 6.3.4 Enfermidades da hemostasia e coagulación 6.3.5 Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelacións NIC- NOC

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminario	14	42	56
Obradoiro	3	12	15
Traballo tutelado	4	8	12
Lección maxistral	54	81	135
Exame de preguntas obxectivas	1	1	2
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	1	2
Simulación ou Role Playing	1	2	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente
Description

Seminario	Os estudantes deberán realizar e superar os 2 seminarios: arritmias e feridas Proba na que o estudante debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesorado. Desta maneira, o estudante debe aplicar os coñecementos que adquiriu previamente nas sesións maxistrais
Obradoiro	O estudantado deberán realizar e superar unha ou dúas actividades definidas polo profesorado a través da execución de tarefas simuladas, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos de contidos dos talleres de suturas e realización de curas.
Traballo tutelado	Traballo grupal realizado no aula baixo a dirección do profesorado
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudantado.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Atención e resolución de dúbidas relacionadas cos contidos da materia, especialmente feridas e arritmias.
Obradoiro	Apoio á adquisición de habilidades manipulativas.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Seminario	A través de dúas probas correspondentes aos seminarios. 1ª oportunidade: Arritmias (10%) o 06/11/25 -16.00h. Feridas (10%) o 28/11/25 - 9.30h. 2ª oportunidade realizaranse: S. Arritmias o 29/06/26 ás 13.00h S. Feridas o 29/06/26 ás 12.00h A superación dos seminarios é condición obrigatoria para a superación da materia.	20	A1	C28	D1	
				C29	D2	
				C30	D4	
				C31	D7	
					D8	
					D10	
					D11	
Traballo tutelado	A través dos exercicios e casos prácticos resoltos na aula.	10				
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: para avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta, verdadeiro/falso, emparellamento de elementos. Descóntase por cada dous fallos un acerto. Data de realización: 1ª oportunidade: 19/01/26 ás 10.00h. 2ª oportunidade: 29/06/26 ás 9.30h. É necesario para a superación desta proba alcanzar o 50% do valor total da proba. A superación desta proba é condición obrigatoria para a superación da materia	40	A1	B7	C28	D3
			A2	B8	C29	D4
			A3		C30	D7
			A4		C31	D8
			A5		C32	
					C33	
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas directas. Data de realización: 1ª oportunidade: 19/01/26 ás 10.00h. 2ª oportunidade: 29/06/26 ás 9.30h. É necesario para a superación desta proba alcanzar o 50% do valor total da proba. A superación desta proba é condición obrigatoria para a superación da materia	20	A1	B7		D1
			A2	B8		D2
			A3			D3
			A4			D4
			A5			D5
						D6
						D10
						D11

Simulación ou Role Playing	O estudiantado deberá realizar e superar, a actividade indicada polo profesorado en relación aos talleres de suturas e realización de curas, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos.	10	A1 A2 A3 A4	B7 B8 C30 C31	C28 C29 D3 D4	D1 D2 D3 D4
	A superación desta proba é condición obrigatoria para a superación da materia.				C32 C33	D5 D6
	1ª oportunidade: 10 e 11 de decembro de 2025 ás 9.30h e ás 16.00h. 12/12/2025 ás 9.30h.					D7 D8 D10 D11
	2ª oportunidade: 29 e 30 de xuño de 2026 ás 9.30 e as 16.00h.					

Other comments on the Evaluation

FIN DE CARREIRA:

Proba práctica 10/10/2025 ás 9.30h e as 16.00h.

Proba final: 10/10/2025 ás 10.30h.

Seminarios: 10/10/2025 ás 12.30h.

A realización dos talleres é obrigatoria. É condición obrigatoria superar, en calquera das 2 oportunidades da convocatoria;realizada a través das probas de resposta curta e test: proba final co 50% e igualmente e imprescindible ter superada as probas prácticas individuais e aproba teórico-práctica do seminario; só a partir deste momento súmanse todas as cualificacións obtidas.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Xunta de Galicia 2016, **Colección guías practicas de heridas Sergas**, 2016,
Carolyn Gersch, **Enfermería Médico- Quirúrgica**, 2017, Wolters Kluwer, 2017
Nanda Internacional, **DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS: Definiciones y Clasificación, 2018-2020**, 2018-2020, 2018
Nanda Internacional, **Clasificación de intervenciones de enfermería, NIC**, 7ª edición, 2018
Nanda Internacional, **Clasificación de resultados de enfermería (noc)**, 6ª edición, 2018
<http://www.gneaupp.es/app/portada/>,
<http://www.aeev.net/>,
<http://www.ulceras.net/>,
<http://www.todoheridas.com/>,

Manual CTO, **Oposiciones enfermería**, 2015,

Complementary Bibliography

Enfermería Mosby 2000 Médico-Quirúrgica, 2000,
J. Javier Soldevilla, **Guía práctica en la atención de las úlceras de la piel**, 1994,
D. S. Suddarth, **Enfermería Médico- Quirúrgica L.S.Brunner-**, 2004,
Nanda Internacional, **Vínculos de NIC y NOC a Nanda I**, 3ª edición 2012,
Planes de cuidados y documentación clínica en enfermería, 2005,
M. Phaneuf, **La planificación de los cuidados enfermeros**, 7ª edi,
P. W. Iyer y Col., **Procesos y diagnósticos de Enfermería**, 3ª Ed. 1995,
Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los Diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 7ª ed,
PORTH, CAROL M., **INTRODUCCION A LA MEDICINA CLINICA, FISIOPATOLOGÍA Y SEMIOL**, 7ª ed año 2007,
LASO, F., **FISIOPATOLOGIA TEXTO Y ATLAS**, 2ª edición 2010,
MANUAL MERCK DE SIGNOS Y SINTOMAS DEL PACIENTE, 2010,
: HARRISON KASPER, **MANUAL DE MEDICINA HARRISON**, 2010,
FARRERAS-ROZMAN, **COMPENDIO DE MEDICINA INTERNA**, 4ª edición-2009,
PORTH, CAROL M., **FISIOPATOLOGIA**, 7ª ed 2008,
<http://www.piediabetico.net/>,
PEREZ ARELLANO, J.L., **MANUAL DE PATOLOGIA GENERAL**, 6ª edición-2006,
Enfermería Mosby 2000 Médico-Quirúrgica, 2000,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermaría clínica II/P51G140V01205

Enfermaría clínica III/P51G140V01301

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Ética e lexislación/P51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

IDENTIFYING DATA				
Enfermería clínica II				
Subject	Enfermería clínica II			
Code	P51G140V01205			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Outros			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Alvariño Veiga, Margarita Martínez Fernández, Sergio			
Lecturers	Alvariño Veiga, Margarita Martínez Fernández, Sergio			
E-mail	sergio.martinez.fernandez@sergas.es margot_veiga@yahoo.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es/			
General description	Materia do módulo de ciencias da enfermaría			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional			
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade			
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.			
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.			
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.			
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.			
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.			
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Capacidade de organización y planificación			
D3	Capacidade de xestión da información			
D4	Resolución de problemas e toma de decisions			
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe			
D6	Habilidades nas relacións interpersoais			
D7	Razoamento crítico			
D8	Aprendizaxe autónomo			
D10	Motivación pola calidade			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha adecuada atención de enfermaría aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos.	A2	B7	C28	D1
	A3	B8	C29	D2
	A4		C30	D3
			C31	D4
			C32	D5
			C33	D7
				D8

Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/ou problemas ocasionados polas enfermidades establecendo prioridades, planificando coidados e participar na avaliación do plan de coidados.	A2	B7	C28	D1
	A3	B8	C29	D2
	A4		C30	D3
			C31	D4
			C32	D5
			C33	D7
				D10
Ser capaz de deseñar coidados nas principais enfermidades relacionadas co aparello dixestivo, locomotor, órganos dos sentidos, sistema nervioso e inmunitario	A2	B7	C28	D1
	A3	B8	C29	D2
			C30	D3
			C31	D4
			C32	D5
			C33	D6
				D7
				D8
				D10
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermía e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A2	B7	C28	D2
	A3	B8	C29	D4
			C30	D5
			C31	D6
			C32	D10
			C33	

Contidos

Topic

TEMA 1. O paciente con trastornos dixestivos	- Alteracións das diferentes estruturas da cavidade oral. - Afeccións das glándulas salivares, do esófago, do estómago, do intestino delgado e groso, da rexión ano-rectal. - Proceso de atención de enfermía. Diagnósticos relacionados.
TEMA 2. O paciente con trastornos neurolóxicos	- Enfermidade cerebro-vascular. - Procesos neurodegenerativos: E. de Parkinson, E. de Alzheimer. - Cefaleas. - Trastornos convulsivos: Epilepsia. - Proceso de atención enfermeira. Diagnósticos relacionados.
TEMA 3. O paciente con trastornos inmunitarios	- Inmunodeficiencias conxénitas e adquiridas - Enfermidades autoinmunes: Características xerais. - Enfermidades autoinmunes sistémicas mais comúns: Lupus eritematoso, Artrite reumatoide, Síndrome de Sjögren - As alerxias. Anafilaxia. - Proceso de atención de enfermía. Diagnósticos relacionados.
TEMA 4. O paciente con trastornos musculoesqueléticos	- Enfermidades óseas: fracturas, osteomielitis, enfermidades metabólicas, tumores, enfermidades conxénitas. - Enfermidades das cartilaxes. - Enfermidades musculares. - Proceso de atención de enfermía. Diagnósticos relacionados.
TEMA 5. O paciente con trastornos da visión	- Síntomas e signos oculares: dor ocular, perda de visión, nistagmo, ollo vermello. - Trastornos refractivos da visión: miopía, astigmatismo, hipermetropía, presbiopía, anisometropía. - Enfermidades non infecciosas da conxuntiva: pterigion, conxuntivite alérxica. - Enfermidades da córnea. - Enfermidades da retina. - Enfermidades da vía lacrimal. - Alteracións da vía óptica e nervios oculares. - Glaucoma. - Proceso de atención de enfermía. Diagnósticos relacionados.

TEMA 6. O paciente con trastornos do aparello auditivo	- Perda auditiva. - Afeccións do oído externo. - Afeccións do oído medio: lesións timpánicas, infeccións, otite serosa. - Afeccións do oído interno: vertixe, ototoxicidade, neurinoma do acústico. - Proceso de atención enfermeira. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC/NOC.
TEMA 7. O paciente con trastornos da glándula mamaria	- Patoloxías benignas da mama: Trastornos do desenvolvemento, trastornos funcionais, procesos inflamatorios e infecciosos, traumatismos e dermatosis, tumores benignos e lesións premalignas. - Cancro de mama - Autoexploración mamaria - Proceso de atención enfermeira. Diagnósticos relacionados. Interrelacións NANDA/NIC/NOC.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	39	58.5	97.5
Seminario	8	32	40
Obradoiro	2	6	8
Exame de preguntas obxectivas	0.5	0	0.5
Práctica de laboratorio	0.5	0.5	1
Estudo de casos	0.5	2	2.5
Exame de preguntas de desenvolvemento	0.5	0	0.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminario	Método traballo con pequenos grupos para o estudo e discusión de temas concretos relacionados cos contidos da materia. Orientarase á procura e selección da información relevante, a análise crítica da mesma, a exposición de ideas e o traballo en equipo na elaboración dos conceptos relacionados co tema de estudo.
Obradoiro	Método de aprendizaxe destinada a pequenos grupos orientado aos coñecementos teórico-prácticos relacionados coas técnicas, procedementos e habilidades da práctica enfermeira.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	Aclaración personalizada de dúbidas sobre os temas da materia. Por correo electrónico, foro de dúbidas e chat de Moovi, aula virtual, ou vídeo chamada.
Obradoiro	Apoio persoal para a adquisición das competencias do saber facer. Por correo electrónico, foro de dúbidas e chat de Moovi, aula virtual ou vídeo chamada.

Avaliación			
	Description	Qualification	Training and Learning Results
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. As preguntas contestadas erroneamente serán contadas negativamente nun 50% respecto das acertadas. Para superar a materia é necesario obter o 50% do valor máximo desta proba. Realizaranse nas seguintes datas: PRIMEIRA OPORTUNIDADE o 20/05/2026 ás 18:00 h. SEGUNDA OPORTUNIDADE o 03/07/2026 ás 18:00 h.	35	C28 D1 C29 D3 C30 D7 C31 D8 C32 C33

Práctica de laboratorio	Probas de avaliación de coñecementos mediante a proposta de problemas ou situacións clínicas reais ou simuladas nos que o alumno terá que aplicar, para a solución dos mesmos, os coñecementos, habilidades e destrezas adquiridas. Para superar a materia é necesario obter o 50% do valor máximo desta proba. Datas das probas: PRIMEIRA OPORTUNIDADE: 04/05/2026 ás 16h. coa prof. Alvaríño os grupos 1-2-3-4 e ás 18:30 co prof. Martínez. 05/05/2026 ás 16h. os grupos 5-6-7-8 coa prof. Alvaríño e ás 18:30 h. co prof. Martínez. SEGUNDA OPORTUNIDADE: 03/07/2026 ás 17:00 h.	20	A2 A3	C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D4 D5 D7 D8 D10
Estudo de casos	Proba de avaliación das actividades desenvolvida nos seminarios. Avaliarase aptitude participativa do alumno, a súa capacidade de estudo e aprendizaxe, a calidade e orixinalidade das súas achegas sobre o tema a estudo, a capacidade de análise e discusión crítica e a capacidade do traballo colaborativo en equipo na resolución dos casos prácticos. A avaliación está supeditada á participación do alumno nas actividades ao longo do curso. Datas de realización: PRIMEIRA OPORTUNIDADE: 27/04/2026 ás 18.30 h. SEGUNDA OPORTUNIDADE: 03/07/2026 ás 18:00 h.	20	A2 A3 A4	B7 B8 C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D3 D5 D6 D7 D8 D10
Exame de preguntas de desenvolvemento	Avaliación dos coñecementos mediante preguntas dirixidas aos aspectos concretos e relevantes da materia que se contestan mediante respostas de tipo enumerativo de conceptos ou mediante o desenvolvemento expositivo dos conceptos fundamentais. Para superar a materia é necesario obter o 50% do valor máximo desta proba. Realizaranse nas seguintes datas: PRIMEIRA OPORTUNIDADE o 20/05/2026 ás 18:00 h. SEGUNDA OPORTUNIDADE o 03/07/2026 ás 18:00 h.	25	A4	B8 C28 C29 C30 C31 C32 C33	D1 D2 D7 D8 D10

Other comments on the Evaluation

Fin de carrera: 07/10/2025, 18.30

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Brenda G. Bare; Suzanne C. Smeltzer, **Enfermería Médico-Quirúrgica**, Décima,

Pamela L. Swearingen, **Manual de Enfermería Médico Qirúrgica**,

Martín Duce, Antonio, **Patología Quirúrgica**,

Javier Ruiz Moreno, Mª Cruz Martín Delgado, Rosa García-Penche Sánchez, **Procedimientos y Técnicas de Enfermería**, Primeira,

Shannon Ruff Dirksen; Margaret M. Heitkemper; Sharon Lewis, **Enfermería Médico-Quirúrgica. Valoración y cuidados de problemas clínicos**, Sexta,

Eugene Brunwald et. al., **Manual Harrison. Principios de Medicina Interna**, Décimo sexta,

Linda Bucher, Jean Foret Giddens, Patricia Graber O'Brien, Sharon Mantik Lewis, **Enfermería medicoquirúrgica: valoración y cuidados de problemas clínicos**,

Hospital Universitario Reina Sofía - España, **Manual de Protocolos y Procedimientos generales de enfermería**,

Hospital Universitario Reina Sofía - España, **Guía de Cuidados para Mujeres Mastectomizadas**,

Hospital Universitario Reina Sofía - España, **Manual de Enfermería sobre Lesión Medular**,

Juan M. Arias Vazquez et. al.(Xunta de Galicia), **Estandarización dos coidados de enfermería ao paciente inmobilizado no domicilio**, Primeira,

Rosa Suñer Soler, **Tratado de enfermería neurológica. La persona, la enfermedad y los cuidados.**, Segunda,

Fisterra.com, **Protocolos y cuidados de Enfermería**,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermaría clínica III/P51G140V01301

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206

IDENTIFYING DATA				
Enfermería comunitaria II				
Subject	Enfermería comunitaria II			
Code	P51G140V01206			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Diéguez Montes, María Paz Rosales Carballa, José			
Lecturers	Diéguez Montes, María Paz Rosales Carballa, José			
E-mail	jroscar48@gmail.com pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Esta materia que complementa á de Enfermería Comunitaria 1 pretende achegar ao alumnado os coñecementos e a metodoloxía necesarios para traballar no nivel primario de saúde, identificando os factores relacionados coa mesma. De forma paralela, tenta transmitirle os coñecementos e actividades preventivas sobre os principais problemas de Saúde da Comunidade; capacitándoo, por iso, para levar a cabo tarefas de promoción de saúde e prevención das enfermidades. É fundamental nesta materia colaborar na formación do alumnado no marco dos Obxectivos de Desenvolvemento Sostenible (ODS) da Axenda 2030, co propósito de crear conciencia acerca de qué son los ODS e a súa importancia. Aínda que o ODS número tres "garantizar una vida sana y promover el bienestar para todos en todas las edades" é específico de saúde desde esta materia pódese achegar en todos os demais, xa que os ODS tratan temas como a educación, a igualdade, o auga e saneamiento que son tamén determinantes que afectan directamente a la salud. O ODS 12 abarca, na súa meta 12.2, a eficiencia no uso e na xestión dos recursos naturais, e na meta 12.5 os efectos ambientais, tales como a xestión de desechos e na meta 12.4, a liberación de contaminantes, en especial de sustancias químicas .			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde

B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
C20	Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, a familia e a comunidade.
C21	Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C27	Educar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco, sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de identificar ás necesidades de saúde ás poboacións e grupos de interese en saúde pública.	A1 A3 A5 B16	B4 B8 B9	C23 C24 C25	D4 D6 D7 D8 D9 D11
Ser capaz de realizar enquisas e resolver estudos epidemiolóxicos de brotes de enfermidades ou situación desfavorables en relación con saúde	A1 A2 A3 A5	B6 B8 B16	C21 C22	D2 D5
Saber aplicar intervencións de formación para a saúde e contribuír a resolver problemas de saúde colectivos.	A2 A3 A4 B4 B5 B6 B9 B10 B11 B15 B17	B1 B2 B3	C19 C20 C26 C27	D1 D2 D3 D4 D6 D10

Contidos

Topic

Tema 1.- Epidemioloxía e prevención de accidentes. Saúde laboral: Prevención do risco biolóxico. Precaucións universais. -Xestión de residuos sanitarios - Principios básicos en mecánica corporal: desprazamento de cargas

Tema 2.- Medidas preventivas fronte aos mecanismos de transmisión:
-Saneamento sanitario.
Desinfección. Desinsectación. Desratización.
-Esterilización.

Tema 3.- Estrutura dos servizos sanitarios. Áreas e Zonas básicas de Saúde. O Centro de Saúde. Principios xerais da. Primaria da saúde: Organización e funcionamento dos Servizos. O equipo de Atención Primaria.

Tema 4.- Programas do equipo de saúde.

Tema 5.- Educación para a saúde: Conceptos xerais e bases da educación para a saúde (EPS). Enfoques e modelo de EPS. Planificación de programas e/ou actividades de EPS. Métodos e medios de EPS.

Tema 6.- Enfermaría e saúde comunitaria: historia clínica e sistemas de información. A consulta de enfermaría. Concepto. Tipos de consulta. Axenda de enfermaría.

Tema 7. A enfermaría transcultural

Tema 8.- Metodoloxía enfermeira en Atención Primaria. O método enfermeiro e modelo de enfermaría en atención primaria. Planificación de coidados en APS.

Tema 9. Enfermaría e a atención domiciliaria. Concepto. O equipo de atención domiciliaria. Desenvolvemento da visita domiciliaria. *Coidadores informais

Tema 10.- Epidemiología. Medidas de frecuencia. Usos de la epidemiología. Método epidemiológico.

Tema 11.- Epidemiología de las enfermedades transmisibles. Enfermedades emergentes y reemergentes. Factores favorecedores. Importancia de las enfermedades transmisibles.

Tema 12.- Clasificación de las enfermedades transmisibles. Patogenia. Presentación individual. Recurrencias de las enfermedades transmisibles: Recaída-Recidiva-Reinfección. Presentación colectiva de las enfermedades transmisibles: Endemia-Epidemia-Pandemia.

Tema 13.- Cadena epidemiológica. Agente causal. Postulados de Koch. Características de los agentes causales. Interacciones agente causal/huésped susceptible.

Tema 14.- Reservorio y fuente de infección. Tipos. Características. Puerta de salida. Mecanismos de transmisión: Directos-Indirectos.

Tema 15.- Puerta de entrada. Huésped susceptible. Mecanismos de defensa. Inmunidad. Tipos de inmunidad.

Tema 16.- Niveles de prevención. Estrategias de prevención. Medidas preventivas de exposición frente a la fuente de infección: Diagnóstico clínico y de laboratorio.

Tema 17.- Tratamiento precoz. Antimicrobianos. Características del tratamiento. Efectos secundarios. Antibiógramas. Encuesta epidemiológica.

Tema 18.- Declaración obligatoria de la enfermedad. Vigilancia epidemiológica. Composición de la red de vigilancia. Enfermedades de declaración obligatoria.

Tema 19.- Aislamiento del enfermo. Tipos de aislamiento. Medidas del aislamiento hospitalario. Vigilancia y cuarentena del contacto sano.

Tema 20.- Medidas preventivas de exposición frente a los mecanismos de transmisión.

Tema 21.- Medidas preventivas de disposición. Medidas inespecíficas y específicas. Quimioprofilaxis. Seroprofilaxis. Gammaglobulinoprofilaxis.

Tema 22.- Vacunas. Importancia de las vacunas. Características de las vacunas. Clasificación de las vacunas. Contraindicaciones. Calendario vacunal.

Tema 23.- Epidemiología de las enfermedades de transmisión aérea: Enfermedad tuberculosa. Medidas preventivas.

Tema 24.- Epidemiología de la enfermedad meningocócica. Medidas preventivas.

Tema 25.- Epidemiología de la gripe. Epidemiología de la fiebre reumática. Medidas preventivas.

Tema 26.- Epidemiología de las enfermedades de transmisión hídricoalimentaria: Toxiinfecciones alimentarias. Importancia. Factores favorecedores.

Tema 27.- Epidemiología de las Infecciones alimentarias. epidemiología de la intoxicaciones alimentarias. Medidas preventivas.

Tema 28.- Epidemiología de las parasitosis. Clasificación de los parásitos patógenos. helmintiasis. Medidas preventivas.

Tema 29.- Epidemiología de las hepatitis por virus hepatotropos. Medidas preventivas.

Tema 30.- Epidemiología de las enfermedades transmitidas por contacto: Tétanos. Medidas preventivas.

Tema 31.- Epidemiología de las enfermedades de transmisión sexual. Clasificación. Factores favorecedores. medidas preventivas.

Tema 32.- Epidemiología de las zoonosis. Medidas preventivas.

Tema 33.- Epidemiología de las enfermedades transmitidas por vectores: Paludismo. Medidas preventivas.

Tema 34.- epidemiología de las enfermedades nosocomiales. Factores favorecedores. Medidas preventivas.

Tema 35.- Epidemiología de las enfermedades no transmisibles. Importancia de las enfermedades crónicas. Factores de riesgo colectivos e individuales. Factores de riesgo modificables y no modificables.

Tema 36.- Medidas preventivas frente a los factores de riesgo modificables.

Tema 37.- Epidemiología de la enfermedad cardiovascular: Cardiopatía isquémica. Enfermedad cerebrovascular. Enfermedad arterial periférica.

Tema 38.- Medidas preventivas frente a la enfermedad cardiovascular. Valoración del riesgo cardiovascular. Síndrome metabólico.

Tema 39.- Epidemiología del cáncer. Clasificación de los cánceres. Factores de riesgo cancerígeno. Cribados del cáncer.

Tema 40.- Epidemiología de la EPOC. Factores de riesgo. Medidas preventivas.

Tema 41.- Epidemiología de la Diabetes mellitus. Clasificación de la diabetes. Complicaciones. Síndromes prediabéticos. Medidas preventivas.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	52	78	130
Seminario	10	25	35
Presentación	13.5	40.5	54
Exame de preguntas obxectivas	3	0	3
Estudo de casos	3	0	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Lección maxistral	Consiste en sesións de clase expositivas nas que se combinan a presentación teórica dos contidos por parte do profesor coa participación activa do alumno. Realízase a grupo único e segundo o calendario de planificación de actividades preestablecido
Seminario	Neles realízase a aprendizaxe baseada en problemas. Así mesmo, expoñeranse os exercicios individuais ou grupais que se realicen relacionados cos contidos da materia. Lévanse a cabo con toda a clase en distintos grupos pre-determinados e desenvólvense segundo o cronograma da materia. Se corresponden aos contidos do módulo 1
Presentación	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto. Lévese a cabo de xeito individual e en grupo, tanto en espazos académicos internos como externos. Notifícarase con tempo abondo a realización destes dependendo dos horarios facilitados polas institucións externas.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	Unha vez realizados facilítaselle ao alumnado tutorías personalizadas

Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Seminario	Avalíase a participación do alumnado e a consecución dos obxectivos propostos. O alumnado aplica os coñecementos que adquiriu para solucionar de maneira grupal, unha serie de exercicios e programas, en tempo e condicións establecidas polo profesorado dos contidos do Módulo 1	12	B2 B3 B4 B5 B11 B15 B17	C21 D2 D9 D11	
Presentación	Exposición dos traballos individuais e grupais relacionados cos contidos da materia en espazos académicos internos e/ou externos. As datas correspondentes ás presentacións/ exposicións intracentro, suxeitas aos número de alumnado, serán os días: 3, 10, 17, 24 de marzo; 7, 14, 21 y 28 de abril y 5 de maio de 2026 ás 12h. Para superar a materia tense que conseguir como mínimo o 50% do valor desta proba. Na segunda oportunidade o alumnado fará unha exposición oral sobre un tema que previamente lle foi indicado polo profesorado, na mesma data e a continuación de próba tipo test.	14	A1 A4 B4 B6 B8 B9 B10 B11 B16	C25 D1 C26 D3 C27 D5 D6 D7	
Exame de preguntas obxectivas	Proba final escrita onde se avalían os coñecementos adquiridos nas clases maxistrais. Para superar esta proba, e a materia, tense que alcanzar como mínimo o 50% do seu valor en calquera das oportunidades. Descóntase por cada dous fallos un acerto. Esta proba realizarase: En 1ª oportunidade: 02/06/2026 - 10h. En 2ª oportunidade: 01/07/2026 - 10h.	50	A1 A2 A3 A4 A5 B1 B2 B3 B6 B10	C19 D1 C20 D3 C21 D4 C23 D7 C24 D8 C25 C26	

Estudo de casos	Módulo 2: proba na que se expón unha situación ou problemática xa dada ou que poida darse, partindo dos diferentes factores involucrados, análises dos antecedentes e condicións da situación, seguindo unha aprendizaxe baseada en problemas. Establécense 1 proba de resolución de casos prácticos, que é obrigatoria e que se realizará os días 11 e 12 de Maio de 2026 ás 10h e ás 11.30h. Establécense catro supostos cun valor de 0,6 puntos por cada suposto acertado. Para aprobar a materia tense que alcanzar como mínimo o 50% do valor de cada suposto. Na segunda oportunidade o alumnado resolverá os casos prácticos e/ ou análises de situacións o día 1-VII-2026 ás 12h.	24	A4 B1	C19 D1 C20 D3 C21 D4 C23 D5 C24 D7 C25 C26
-----------------	---	----	-------	--

Other comments on the Evaluation

Proba fin de carreira: o 7 de outubro do 2025 realizarase o exame de probas obxectivas ás 10h. Casos prácticos: 12h.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

AMANDO MARTÍN-ZURRO. GLORIA JODAR SOLAR, **Atención familiar y salud comunitaria**, 2ª edic.-2018,
GONZALO PIÉDROLA GIL, **Medicina Preventiva y Salud Pública.**, 12ª edic.-2015,

Complementary Bibliography

FARRERAS P.- ROZMAN C., **Medicina Interna.**, 19ª edic.- 2020,
HARRISON., **Principios de Medicina Interna**, 21ª edic.-2022,
IDELFONSO HERNANDEZ-AGUADO, **Manual de epidemiología y salud pública para grados en ciencias de la salud**, 3ª edic.-2018,
M.A.MARTÍNEZ GÓNZALEZ, **Conceptos de Salud Pública y estrategias preventivas**, 2ª edic.-2018,
MANDELL, DOUGLAS Y BENNET, **Compendio de enfermedades infecciosas.**, 8ª edición,2017,
Pagina web da conselleria de sanidade, do servizo galego de saúde,
Pagina web INE e do IGE,
Portal de la OMS: <http://www.who.int/en>,
Ministerio de sanidad y politica social: <http://www.msc.es/>,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas III/P51G140V01306
Prácticas clínicas IV/P51G140V01405
Prácticas clínicas V/P51G140V01406

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría clínica II/P51G140V01205
Xestión de enfermaría/P51G140V01207
Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101
Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103
Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104
Estatística: Estatística/P51G140V01106
Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105
Ética e lexislación/P51G140V01202

IDENTIFYING DATA				
Xestión de enfermaría				
Subject	Xestión de enfermaría			
Code	P51G140V01207			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	2	2c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Diéguez Montes, María Paz			
Lecturers	Diéguez Montes, María Paz Fernández Soengas, Rosa González López, Claudia			
E-mail	pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	A materia pretende capacitar ao alumno dos coñecementos, habilidades e actitudes necesarias para desenvolver as accións que se consideran dentro do campo da Xestión de Enfermaría, facilitando así o desenvolvemento do traballo diario dos Graduados e graduadas, que se enfronten ás situacións que precisan de análises, estudo de recursos, obxectivos, planificación, execución e avaliación de todo el proceso do Plan. Coñecer o manexo de instrumentos e situacións organizativas de coordinación e información, de especial relevancia para o funcionamento das institucións, aplicando criterios/estándares de Calidade. A materia céntrase na "Xestión de persoas" e no estudo de novos paradigmas de liderado o que permite o proceso de ensino-aprendizaxe desde o compromiso coa Axenda 2030 expondo diversas accións que incidan nos seus Obxectivos de Desenvolvemento Sostible (ODS) especialmente nos que se centran na saúde das persoas (ODS-3), nos profesionais (ODS-8) e en innovación e infraestruturas (ODS-9).			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
C45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
C47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia				
Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de analizar los entornos y políticas sanitarias más significativas	A2 A3	B12 B13	C45 C48	D1 D7 D8 D11
Ser capaz de aplicar la política de calidad asistencial y la evaluación de la calidad de los servicios de enfermería	A1 A2 A3 A4 A5	B12 B15	C46 C47	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10

Contidos
Topic

BLOQUE TEMÁTICO I:

Administración sanitaria. O proceso
Administrativo e o seu desenvolvemento:

1. Introducción a Administración:
 - .Concepto de Administración.
 - .A Administración como ciencia.
 - .Evolución das teorías Administrativas.
2. O proceso Administrativo e o seu desenvolvemento:
 - .Proceso Administrativo. Definición.
 - .Etapas do proceso Administrativo.
 - .Características do proceso Administrativo.
 - .Información e comunicación: Tipos, fontes e métodos de información.
- 3.-Planificación Sanitaria e dos Servizos de Enfermaría:
 - .Definición e características.
 - .Planificación baseada en: risco, necesidade e demanda.
 - Tipos de planificación:
 - .Segundo o ámbito de aplicación.
 - .Segundo o tempo.
 - .Segundo amplitude e extensión.
 - Etapas da Planificación:
 - . Análise e diagnóstico da situación.
 - . Xerarquización de prioridades.
 - . Establecemento de alternativas.
 - . Elaboración de obxectivos.
 - . Formulación do plan: programación.
- 4.Organización dos servizos sanitarios e de enfermaría:
 - Organización: Definición.
 - Conceptos básicos da Organización:
 - .Cultura organizacional.
 - .Poder.
 - .Autoridade.
 - .Rol.
 - .Status.
 - Fases de la Organización:
 - .Estructuración: Tipos de estrutura.
 - Organigramas. División de Enfermaría.
 - .Sistematización: Norma o estándar. Protocolos e procedementos.
 - .Instalación. Clasificación de pacientes. .Distribución do traballo. Dotación de persoal.
- 5 Dirección dos servizos sanitarios e de Enfermaría.
 - .Dirección. Concepto, ámbito e límites.
 - .Liderado: Teorías e estilos.
 - .Motivación en enfermaría.
 - .Comunicación e orientación.
 - .Supervisión.
6. Avaliación e control dos servizos:
 - .Definición e obxectivos.
 - .Tipos de Control.
 - .Medios e instrumentos.
 - .Problemas que expón el control.

BLOQUE TEMÁTICO II. Contornas e políticas sanitarias

- 1.Contorna sanitaria e os seus compoñentes administrativos. Políticas sanitarias:
 - .Sistemas de Saúde.
 - .Tipos de Sistemas de Saúde:
 - .Sistema de Saúde Español. Estatuto marco de persoal sanitario
 - .Sistema Galego de Saúde. Estatuto marco de persoal sanitario.
 - .Características xerais dos Sistemas de Saúde na Comunidade Europea.

BLOQUE TEMÁTICO III: Xestión dos servizos de enfermaría. Características e procesos.

1. Enfermaría e Administración:
 - .Relación entre Enfermaría e Administración.
 - Os coidados de Enfermaría como un Servizo Público.
 - Función administradora de enfermaría.
 - Niveis de Administración de Enfermaría.
 - Teorías e modelos enfermeiros en: Administración dos ervizos de Enfermaría.
 - Aspecto Administrativo dos instrumentos del traballo enfermeira/o.

Conceptos sobre calidade e seguridade .
Filosofía e obxectivos.
Metodoloxía.
Programas de Calidade. Diagrama das tres calidades.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	36	74	110
Traballo tutelado	2	8	10
Seminario	10	11	21
Exame de preguntas obxectivas	2	1	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	2	4	6

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Explícanse os contidos sobre a xestión en enfermaría, estudo, bases teóricas organizados en tres bloques temáticos.
Traballo tutelado	O estudiantado, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia que será avaliado.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia relacionados coa xestión de enfermaría e a calidade. Empregase como complemento das clases teóricas

Atención personalizada

Methodologies Description

Seminario	Apoio individual ás diferentes actividades plantexadas nos seminarios.
Traballo tutelado	Apoio individual ás diferentes actividades relacionadas co traballo tutelado que se realizará no aula.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Traballo tutelado	O alumnado de maneira individual elaborará un documento sobre a temática da materia relacionada coa xestión da Unidade de Enfermaría e o cálculo de persoal de enfermaría. Para obter o 100% da cualificación desta proba é condición necesaria participar nos seminarios correspondentes. A avaliación seguirá os criterios da rúbrica correspondente. A data final da entrega do traballo será: 6/05/2026 ás 12h.	20	A1 B15 C46 D1 A2 C47 D2 A3 D3 A4 D4 A5 D5 D6 D7 D8 D9
Seminario	Ou alumnado debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios nun tempo/condicións establecido/as polo profesorado ao longo do curso: 1.- Avaliación unha vez finalizados os traballos de aula previos (12%). 2.- Avaliación a través de 1 probas escrita teórico-práctica (12%) relacionadas cos contidos dos seminarios/traballos de aula: data 08-04-2026 ás 16.15	20	
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: preguntas directas sobre aspectos concretos para avaliar os contidos das sesións maxistrais. Para aprobar a materia é necesario conseguir o 50% do valor total desta proba. Datas para a súa realización: 5-VI-2026 ás 12h en primeira oportunidade e o 8-VII-2026 as 12h en segunda oportunidade	40	B15 C45 D1 C46 C47 C48

Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba ou debate na que o alumnado debe solucionar unha serie de problemas e/ou exercicios propostos polo profesorado no aula. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral ou seminarios.	20	B12 C45 D1 B13 C46 D2 B15 C47 D3 C48 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
---	---	----	--

Other comments on the Evaluation

Data fin de carreira: 9/10/2025 ás 11h

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

□ Mª Paz Mompart García y Marta Durán Escribano., **Administración y Gestión**, 2^a,

Marriner Tomey. A., **Guía de Gestión y Dirección de Enfermería**, 8°,

□ Ley General de Sanidad.: : **Ley 14/1986 del 25 de Abril**,

Varo Jaime., **Gestión estratégica de la Calidad en los servicios Sanitarios. Un modelo de gestión hospitalaria.**,

□ Bañeres J. Omega C. Suñol R. Ureña V., **Los Sistemas de notificación y registro de efectos adversos y de incidentes: Una estrategia para aprender de los errores.**,

Otero López MJ. Alonso-Hernández P. Maderuelo Fdez A. Garrido Corro B. Dominguez Gil A. Sánchez-Ro, **Acontecimientos adversos prevenibles causados por medicamentos en pacientes hospitalizados.**,

Ortega Vargas Mª Carolina. Suarez Vázquez Mª Guadalupe, **Maual de evaluación de la calidad del servicio de enfermería**, 2^a,

<http://www.msc.es/organizacion/sns/planCalidadSNS/e01.htm>,

Recomendacións

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas I				
Subject	Prácticas clínicas I			
Code	P51G140V01208			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	2	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Fernández Méndez, Felipe			
Lecturers	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José González López, Claudia Otero Agra, Martín Rodríguez García, María Dolores Santos Folgar, Myriam			
E-mail	fernandez.mendez.felipe@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Esta materia facilita a integración de a metodoloxía enfermeira en a práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermeiros, establecer xuízos clínicos, planificar, aplicar e avaliar coidados. A planificación de devanditos coidados ten como base a valoración integral de a persoa, os diagnósticos de enfermería e as intervencións necesarias para tratar devanditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles

B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de participar en os coidados que teñan como finalidade garantir o maior grado de independencia de as persoas en as súas necesidades máis básicas, fomentando unha excelente relación interpersonal que garanta a dignidade e confidencialidad.	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C8	D2
	A3	B3	C10	D3
Ser capaz de proporcionar coidados a o paciente aplicando o Proceso de Enfermería, establecendo unha actitude empática con o paciente e familia a os que garantizará o dereito a a confidencialidad, dignidade e privacidad.	A4	B4	C11	D4
	A5	B5	C12	D5
		B6	C13	D6
		B7	C15	D7
		B8	C17	D8
		B9	C18	D9
		B10	C24	D10
		B11	C25	D11
		B12	C26	
		B13	C29	
		B14	C31	
		B15	C33	
		B16	C49	
		B17	C50	

Contidos	
Topic	
Rotatorio de prácticas preprofesionales que permitan a aplicación de os coñecementos teóricos e metodolóxicos de a Enfermería a a práctica clínica, en os centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	Prácticas clínicas en unidades Médico-Cirúrxicas en centros hospitalarios

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticum, Practicas externas e clínicas	200	0	200
Seminario	12	0	12
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	4	4
Cartafol/dossier	0	2	2
Observación sistemática	0	3	3
Simulación ou Role Playing	2	2	4
*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.			

Metodoloxía docente	
	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Formación en centros sanitarios, e nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumnado realice as prácticas clínicas, que permiten a o/a alumno/a incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento critico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados as competencias descritas que conforman o título. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudiantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido é de obrigada lectura e cumprimento polo estudiantado e que pode consultar na plataforma de Moovi e na páxina web.
Seminario	Actividade académica de os profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas de o alumno a través de entrevistas que o alumno, de xeito individual ou grupal, mantén con o profesorado para asesoramento, apoio e incidencias que poidan producirse de as actividades de a materia prácticas clínicas I e de o proceso de aprendizaxe. Esta actividade levarase a cabo: 1. Realización de 2 tutorías grupales sobre o desenvolvemento adecuado de as prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación en o proceso de aprendizaxe de face a as probas de avaliación. Explicaráselles o funcionamento de o portafolio como rexistro de a actividade e ferramenta de autoevaluación de o alumnado, a súa utilización en as tutorías para o seguimento de a actividade levada a cabo en a institución sanitaria e como base, xa que en el constan os requisitos necesarios, para a elaboración e redacción de a memoria que ten presentar o/a estudante. Así mesmo, comunicaráselles e explicará o sistema que se levará a cabo para a avaliación de as probas de simulación enfermeira, baseadas en casos prácticos desenvolvidos baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2. Tutoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial en u horario establecido a o finalizar as tutorías grupales ou a petición expresa de o alumno/a, ou non presencial a través de un correo electrónico exclusivo e a disposición permanente de o alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermeria@gmail.com

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Seminario	Atención personalizada con a finalidade de atender as necesidades e consultas de o/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas con o desenvolvemento de as prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación en o proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través de o correo electrónico
Tests	Description

Observación sistemática	Atención personalizada con a finalidade de atender as necesidades e consultas de o/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas con o desenvolvemento de as prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación en o proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través de o correo electrónico.
Cartafol/dossier	Atención personalizada con a finalidade de atender as necesidades e consultas de o/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas con o desenvolvemento de as prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación en o proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través de o correo electrónico.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminario	As tutorías grupais programadas para o - 30 de xaneiro do 2026 ás 10hs - 13 de Marzo do 2026 ás 10 hs, son obrigatorias xa que, entre outros, nelas préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partir do portafolio, poida cumprir adecuadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle, 0,3 puntos na avaliación da memoria.	6	A1 D2 D8 D9
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Elaboración, obrigatoria, por parte do alumnado, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica na unidade asistencial que xunto coa calidade do documento presentado e a cumprimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu portafolio, constitúen os criterios de avaliación. A data de entrega: - até o día 30 de abril do 2026 ás 14h. Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.	20	A3 D1 D2 D3 D7 D8
Cartafol/dossier	Documento de autoevaluación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración é obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: - até o día 30 de abril do 2026 ás 14h. Non se recollerá ningún cartafol despois da data de fin de entrega.	4	D1 D3 D4 D5 D6 D7 D8
Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realizarase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/os enfermeiros/os asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, aos evaluadores, no centro, existe un documento de apoio accesible desde a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta idónea que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de maneira obxectiva, en función das intervencións NIC e do modelo das 14 necesidades básicas de V. Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación uno ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	A1 B1 C4 D2 A2 B2 C8 D3 A3 B3 C10 D4 A4 B4 C11 D5 B5 C12 D6 B6 C13 D7 B7 C15 D8 B8 C17 D9 B9 C18 D10 B10 C24 D11 B11 C25 B12 C26 B13 C29 B14 C31 B15 C33 B16 C49 B17 C50

Simulación ou Role Playing	Avaliación da actividade levada a cabo polo alumnado na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o/a estudante, na data establecida, 24/04/2026 ás 10.00 e ás 16.30h (1ª oportunidade) e o 7 e 9 de xullo de 2026 ás 10.00h e ás 16.30h (2ª oportunidade), realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliadas. Proba que se realizará na aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o estudiantado necesariamente debe adquirir. Como condición previa necesaria para superar a proba establece que o alumnado presentará no prazo establecido o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC .	25	A1 B1 C4 D1 A2 B2 C8 D2 A3 B3 C10 D3 A4 B4 C11 D4 A5 B5 C12 D5 B6 C13 D6 B7 C15 D7 B8 C17 D8 B9 C18 D9 B10 C24 D10 B11 C25 D11 B12 C26 B13 C29 B14 C31 B15 C33 B16 C49 B17 C50
----------------------------	---	----	--

Other comments on the Evaluation

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia, polo que é obrigatorio o seu coñecemento. Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe asinar o documento de confidencialidade incluído no protocolo: Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde. Si o/a estudante non presenta a memoria e o portafolio nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar até a apertura do período de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumno/póidaa ser avaliado/a.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2018-2020**, 11 Edición Elsevier,

Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas, Meridean., **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª Edición Elsevier,

Gloria M. Bulechek et. al. editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª Edición Elsevier,

Complementary Bibliography

Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 8ª Edición Elsevier,

Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, NOC y NIC**, 3ª Edición Elsevier,

Kozier, Barbara et. al., **Técnicas de Enfermería I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,

Biblosaúde-Recursos de información, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671,

Biblosaúde- Recursos destacados, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667,

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría clínica I/P51G140V01205

Enfermaría comunitaria I/P51G140V01206

Xestión de enfermaría/P51G140V01207

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Ética e lexislación/P51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

IDENTIFYING DATA				
Enfermería clínica III				
Subject	Enfermería clínica III			
Code	P51G140V01301			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Diz Arén, Julio			
Lecturers	Diz Arén, Julio Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José Otero Agra, Martín Piñón Cimadevila, Miguel Ángel			
E-mail	julio.diz.aren@sergas.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Tercera de las asignatura de la materia Enfermería Clínica			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
C28	Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results

¿Ser capaz de comprender os procesos que desencadean as enfermidades no ámbito da patoloxía quiúrgica e médica.	A1	B7	C28	D1
	A2	B8		D2
	A3			D5
	A4			D7
	A5			D8
				D11
¿ Ser capaz de diferenciar os mecanismos e/ou problemas derivados das patoloxías máis comúns nos diferentes aparellos e sistemas do organismo humano, o seu tratamento médico e cirúrxico.	A2	B7	C29	D1
	A3			D3
				D4
				D7
¿ Ser capaz de planificar procedementos e intervencións precisas para proporcionar unha adecuada atención de enfermaría aos individuos con problemas médicos e cirúrxicos.	A2		C28	D1
	A3		C29	D2
	A4		C30	D3
			C31	D4
			C32	D5
			C33	D7
				D8
¿ Ser capaz de identificar e valorar as necesidades e/ou problemas ocasionados polas enfermidades establecendo prioridades, planificando coidados e participa na avaliación do plan de coidados.	A2	B7	C28	D1
	A3	B8	C29	D2
	A4		C30	D3
			C31	D4
			C32	D5
			C33	D7
				D10
Ser capaz de planificar e prestar coidados nas principais enfermidades sistémicas.	A1	B7	C28	D1
	A2	B8	C29	D2
			C30	D3
			C31	D4
			C32	D5
			C33	D6
				D7
Ser capaz de prestar asistencia centrada no paciente, utilizando os diagnósticos de enfermaría e as actividades derivadas deles, nas patoloxías estudadas.	A2	B7	C28	D2
	A3	B8	C29	D4
			C30	D5
			C31	D6
			C32	D10
			C33	
Saber aplicar os coidados necesarios para a atención á persoa paciente crítico.	A2	B7	C28	D2
	A3	B8	C29	D4
			C30	D5
			C31	D6
			C32	D9
			C33	D10
Saber aplicar os procesos de enfermaría de urxencias e emerxencias.	A2	B7	C28	D1
	A3	B8	C29	D2
			C30	D3
			C31	D4
			C32	D5
			C33	D6
				D7
				D8
				D10

Contidos

Topic

MODULO I	1 Paciente con alteración na eliminación urinaria:
Paciente con alteración na eliminación urinaria	1.1 Paciente con enfermidade renal e patoloxía nefro-urológica 1.2 Enfermidades renais: insuficiencia renal aguda; insuficiencia renal crónica; atención de enfermaría en hemodiálisis e diálise peritoneal; Urostomía. Diagnósticos de enfermaría relacionados/ Interrelaciones NIC-NOC 1.3 Paciente urológico: enfermidades benignas tracto genito-urinario; patoloxía urológica renal, vesical, prostática, testicular xenital masculina e disfunción sexual; Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelaciones NIC- NOC
MODULO II:	2. Paciente con alteracións na regulación endocrina:
El/la paciente con alteraciones en la regulación endocrina	2.1 Conceptos xerais da alteración endocrina 2.2 Enfermidades benignas do tiroides 2.3 Neoplasias de tiroides 2.4 Hiperparatiroidismo 2.5 Tumores endocrinos do páncreas 2.6 Patoloxía suprarrenal 2.7 Neoplasia endocrina múltiple 2.8 Patoloxía hipofisária 2.9 Obesidade mórbida 2.10 Diabetes: atención de enfermaría; Diagnósticos de enfermaría relacionados / Interrelaciones NIC- NOC
MODULO III:	3.1 Características intrínsecas das unidades de coidados intensivos
Atención ao paciente crítico	3.2 Procedementos especiais: Monitorización e rexistros; Ventilación mecánica; Coidados de enfermaría; Monitorización de PIC; Drenaxe torácica; Vías venosas centrais: PICC, subclavia, yugular, Catéter Hickman, reservorio subcutáneo. Vía intraósea, canalización arterial
MODULO IV.- Enfermaría de urxencias e emerxencias	4.1 Urxencias 4.1.1 Conceptos de urxencia: a cadea asistencial, estrutura e organización dos servizos de urxencias: Triage 4.1.2 Atención ao paciente: intoxicacións, corpos estraños, epistaxis e taponamiento nasal anterior e posterior, hemorraxias: hemostasia, torniquetes 4.1.3 Resucitación cardio-pulmonar no adulto: Algoritmos 4.2 Manexo prehospitalario: 4.2.1 Atención inicial ao paciente: síndrome coronaria agudo (PROGALIAM), shock, hipotermia accidental, electrocución e lesións producidas por raios, gran queimado, patoloxía pola calor, afogamento, politraumatizado; mobilización e inmovilización 4.2.2: Abdome agudo 4.2.3: Fármacos máis usados frecuentemente en Urxencias e Emerxencias 4.3 Simulación de escenarios

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminario	7	14	21
Obradoiro	2	4	6
Lección maxistral	40	80	120
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Estudo de casos	0.5	0	0.5
Simulación ou Role Playing	0.5	0	0.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico: abdome agudo, politraumatismo, patoloxía do tiroides, tumores do pancreas, obesidade mórbida, preahogamiento e diabetes, osteoporose e situacións urxentes intra/extrahospitalarias.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais en situacións de urxencia e paciente crítico, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou grupais que desenvolven os estudantes.
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Aclaración de dudas xurdidas na docencia dos casos prácticos aplicados ao temario desenrolado
Obradoiro	Apoio directo ao alumnado na adquisición de destrezas relacionadas cos aspectos prácticos.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminario	Avaliarase a participación activa nos seminarios correspondentes aos contidos da materia	5	A1 B7 C29 D1 A2 B8 C30 D2 A3 C33 D3 A4 D4 A5 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: preguntas directas sobre un aspecto concreto. O alumnado deben responder de maneira directa e breve en base aos coñecementos que teñen sobre a materia, impartidos en leccións magistrais y estudio de casos. Datos: 1ª oportunidade: 16-I-2026 ás 10 horas. 2ª oportunidade 22-VI-2026 ás 10 horas. Para superar esta proba é necesario alcanzar o 50% do seu valor	30	A1 B8 C28 D1 C29 D2 C30 D3 C31 D4 C32 D7 C33 D8
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Descontarase por cada dous fallos un acerto. Datos: 1ª oportunidade: 16-I-2026 ás 10 horas. 2ª oportunidade 22-VI-2026 ás 10 horas Para superar esta proba é necesario alcanzar o 50% do seu valor en cada unha das partes do examen	30	A1 C28 D1 C29 D3 C30 D4 C31 D7 C32 C33

Estudo de casos	Avaliación 24 e 25-XI-2025 ás 16,15 horas (G1-G2-G3-G4) e as 18,30 horas (G5-G6-G7-G8), respectivamente. Segunda oportunidade: 22-VI-2026 ás 10 horas.	10	A1 B7 C29 D1 A2 B8 C30 D2 A3 C32 D3 A4 C33 D4 A5 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Simulación ou Role Playing	Para acceder a esta proba é condición que o estudante realice de forma previa os procedementos dos talleres: vías centrais, mobilización e inmovilización, algoritmos e unha RCP avanzada. Avaliaranse como parte da proba práctica de resolución de simulacións en distintos escenarios. Datas de realización na primeira oportunidade: Probas prácticas/simulación: Martes 2-XII-2025, ás 16 horas. Jueves 4-XII-2025 ás 16 horas. Martes 9-XII-2025 ás 16 horas Jueves 11-XII/2025 ás 16 horas E na segunda oportunidade no día 22/VI/26, ás 12,30 horas	25	A1 B7 C28 D1 A2 C29 D2 A3 C30 D3 A4 C31 D4 A5 C33 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Other comments on the Evaluation

As preguntas desenvolvemento e as preguntas obxetivas que conforman a proba final son dúas metodoloxías de avaliación distintas que non se poden aprobar por separado xa que ambas son avaliación dos mesmos resultados de aprendizaxe da materia sin diferenciación de contidos en cada proba.

Proba final: 6-X-2025, ás 18,30 horas.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Nanda Internacional,, **Nanda Internacional, , DIAGNÓSTICOS ENFERMEROS: Definiciones y Clasificación 2015-2017**, 2018-20,

Nanda Internacional, **Clasificación de intervenciones de enfermería, NIC ,** 6º edición,

Nanda Internacional, **Clasificación de resultados de enfermería (noc),** 5º edición,

Manual CTO, **Manual CTO de enfermería tomo I y II**, Ed 2017,

Aspectos destacados de las guías RCP, 2015,

Sociedad Española de medicina intensiva, **Guías 2015 Consejo Europeo**, 2015,

Harrison. Jameson,, **Princípios de Medicina Interna**, 20ª, McGraw Hill, 2018

Complementary Bibliography

Enfermería Mosby 2000 Médico-Quirúrgica, 2000,

D. S. Suddarth, ,, **Enfermería Médico- Quirúrgica L.S.Brunner-**, 2004,,

Nanda Internacional,, **Vínculos de NOC NIC Nanda I y diagnósticos médicos**, 1º edición 2014,

M. Phaneuf ,, **La planificación de los cuidados enfermeros**, 7º edí,,

P. W. Iyer y Col.,, **Procesos y diagnósticos de Enfermería,** 3º Ed.,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermaría xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas IV/P51G140V01405

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Enfermaría clínica II/P51G140V01205

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Introducción á enfermaría clínica/P51G140V01201

IDENTIFYING DATA				
Enfermería materno-infantil				
Subject	Enfermería materno-infantil			
Code	P51G140V01302			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	9	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Blanco Nieves, María Inés			
Lecturers	Blanco Nieves, María Inés Sánchez Sánchez, José Rubén			
E-mail	linesbn@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
General description	A Enfermería Materno-Infantil inclúese nos estudos de grao de Enfermería co fin de ocupar o espazo que ten por obxecto a docencia dos coidados a proporcionar á muller embarazada e no parto, así como as enfermidades da muller relacionadas coa reprodución, a prevención do cancro xenital e a planificación familiar. A atención á saúde materno-infantil engloba tamén os coidados dos nenos, tanto sans como enfermos, desde o seu nacemento ata a adolescencia, incluíndo as actividades de prevención das enfermidades nesta época da vida.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
C34	Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.

C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C38	Aplicar as técnicas que integran o coidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus coidadores.
C39	Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
C40	Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou coidadores primarios.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de planificar coidados de enfermaría nas distintas etapas da vida da muller, dentro do contexto familiar e comunitario para lograr un estado de saúde *óptimo ou recuperar a saúde, baseando a toma de decisións en datos obxectivos, feitos científicos e evidencias clínicas.	A1	B1	C34	D1
	A2	B2	C35	D2
	A3	B4		D3
	A4	B5		D4
	A5	B7		D5
		B8		D6
		B9		D7
		B10		D8
		B11		D9
		B12		D10
				D11
Saber describir os cambios que se producen no organismo durante a xestación, parto e *puerperio.	A1	B1	C35	D1
	A3	B2		D3
	A5	B4		D6
		B5		D7
		B7		D8
		B10		D9
		B11		D10
				D11
Saber describir, as intervencións e actividades adecuadas á prevención e tratamento dos problemas de saúde na infancia e a adolescencia, e planificar coidados garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do neno e a súa familia.	A1	B1	C36	D1
	A2	B2	C37	D2
	A3	B4	C38	D3
	A4	B5	C39	D4
	A5	B7	C40	D5
		B8		D6
		B9		D7
		B10		D8
		B11		D9
		B12		D10
				D11

Contidos

Topic

Enfermería maternal:	1.-Repaso anatómico e fisiológico do aparello reprodutor.
-Reproducción humana	2.-Orientación e planificación familiar.
-Control da natalidade	3.-Instauración e desenvolvemento do embarazo normal.
-Embarazo. Embarazo de alto risco	4.-Diagnóstico de embarazo. Cambios físicos e psíquicos.
-Problemas de saúde no embarazo	5.-Control de embarazo.
-Parto e puerperio. Cuidado prenatal	6.-Alteracións máis frecuentes durante a xestación
-Problemas de saúde reproductiva	7.-Parto normal.
-Características da muller nas diferentes etapas do ciclo vital	8.-Parto distócico.
	9.-Coidados de enfermaría no parto.
	10.-Involución puerperal. Aspectos físicos e psicolóxicos.
	11.-Coidados de enfermaría no puerperio.
	12.-Coidados de enfermaría nas complicacións do puerperio.
	13.-Prevención de cancro xinecolóxico. Tumores xinecolóxicos.
	14.-Infeccións xinecolóxicas.
Enfermería infantil	1.-RN san.
-Introducción a enfermaría pediátrica	2.-Atención de enfermaría ao Recentementado na sala de partos.
-O recentemente nado san. Desenvolvemento e crecemento	3.-Alimentación do recentemente nado (lactación).
-O neno hospitalizado	4.-Recentementado de alto risco.
-O recentemente nado de alto risco .	5.-Atención de enfermaría do recentemente nacido con problemas de saúde.
-Problemas de saúde máis frecuentes na infancia	6.-Desenvolvemento e crecemento. Características e coidados do neno durante a infancia e adolescencia.
	7.- O neno hospitalizado.
	8.- Administración de fármacos en pediatría.
	9.-Prevención de accidentes.
	10.-Atención de enfermaría nos problemas de saúde máis importantes na infancia.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	66	99	165
Seminario	5	25	30
Presentación	1	2	3
Obradoiro	2	10	12
Exame de preguntas obxectivas	3	9	12
Práctica de laboratorio	1	2	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Actividade na que o profesor expón, de maneira oral e con medios *audiovisuales, os contidos teóricos da materia e a orientación bibliográfica dos mesmos, promovendo a discusión e a participación activa do alumnado.
Seminario	Traballo en profundidade sobre un tema. Ampliación e relación dos contidos tratados nas sesións maxistras
Presentación	O estudante elaborará en grupo parte do contido teórico baixo a supervisión do profesorado e exposición oral dos traballos nun tempo non superior a 15 minutos.
Obradoiro	Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades *manipulativas e instrumentais da área de infantil con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais que desenvolven os estudantes.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Obradoiro	O profesorado, individual ou en pequeno grupo, atenderá as necesidades e consultas do alumnado relacionadas cos temas vinculados aos obradoiros, proporcionándolles orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade desenvolverase de forma presencial

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminario	Avaliación da asistencia e a participación do estudante	6	D1 D7 D8

Presentación	Avaliación dos traballos realizados en grupo e da exposición oral dos mesmos, a cal se fará por parte de todos os membros do grupo nun tempo non superior a 15 minutos.	14	A1 B1 C34 D1 A2 B2 C37 D2 A3 B4 C39 D3 A4 B5 D4 B7 D6 B9 D7 B10 D8 B11 D9 D10 D11
Obradoiro	Avaliación da asistencia e a participación do estudante	4	D6 D7 D9 D10
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: as probas constarán de preguntas con 4 opcións de resposta das cales só 1 é válida. Puntuarase negativamente a opción mal contestada. Realizarase o día 12 de xaneiro de 2026 ás 18h na primeira oportunidade e o 25 de xuño de 2026 ás 18h na segunda oportunidade. Para superar a materia, é imprescindible a obtención do 40% da cualificación desta proba e só a partir deste dato, engadiranse ás cualificacións das demais probas avaliadas en cualificación final.	60	A1 B1 C34 D1 A2 B4 C35 D3 A5 B7 C36 D4 B8 C37 D6 B9 C38 D8 B10 C39 D9 B12 C40 D10 D11
Práctica de laboratorio	Proba práctica individual de avaliación do grao de adquisición de coñecementos e desenvolvemento de habilidades manipulativas e instrumentais a realizar os días 24 e 27 de Novembro ás 18:30h e 26 de novembro de 2026 ás 18h na primeira oportunidade e o día 25 de xuño de 2026 ás 17:30h na segunda oportunidade. Para superar a materia, é imprescindible a obtención do 50% da cualificación desta proba	16	A1 B1 C35 D4 A2 B4 C38 D7 B5 D10 B7 B9 B10

Other comments on the Evaluation

Data fin de carreira: 8 de Outubro-2025 18h

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Burroughs, **Enfermería materno-infantil**, octava,

Consellería de Sanidade da Xunta de Galicia, **Guías de procesos del programa galego de atención integral á muller**, 2008,

Ministerio de Sanidad y Consumo, **Estrategia de atención al parto normal en el Sistema Nacional de Salud**, 2007,

Asociación Española de Pediatría, **Manual de Lactancia Materna. De la teoría a la práctica**, primera,

Nelson, **Tratado de Pediatría**, 17ª,

Aguilar Cordero MJ, **Manual de técnicas y valoración de Enfermería infantil**,

Aguilar Cordero MJ, **Tratado de enfermería del niño y el adolescente. Cuidados pediátricos**, 2ª,

<http://www.perinatalandalucia.es/mod/forum/view.php?>. Página de la Consejería de Salud de Andalucía,

<http://www.aibarra.org>. Foro dedicado a la enfermería en cuidados pediátricos y neonatales.,

<http://www.perinatalandalucia.es/mod/forum/view.php?>. Página de la Consejería de Salud de Andalucía,

<http://www.enfersalud.com>. Página con enlaces para todos los temas de enfermería. Actualizada contin,

<http://www.ucip.net/enfermeria/>. Página de enfermería en Pediatría.,

Asociación Española de Pediatría.,

Asociación Española de Ginecología y Obstetricia.,

Sociedad Española de Urgencias de Pediatría.,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Enfermería en saúde mental/P51G140V01305

Enfermería xeriátrica e cuidados paliativos/P51G140V01304

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica III/P51G140V01301

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas II				
Subject	Prácticas clínicas II			
Code	P51G140V01303			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	15	Mandatory	3	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Fernández Méndez, María José			
Lecturers	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José González López, Claudia Otero Agra, Martín Rodríguez García, María Dolores Santos Folgar, Myriam			
E-mail	mariajosefernandezmendez@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Esta materia facilita a integración da metodoloxía enfermera na práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermeros, establecer xuízos clínicos, planificar, aplicar e avaliar coidados. A planificación de ditos coidados teñen como base a valoración integral da persoa, os diagnósticos de enfermaría e as intervencións necesarias para tratar ditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles

B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Ser capaz de participar nos cuidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade. Ser capaz de proporcionar cuidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C8	D2
	A3	B3	C10	D3
	A4	B4	C11	D4
	A5	B5	C12	D5
		B6	C13	D6
		B7	C15	D7
		B8	C17	D8
		B9	C18	D9
		B10	C19	D10
		B11	C22	D11
		B12	C23	
		B13	C24	
		B14	C25	
		B15	C26	
		B16	C29	
		B17	C31	
			C33	
			C49	
			C50	

Contidos

Topic

Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	O/a estudante realiza dúas rotacións durante o período de prácticas clínicas que lle permita, na medida do posible, desenvolver o seu proceso de aprendizaxe diferenciando, en cada rotación, entre unidades de enfermaría médicas e unidades de enfermaría cirúrxicas
---	--

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticum, Practicas externas e clínicas	0	350	350
Seminario	12	0	12
Cartafol/dossier	0	2	2
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	4	4
Simulación ou Role Playing	2	2	4
Observación sistemática	0	3	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Formación en centros sanitarios, e nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumnado realice as prácticas clínicas, que permiten a o/a alumno/a incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento crítico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados as competencias descritas que conforman o título. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudiantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido é de obrigada lectura e cumprimento polo estudiantado e que pode consultar na plataforma de teledocencia Faitic e na páxina web.

Seminario	Actividade académica dos profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumno a través de entrevistas que o alumno, de maneira individual ou grupal, mantén co profesorado para asesoramento, apoio e incidencias que poidan producirse das actividades da materia prácticas clínicas II e do proceso de aprendizaxe. Esta actividade levarase a cabo: 1. Realización de 3 titorías grupais sobre o desenvolvemento adecuado das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe de cara as probas de avaliación. Explicaráselles o funcionamento do cartafol como rexistro da actividade e ferramenta de autoavaliación do alumnado, a súa utilización nas titorías para o seguemento da actividade levada a cabo na institución sanitaria e como base, xa que nel cosntan os requisitos necesarios, para a elaboración e redacción da memoria que ten presentar o/a estudante. Asemade, se lles comunicará e explicará o sistema que se levará a cabo para a avalición das probas de simulación enfermeira, basadas en casos prácticos desenvolvidos baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2.Titoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial no horario establecido ao finalizar as titorías grupais ou a petición expresa do alumno/a, ou non presencial a través dun correo electrónico exclusivo e a disposición permanente do alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermeria@gmail.com
-----------	--

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a traves do correo electrónico.
Tests	Description
Cartafol/dossier	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a traves do correo electrónico.
Observación sistemática	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a traves do correo electrónico.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminario	As tutorías grupales programadas para o 12 de setembro do 2025 ás 10.00h. 24 de outubro do 2025 ás 10.00h. 14 de novembro do 2025 ás 10.00h. son obrigatorias xa que, entre outros, nelas préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partir do portafolio, poida cumprir adecuadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle, 0,2 puntos da avaliación de memoria.	6	A1 D2 D8 D9
Cartafol/dossier	Documento de autoevaluación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración é obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: até o día 28 de novembro 2025 ás 14.00h. Non se recollerá ningún portafolio despois da data de fin de entrega	4	D1 D3 D4 D5 D6 D7 D8

Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Elaboración, obrigatoria, por parte do/a alumno/a, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica na unidade asistencial, que xunto coa calidade do documento presentado e a cumplimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu cartafol, constitúen os criterios de avaliación.	20	A3	D1 D2 D3 D7 D8
Data de entrega: até o día 28 de novembro 2025 ás 14.00h.				
Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.				
Simulación ou Role Playing	Avaliación da actividade levada a cabo polo/a alumno/a na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o/a estudante, nas datas establecidas, 28 de novembro do 2025, ás 10.00 e ás 16.30, (1ª oportunidade) 7 e 9 de xullo de 2026 ás 10.00 e ás 16.30 (2ª oportunidade), realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliábeis. Proba que se realizará na aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o estudante necesariamente debe adquirir. Como condición previa necesaria para superar a proba establece que o alumnado presentará no prazo establecido o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC.	25	A1B1 C4 D1 A2B2 C8 D2 A3B3 C10D3 A4B4 C11D4 A5B5 C12D5 B6 C13D6 B7 C15D7 B8 C17D8 B9 C18D9 B10C19D10 B11C22D11 B12C23 B13C24 B14C25 B15C26 B16C29 B17C31 C33 C49 C50	
Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realízase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/os enfermeiros/os asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, aos evaluadores, no centro, existe un documento de apoio accesible desde a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta idónea que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de maneira obxectiva, en función das intervencións NIC e do modelo das 14 necesidades básicas de V. Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación uno ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	A1B1 C4 D1 A2B2 C8 D2 A3B3 C10D3 A4B4 C11D4 A5B5 C12D5 B6 C13D6 B7 C15D7 B8 C17D8 B9 C18D9 B10C19D10 B11C22D11 B12C23 B13C24 B14C25 B15C26 B16C29 B17C31 C33 C49 C50	

Other comments on the Evaluation

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia, polo que é obrigatorio o seu coñecemento e cumprimento. Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe asinar o documento de confidencialidade incluído no protocolo; Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde. Si o/a estudante non presenta a memoria e o cartafol nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar até a apertura do período de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumno/póidaa ser avaliado/a.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2018-2020**, 11 Edición Elsevier,

Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas., **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª Edición Elsevier,

Gloria M. Bulechek et.al.editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª Edición Elsevier,

Complementary Bibliography

Biblosaude recursos de información, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671,
 Biblosaúde- recursos destacados, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667,
 Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía prácticas**, 8ª Edición Elsevier,
 Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, NOC y NIC**, 3ª Edición Elsevier,
 Kozier, Barbara et. al. editores, **Técnicas de Enfermería I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,

Recomendaciones

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas III/P51G140V01306

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermería clínica III/P51G140V01301

Enfermería materno-infantil/P51G140V01302

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Enfermería comunitaria I/P51G140V01104

Estatística: Estadística/P51G140V01106

Fisiología: Fisiología/P51G140V01105

Fundamentos de enfermería/P51G140V01107

Psicología: Psicología/P51G140V01102

Enfermería clínica I/P51G140V01204

Enfermería clínica II/P51G140V01205

Enfermería comunitaria II/P51G140V01206

Ética e legislación/P51G140V01202

Farmacología e dietética/P51G140V01203

Gestión de enfermería/P51G140V01207

Introducción a enfermería clínica/P51G140V01201

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

IDENTIFYING DATA				
Enfermería xeriátrica e coidados paliativos				
Subject	Enfermería xeriátrica e coidados paliativos			
Code	P51G140V01304			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Pascual Hermida, Antonio			
Lecturers	Pascual Hermida, Antonio			
E-mail	apasher@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Coñecer as características do envellecemento, como unha das etapas do ciclo vital, resaltar as particularidades desta etapa en canto ao coidado da saúde, remarcando os aspectos particulares da abordaxe Enfermeiro e a administración e planificación dos coidados do ser humano envellecido. Expor e desenvolver os principios fundamentais dos coidados paliativos e ao final da vida, enfocados cara ao papel da Enfermería nos mesmos.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C41	Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecemento e a súa repercusión na saúde.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
C43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
C52	Coñecer os coidados paliativos e control da dor para prestar coidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais

D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Saber aplicar os aspectos xerais do proceso do envellecemento no seu contexto socio sanitario.	A1	B1	C8	D1
	A2	B3	C41	D2
	A3	B7	C42	D3
	A4	B9	C43	D4
	A5	B18	C52	D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Realizar coidados tendo en conta as modificacións morfolóxicas e funcionais, e psicosociais do envellecemento.	A1	B1	C8	D2
	A2	B2	C41	D4
	A3	B3	C42	D5
	A4	B5	C43	D6
	A5	B6	C52	D7
		B7		D8
		B9		D9
		B11		D10
		B14		D11
		B15		
		B18		
Saber describir as características fundamentais dos pacientes e das situacións de enfermidade nas que é precisa a aplicación de Coidados Paliativos	A1	B3	C52	D1
	A2	B7		D2
	A3	B18		D3
	A4			D4
	A5			D5
				D6
				D7
				D8
				D9
				D10
				D11
Ser capaz de planificar coidados de enfermaría para persoas que precisan coidados paliativos, dentro do contexto familiar e comunitario, para lograr un óptimo control dos síntomas, unha adaptación adecuada ás situacións de terminalidade e unha máxima calidade de morte, sendo consciente da complexidade de devanditas circunstancias, baseando a toma de decisións en datos obxectivos, feitos científicos e evidencias clínicas.	A1	B1	C52	D1
	A2	B2		D2
	A3	B3		D3
	A4	B5		D4
	A5	B6		D5
		B7		D6
		B9		D7
		B11		D8
		B14		D9
		B15		D10
		B18		D11

Contidos

Topic	
PRESENTACIÓN DA MATERIA	EXPLICACIÓN SOBRE A MATERIA E As DIFERENTES ACTIVIDADES, BIBLIOGRAFÍA E ACTIVIDADES AVALIATIVAS A DESENVOLVER DURANTE O CURSO

1.- O PROCESO DE ENVELLECIMENTO, MARCO CONCEPTUAL	1. DEFINICIÓNS 2. CARACTERÍSTICAS XERAIS DO ENVELLECIMENTO 3. ENFERMARÍA GERONTOLÓGICA 4. TEORÍAS DO ENVELLECIMENTO
2.- DEMOGRAFÍA E SOCIOLOGÍA DO ENVELLECIMENTO	1. CONCEPTOS BÁSICOS DA EPIDEMIOLOGÍA DO ENVELLECIMENTO 2. ANÁLISE EPIDEMIOLÓXICA DO ENVELLECIMENTO POBOACIONAL 3. O ENVELLECIMENTO EN GALICIA 4. SOCIOLOGÍA DO ENVELLECIMENTO.
3.- As MODIFICACIÓNS ESTRUCTURALES, FUNCIONAIS E PSICOLÓXICAS ASOCIADAS Ao PROCESO DE ENVELLECIMENTO	1. CAMBIOS DA COMPOSICIÓN CORPORAL 2. CAMBIOS POR ÓRGANOS, APARELLOS E SISTEMAS 3. CAMBIOS PSÍCOLÓGICOS NO ENVELLECIMENTO
4.- A ENFERMIDADE NOS ANCIÁNS	1. CARACTERÍSTICAS DIFERENCIAIS DA ENFERMIDADE NOS ANCIÁNS 2. TIPOLOXÍA CLÍNICA DOS/AS ANCIÁNS/AS 3. FRAXILIDADE: CONCEPTUALIZACIÓN 4. DISCAPACIDADE
5.- AVALIACIÓN XERIÁTRICA	1. AVALIACIÓN CUÁDRUPLA DINÁMICA 1.1 VALORACIÓN FUNCIONAL 1.2 VALORACIÓN MENTAL 1.3 VALORACIÓN SOCIAL 1.4 VALORACIÓN DE ENFERMARÍA 2. INSTRUMENTOS DE VALORACIÓN XERIÁTRICA
6.- ORGANIZACIÓN DA ATENCIÓN DE SAÚDE Aos ANCIÁNS: NIVEIS ASISTENCIAIS NA ATENCIÓN GERONTOLÓGICA	1. ATENCIÓN PRIMARIA DE SAÚDE DA POBOACIÓN ANCIÁN 2. NIVEIS ASISTENCIAIS GERONTOGERIÁTRICOS NO MEDIO HOSPITALARIO E SOCIAL
ATENCIÓN E COIDADOS Ás GRANDES SÍNDROMES XERIÁTRICAS:	1. ASPECTOS ESPECÍFICOS NA POBOACIÓN XERIÁTRICA 2. FISIOPATOLOGÍA DAS UPP NOS ANCIÁNS 3. TIPOS DE SEMP 4. VALORACIÓN NUTRICIONAL NAS UPP NOS ANCIÁNS 5. VALORACIÓN EVOLUTIVA NAS *UPP NOS ANCIÁNS
7.- ÚLCERAS POR PRESIÓN	6. TÉCNICAS ESPECIAIS NA CURACIÓN DAS *UPP
8.- INCONTINENCIA URINARIA	1. DEFINICIÓNS 2. TIPOS DE INCONTINENCIA 3. COIDADOS NO PACIENTE CON INCONTINENCIA URINARIA
9.- ESTREÑIMIENTO E INCONTINENCIA FECAL	1. DEFINICIÓN DE ESTREÑIMIENTO. CARACTERÍSTICAS ESPECIAIS NO ANCIÁN 2. FISIOPATOLOGÍA DO ESTREÑIMIENTO: ESPECIFICIDADES NO ANCIÁN 3. COIDADOS E PREVENCIÓN DO ESTREÑIMIENTO NA POBOACIÓN ANCIÁN 4. DEFINICIÓN DE INCONTINENCIA FECAL 5. FISIOPATOLOGÍA E TIPOS 6. COIDADOS DA INCONTINENCIA FECAL
10.- As CAÍDAS E A SÍNDROME DE INMOBILIDADE NOS ANCIÁNS	1. EPIDEMIOLOGÍA DAS CAÍDAS 2. CONSEQUENCIAS FÍSICAS, PSÍQUICAS E SOCIAIS 3. FACTORES CAUSALES DAS CAÍDAS NOS ANCIÁNS 4. AVALIACIÓN DO ANCIÁN QUE SOFRE CAÍDAS 5. PREVENCIÓN E COIDADOS 6. DEFINICIÓN DA SÍNDROME DE INMOBILIDADE
11.- DETERIORACIÓN COGNITIVA: SÍNDROME CONFUSIONAL AGUDO E DEMENCIA	1. SÍNDROME CONFUSIONAL AGUDO (SCA): 2. DEFINICIÓN, CRITERIOS DIAGNÓSTICOS 3. FACTORES PREDISPONENTES E PRECIPITANTES 4. AVALIACIÓN DO PACIENTE CON SCA 5. COIDADOS DO PACIENTE CON SCA 6. DEFINICIÓN DA SÍNDROME DEMENCIAL 7. TIPOS DE DEMENCIA 8. EPIDEMIOLOGÍA 9. ETAPAS CLÍNICAS DA DEMENCIA 10. TERAPIAS NON FARMACOLÓXICAS NA DEMENCIA: MARCO CONCEPTUAL DOS COIDADOS ENFERMEIROS NAS DEMENCIAS
12.- ENFERMIDADE CEREBROVASCULAR *ECV)	1. DEFINICIÓN 2. FISIOPATOLOGÍA 3. FACTORES DE RISCO CEREBROVASCULAR 4. CLÍNICA DA ECV: 4.1 TIPOS DE ECV 4.2 ESCALAS DE VALORACIÓN ÚTILES NA ECV 4.3 *SINTOMATOLOGÍA DA *ECV 4.4 EVOLUCIÓN CLÍNICA DA *ECV 5. COIDADOS DE ENFERMARÍA NA *ECV

13.- CUIDADOS PALIATIVOS, CUIDADOS O FINAL DA VIDA

1. MARCO CONCEPTUAL DOS CUIDADOS PALIATIVOS
2. CARACTERÍSTICAS DIFERENCIAIS DOS CUIDADOS PALIATIVOS NOS ANCIÁNS
3. ANÁLISE DOS PRINCIPAIS SÍNTOMAS E Os seus CUIDADOS NO PACIENTE EN SITUACIÓN TERMINAL
4. CUIDADOS DURANTE A AGONÍA E ASISTENCIA Ao DUELO
5. A VIA SUBCUTÁNEA UN INSTRUMENTO BÁSICO NOS CUIDADOS PALIATIVOS
6. NUTRICIÓN ENTERAL EN CUIDADOS PALIATIVOS

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	7	7	14
Seminario	2	2	4
Lección maxistral	36	72	108
Autoavaliación	0	13	13
Exame de preguntas obxectivas	2	0	2
Resolución de problemas e/ou exercicios	3	6	9

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	Reunións grupais para o seguimento da elaboración dos traballos asignados

Avaliación	
	Description
Traballo tutelado	OBRIGATORIO: Elaboración e presentación dun traballo relacionado cos contidos da materia elaborado en grupo As datas das SESIÓNS, OBRIGATORIAS, para a preparación dos traballos grupais: 27 XANEIRO (Grupos 1 e 2) 2 FEBREIRO (Grupos 3,4,5 e 6) 28 ABRIL (Grupos 1 e 2) 4 MAIO (Grupos 3 e 4) 5 MAIO (Grupos 5 e 6) As datas de exposición dos traballos serán: 12 MAIO (Grupos 1 e 2) 13 MAIO (Grupos 3 e 4) 18 MAIO (Grupos 5 e 6)

Autoavaliación	OBRIGATORIO Cuestionarios en liña de pregunta curta relacionados cos contidos dos temas da materia. Total de cuestionarios de autoevaluación: 13 DATAS: 05/02/2026: C1 12/02/2026: C2 19/02/2026: C3 26/02/2026: C4 05/03/2026: C5 12/03/2026: C6 19/03/2026: C7 26/03/2026: C8 09/04/2026: C9 16/04/2026: C10 23/04/2026: C11 30/04/2026: C12 07/05/2026: C13	10	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6	C8 C41 C42 C43 C52	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Exame de preguntas obxectivas	OBRIGATORIO Exame tipo test de 30 preguntas con cinco alternativas cada unha. (PUNTUACIÓN TOTAL 60 PUNTOS). Puntúase seguindo a fórmula: Acertos - (Erros x 0,25 + Respostas en branco x 0,125). É preciso obter un 50% da puntuación total para aprobar o exame (30 PUNTOS) ADEMAIS É PRECISO SUPERAR O EXAMEN PARA PODEREN SUMAR O RESTO DAS ACTIVIDADES DE EVALUACIÓN A NOTA TOTAL DATA: 1ª oportunidade: 27/05/2026 18 h. 2ª oportunidade: 29/06/2026 18 h. A PUNTUACIÓN DO EXAME OBTENSE DA FÓRMULA: ACERTOS - (ERROS X 0,25+ RESPONSTAS EN BRANCO X 0,125)	60	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6	C8 C41 C42 C43 C52	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11
Resolución de problemas e/ou exercicios	OBRIGATORIO Exercicios baseados en supostos nos que o alumno debe desenvolver os contidos dos diversos temas ou resolución de preguntas baseadas en documentación bibliográfica seleccionada. Realización en liña. Total de exercicios: Tres. Primeiro: Exercicio sobre os contidos dos temas 1 ao 6. - Segundo: Exercicios sobre os temas 7 ao 10. -Terceiro: Exercicio sobre os temas 11 ao 13. DATAS: E1: 04/03/2026 E2: 15/04/2026 E3: 19/05/2026	20	A1 A2 A3 A4 A5	B1 B2 B3 B5 B6	C8 C41 C42 C43 C52	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D8 D9 D10 D11

Other comments on the Evaluation

Na segunda oportunidade realízase un examen. Os cuestionarios en liña, una resolución de problemas y exercicios e o traballo en grupo avalíanse ao longo do curso y no están incluídos na proba de segunda oportunidade de xuño. El alumno que no realizou ninguno de los dos mencionados (cuestionarios, exercicios y traballos grupales) no tendrá opción de superar una materia. Fin de carreira: 10/10/2025 a las 16h

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Guillén Llera, Francisco, **Síndrome y Cuidados en el paciente Geriátrico**, 2ª,

Patricia A. Tabloski, **Enfermería Gerontológica**, 2ª,

Eliopoulos, Charlotte, **Enfermería Gerontológica**, 8ª,

Burke, May M, **Enfermería Gerontológica**, 2ª,

García Hernández, Misericordia, **Enfermería Geriátrica**, 2ª,

Staab, A. S., **Enfermería Gerontológica**, 1ª,

Guillé Llera, Francisco, **Manual de Geriatria**, 3ª,

García Hernández, Misericordia, **Enfermería y Envejecimiento**, 1ª,

Millán Calenti, Juan Carlos, **Principios de Geriatria y Gerontología**, 1ª,

Mayán Santos, José Manuel, **Enfermería en cuidados Sociosanitarios**, 1ª,

García López, Mª Victoria, **Enfermería del Anciano**, 1ª,

Martínez Cruz, Mª Belén, **Enfermería en Cuidados Paliativos y al Final de la Vida**, 1ª,

SCPAL, **Guía Cuidados Paliativos**, 1º,

Recomendacións

IDENTIFYING DATA				
Enfermería en saúde mental				
Subject	Enfermería en saúde mental			
Code	P51G140V01305			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Castelán			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Buceta Hazas, José Luís			
Lecturers	Buceta Hazas, José Luís			
E-mail	josebucetahazas@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
General description	Materia de módulo de Ciencias da Enfermería que se imparte no 6º semestre do Grao			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.

C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar a/o estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C32	Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
C51	Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando coidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Saber a clasificación e clínica dos trastornos mentais e os coidados de enfermaría asociados a eles.	A1	B1	C10	D1
	A2	B2	C12	D2
	A3	B3	C14	D3
	A4	B4	C22	D4
	A5	B5	C23	D5
		B6	C24	D6
		B7	C25	D7
		B8	C26	D8
		B9	C31	D9
		B10	C32	D10
		B11	C51	D11
		B12		
		B13		
		B14		
		B15		
		B16		
		B17		

Contidos

Topic	
BLOQUE TEMÁTICO I: INTRODUCCIÓN E CONCEPTOS BÁSICOS DA SAÚDE MENTAL	TEMA Introdutorio: Conceptos básicos de saúde e enfermidade. Criterios de normalidade. TEMA 1: Evolución histórica da psiquiatría, a asistencia psiquiátrica e a enfermaría en saúde mental. TEMA 2: Concepto de Saúde Mental Comunitaria, organización de servizos e papel do profesional de enfermaría.
BLOQUE TEMÁTICO II : INTERACCIÓN CO ENFERMO MENTAL: COMUNICACIÓN E RELACIÓN TERAPÉUTICA	Tema 3: Papel do profesional de enfermaría en saúde mental.

BLOQUE TEMÁTICO III: PSICOPATOLOXÍA: OS TRASTORNOS PSÍQUICOS

TEMA 4: Psicopatología básica. Trastornos da conciencia, da atención, da memoria, do pensamento, da percepción□

TEMA 5: Clasificación das enfermidades mentais:
Criterios de clasificación
Sistemas de clasificación
Principais grupos nosolóxicos

TEMA 6: Os trastornos orgánicos:
Concepto e tipoloxía
Causas principais
Cadros clínicos agudos e crónicos: delirium e demencia

TEMA 7: A esquizofrenia e os estados paranoides:
A esquizofrenia: Características xerais. Formas de comezo e evolución.
Tipos clínicos: paranoide, hebefrénica (desorganizada) e catatónica
Os estados paranoides: paranoia e parafrenia

TEMA 8: Os trastornos afectivos:
A depresión maior
Os estados maníacos
O trastorno bipolar

TEMA 9: As Neurosis:
Evolución histórica do concepto de neurosis
Tipos clínicos

TEMA 10: Os trastornos da personalidade:
Concepto
Tipoloxía
Teorías causales

TEMA 11: Os trastornos adaptativos:
Concepto
Formas de expresión clínica

TEMA 12: As condutas adictivas:
O alcoholismo:
A conduta alcohólica e os seus tipos
Causas do alcoholismo: personalidade do alcohólico e causas sociais
Consecuencias do alcoholismo: no individuo, na familia e na sociedade
Outras drogodependencias:
Conceptos xerais
Tipos de drogas
O individuo, a familia e a sociedade nas drogodependencias.
As adiccións sen sustancia: principais adiccións: xogo, compras, tecnoloxía, etc

TEMA 13: Os trastornos da conduta alimentaria:
Anorexia nerviosa
Bulimia nerviosa
Teorías etiolóxicas

TEMA 14: Outros problemas de saúde mental:

Trastornos psicosexuales:
Disfuncións sexuais
Trastornos da identidade
Trastornos da inclinación sexual
Malos tratos e violencia de xénero:
Situación psicolóxica da vítima. Perfil do agresor
Dinámica da relación

BLOQUE TEMÁTICO IV: CUIDADOS DE ENFERMARÍA EN SAÚDE MENTAL

TEMA 15: O proceso de Enfermaría en Saúde Mental. Modelos de cuidados

TEMA 16: Atención de enfermaría nos trastornos orgánicos:
ou No paciente con delirium
ou No paciente con demencia

TEMA 17: Atención de enfermaría nos trastornos psicóticos:
No paciente alucinado
No paciente con agresividade psicótica
No paciente con esquizofrenia crónica

TEMA 18: Atención de enfermaría nos trastornos afectivos:
No paciente deprimido/con risco de suicidio
No paciente maníaco con axitación.

TEMA 19: Atención de enfermaría nas neurosis:
No paciente ansioso
No paciente histérico
No paciente hipocondríaco
No paciente obsesivo

TEMA 20: Atención de enfermaría nos trastornos de personalidade:
No paciente caracterial
No trastorno límite

TEMA 21: Atención de enfermaría nas adiccións:
Na intoxicación aguda
Na desintoxicación
Na deshabitación
Na reinserción social

TEMA 22: Atención de enfermaría nos trastornos da conduta alimentaria:
Na anorexia
Na bulimia

TEMA 23: Atención de enfermaría noutros problemas de saúde mental:
En casos de violación e abuso sexual
Á vítima de malos tratos.

BLOQUE TEMÁTICO V: Os TRATAMENTOS

TEMA 24: Os tratamentos biolóxicos

TEMA 25: Os tratamentos psicolóxicos

TEMA 26: Os tratamentos socioterapéuticos

TEMA 27: Os tratamentos integrais

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	40	80	120
Seminario	3	3	6
Traballo tutelado	1	3	4
Presentación	4	8	12
Exame de preguntas obxectivas	1	1	2
Estudo de casos	1	3	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	1	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposicións teóricas por parte do profesor dos temas do Programa con apoio audiovisual.
Seminario	Clases interactivas relacionadas cos contidos da materia: elaboración de plans de cuidados, discusión de casos clínicos, planificación de traballos individuais ou en grupo, etc.
Traballo tutelado	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma de/dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...

Presentación	Exposición do traballo elaborado por grupos de alumn@s ante o docente e o resto de alumn@s, onde se detallan os aspectos relevantes dun tema, a situación actual do mesmo e o enfoque enfermer@ no plan global de tratamento.
--------------	---

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	Apoio persoal na procura de información e aclaración de dúbidas

Avaliación				
	Description	Qualification	Training and Learning Results	
Seminario	Valórase a actitude e participación activa do alumno nos seminarios	10	A1 B1 A2 B2 A3 B3 A4 B4 A5 B5 B6 B7 B8 B9 B10 B14	C10
Traballo tutelado	Proba obligatoria. Valórase: a elaboración e exposición do tema proposto, considerándose a adaptación ás normas establecidas, o enfoque enfermeiro e a súa proxección práctica. A presentación dos traballos realizarase o 27 e 28/4/2026 ás 16,15 h. En 2ª oportunidade presentarase o tema elaborado o 2/7/2026 ás 18h.	20	B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17	C12 C14
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparexamiento de elementos...). Aplícase desconto por fallos. Pra superar a materia é necesario obter nesta proba o 50% do seu valor. A avaliación desta parte realízase conxuntamente co examen de resolución de problemas e/ou exercicios, sendo necesario superar ambas partes. Realizarase nas seguintes datas: Primeira oportunidade: 4/6/2026 ás 16.30h Segunda oportunidade: 2/7/2026 ás 16.30hs.	20	A1 B4 A2 B7 A3 A4 A5	C22 D7 C23 D8 C24 C25 C26 C31 C32 C51
Estudo de casos	Proba final: valórase a capacidade de aplicación da metodoloxía enfermer@ na abordaxe de casos clínicos, a argumentación e o razoamento en cada unha das fases do proceso de atención de enfermaría. Para superar a materia é necesario obter nesta proba o 50% do seu valor Realizarase nas seguintes datas: Primeira oportunidade: 20/4/2026 ás 16,15h. Segunda oportunidade: 2/7/2026 ás 16.30 hs.	10		C51 D1 D3 D4 D7 D8
Resolución de problemas e/ou exercicios	Proba final: valórase o coñecemento da materia exposta polo docente nas sesións maxistras, atendendo á capacidade de síntese e a comprensión dos conceptos fundamentais do tema. Pra superar a materia é necesario obter nesta proba o 50% do seu valor. A avaliación desta parte realízase conxuntamente co examen de preguntas obxectivas, sendo necesario superar ambas partes Realizarase nas seguintes datas: Primeira oportunidade: 4/6/2026 ás 16.30 h. Segunda oportunidade: 2/7/2026 ás 16.30 h.	40	A1 B4 A2 B7 A3 A4 A5	C22 D1 C23 D2 C24 D7 C25 C26 C31 C32 C51

Other comments on the Evaluation

Fin de carreira 10/10/2025 a las 18.30h

Bibliografía. Fontes de información
Basic Bibliography
Complementary Bibliography
COOK, J.S. y FONTAINE, K.L., Enfermería Psiquiátrica. , (1993),
NOVEL MARTI, G; LLUCH CANUT, M. T.; MIGUEL LÓPEZ DE VERGARA, M.D., Enfermería Psicosocial y salud mental , 2000,
RIGOL CUADRA, A. D.L., Enfermería de Salud Mental y Psiquiátrica. , 2001,

FORNES VIVES, J; CARBALLAL Balsa, M.C., **Enfermería de Salud Mental y Psiquiátrica**, 2001,
MEJÍAS LIZANCOS, F.; MOLINO CONTRERAS, J.L.; PACHECO BORRELLA, G., **Guía de intervención rápida en Enfermería en Psiquiátrica y salud mental**, 2005,
FORNES VIVES, J.; GÓMEZ SALGADO, J., **Psicopatología, diagnosis y terapéutica psiquiátrica**, 2007,
CIBANAL JUAN, L.; ARCE SÁNCHEZ, M.C.; CARBALLAL Balsa, M.C., **Técnicas de comunicación y relación de ayuda en ciencias de la salud**, 2010,
 GRANADOS GÁMEZ, G.; SÁNCHEZ BUJALDÓN, M. (Coordinadores) (2011). *Enfermería en Salud Me*,
FORNES VIVES, J., **Enfermería de Salud Mental y Psiquiátrica. Valoración y cuidados.**, 2ª ed. .2012,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas IV/P51G140V01405

Prácticas clínicas V/P51G140V01406

Traballo de Fin de Grao/P51G140V01407

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría xeriátrica e cuidados paliativos/P51G140V01304

Prácticas clínicas III/P51G140V01306

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas III				
Subject	Prácticas clínicas III			
Code	P51G140V01306			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	18	Mandatory	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Otero Agra, Martín			
Lecturers	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José González López, Claudia Otero Agra, Martín Rodríguez García, María Dolores Santos Folgar, Myriam			
E-mail	martinoteroagra@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Esta materia facilita a integración da metodoloxía enfermera na práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermeros, establecer xuízos clínicos, planificar, aplicar e avaliar coidados. A planificación de ditos coidados teñen como base a valoración integral da persoa, os diagnósticos de enfermarea e as intervencións necesarias para tratar ditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación

B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e prever complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject

Training and Learning
Results

Ser capaz de participar nos cuidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade. Ser capaz de proporcionar cuidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C8	D2
	A3	B3	C10	D3
	A4	B4	C11	D4
	A5	B5	C12	D5
		B6	C13	D6
		B7	C15	D7
		B8	C17	D8
		B9	C18	D9
		B10	C19	D10
		B11	C22	D11
		B12	C23	
		B13	C24	
		B14	C25	
		B15	C26	
		B16	C29	
		B17	C31	
		B18	C33	
			C35	
			C36	
			C37	
			C49	
			C50	

Contidos

Topic	
Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.	Prácticas clínicas a realizar en servizos especiais, atención especializada e atención primaria de saúde.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticum, Practicas externas e clínicas	0	425	425
Seminario	12	0	12
Observación sistemática	0	3	3
Simulación ou Role Playing	2	2	4
Cartafol/dossier	0	2	2
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Formación en centros sanitarios, e nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumnado realice as prácticas clínicas, que permiten a o/a alumno/a incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento crítico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados as competencias descritas que conforman o título. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudiantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido é de obrigada lectura e cumprimento polo estudiantado e que pode consultar na plataforma de teledocencia Faitic e na páxina web.

Seminario	Actividade académica dos profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do estudiantado a través de entrevistas que o/a alumno/a, de maneira individual ou grupal, mantén co profesorado para asesoramento, apoio e incidentes que poidan producirse das actividades da materia prácticas clínicas III e do proceso de aprendizaxe. Esta actividade levará a cabo: 1. Realización de 3 tutorías grupales sobre o desenvolvemento adecuado das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe de face ás probas de avaliación. Explicaráselles o funcionamento do portafolio como rexistro da actividade e ferramenta de autoevaluación do alumnado, a súa utilización nas tutorías para o seguimento da actividade levada a cabo na institución sanitaria e como base, xa que nel constan os requisitos necesarios para a elaboración e redacción da memoria que ten presentar o/a estudante. Así mesmo, comunicaráselles e explicará o sistema que levará a cabo para a avaliación das probas de simulación enfermeira, baseadas en casos prácticos desenvolvidos baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2. Tutoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial no horario establecido ao finalizar as tutorías grupais ou a petición expresa do alumno/a, ou non presencial a través dun correo electrónico exclusivo e a disposición permanente do alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermeria@gmail.com
-----------	--

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico
Tests	Description
Observación sistemática	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Cartafol/dossier	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminario	As tutorías grupales programadas para os días 27 de xaneiro do 2026 ás 10.00h 23 de marzo do 2026 ás 12.00h 17 de abril do 2026 ás 10.00h son obrigatorias xa que, entre outros, nelas préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partir do portafolio, poida cumprir adecuadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle, 0.2 puntos na avaliación da memoria.	6	A1 D2 D8 D9

Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realizarase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/os enfermeiros/os asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, os/as evaluadores/as, no centro, existe un documento de apoio accesible desde a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta idónea que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de maneira obxectiva, en función das intervencións NIC e do modelo das 14 necesidades básicas de V. Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación uno ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	A1B1 C4 D1 A2B2 C8 D2 A3B3 C10D3 A4B4 C11D4 A5B5 C12D5 B6 C13D6 B7 C15D7 B8 C17D8 B9 C18D9 B10C19D10 B11C22D11 B12C23 B13C24 B14C25 B15C26 B16C29 B17C31 B18C33 C35 C36 C37 C49 C50
Simulación ou Role Playing	Avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o/a estudante, na data establecida 8 de maio do 2026 as 10.00h e ás 16.30h (1ª oportunidade) e 7 e 9 de xullo de 2026 ás 10.00 e 16.30 (2ª oportunidade), realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliábeis. Proba que se realizará na aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o/a estudante necesariamente debe adquirir. Como condición previa necesaria para superar a proba establece que o alumnado presentará no prazo establecido o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC.	25	A1B1 C4 D1 A2B2 C8 D2 A3B3 C10D3 A4B4 C11D4 A5B5 C12D5 B6 C13D6 B7 C15D7 B8 C17D8 B9 C18D9 B10C19D10 B11C22D11 B12C23 B13C24 B14C25 B15C26 B16C29 B17C31 B18C33 C35 C36 C37 C49 C50
Cartafol/dossier	Documento de autoevaluación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración é obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: até o día 8 de maio 2026 ás 14.00h. Non se recollerá ningún cartafol despois de data de fin de entrega.	4	D1 D3 D4 D5 D6 D7 D8
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Elaboración, obrigatoria, por parte do/a alumno/a, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica nos servizos especiais, atención especializada e atención primaria que xunto coa calidade do documento presentado e a cumplimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu cartafol, constitúen os criterios de avaliación. Data de entrega: até o día 8 de maio 2026 ás 14.00h Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.	20	A3 D1 D2 D3 D7 D8

Other comments on the Evaluation

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia, polo que é obrigatorio o seu coñecemento. Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe asinar o documento de confidencialidade incluído no protocolo; Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde. Si o/a estudante non presenta a memoria e o cartafol nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar até a apertura do período de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumna/póidao ser avaliado.

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2018-2020**, 11 Edición Elsevier,

Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas., **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª Edición Elsevier,

Gloria M. Bulechek et.al.editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª Edición Elsevier,

Complementary Bibliography

Bibiosaúde- Recursos destacados, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671,

Bibiosaúde- recursos destacados, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667,

Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 8ª Edición Elsevier,

Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, NOC y NIC**, 3ª Edición Elsevier,

Kozier, Barbara et. al. editores, **Técnicas de Enfermería I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas IV/P51G140V01405

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Enfermaría en saúde mental/P51G140V01305

Enfermaría xeriátrica e cuidados paliativos/P51G140V01304

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Enfermaría comunitaria I/P51G140V01104

Estatística: Estadística/P51G140V01106

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Psicoloxía: Psicología/P51G140V01102

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Enfermaría clínica II/P51G140V01205

Enfermaría comunitaria II/P51G140V01206

Ética e lexislación/P51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Xestión de enfermaría/P51G140V01207

Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Enfermaría clínica III/P51G140V01301

Enfermaría materno-infantil/P51G140V01302

Prácticas clínicas II/P51G140V01303

IDENTIFYING DATA				
Metodoloxía da investigación				
Subject	Metodoloxía da investigación			
Code	P51G140V01401			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Diéguez Montes, María Paz			
Lecturers	Diéguez Montes, María Paz Martínez Pillado, Modesto			
E-mail	pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
General description	Materia optativa			

Resultados de Formación e Aprendizaxe	
Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C45	Coñecer o Sistema Sanitario Español.
C46	Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de coidados.
C47	Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe

D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Ser capaz de xestionar as bases de documentación científico-técnica, seleccionar e revisar documentos de interés e sintetizar información.	A1	B14	C8	D1
	A2	B16	C24	D2
	A3		C25	D3
	A5		C26	D7
			C45	D8
				D9
Saber identificar as necesidades e aplicar a metodoloxía da investigación en relación con problemas reais e definir obxectivos innovadores de investigación en forma de proxectos e/ou protocolos.	A2	B3	C12	D1
	A3	B6	C17	D2
	A4	B8	C24	D3
	A5	B10	C25	D4
		B12	C26	D5
		B13	C33	D6
		B14	C45	D7
			C46	D8
			C47	D9
			C48	D10
				D11

Contidos

Topic	
Módulo: Marco conceptual da Investigación.	Temas: 1. O método científico e a investigación en enfermería. 2. Aspectos éticos da investigación científica. 3. Búsqueda bibliográfica de información e evidencia científica. 4. A fase conceptual do proceso de investigación.
Módulo: Fundamentos da investigación cuantitativa e cualitativa.	Temas: 5. Deseños de investigación. 6. Poboación e mostra de investigación. 7. As variables de estudo e métodos de recollida de datos. 8. Análise e interpretación de datos.
Módulo: Elaboración dun proxecto de investigación.	Temas: 9. A revisión da literatura científica. 10. A difusión dos resultados da investigación.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	38	57	95
Traballo tutelado	12	18	30
Exame de preguntas obxectivas	2	3	5
Traballo	0	20	20

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, as bases teóricas e directrices dun proxecto a desenvolver polo estudante.
Traballo tutelado	O Estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento tamén está vinculado con actividades autónomas do estudante.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	Atención personalizada e apoio persoal para a realización dos traballos de aula.

Avaliación					
	Description	Qualification	Training and Learning Results		
Exame de preguntas obxectivas	Con esta proba preténdese avaliar os contidos transmitidos nas sesións maxistras mediante preguntas pechadas con catro alternativas de resposta ofrecéndose sempre unha única alternativa correcta. Só se pode escoller como máximo unha alternativa de resposta. As respostas erradas descontan cunha razón de 3 erros un acerto. As respostas en branco non descontan. A data da proba de avaliación da primeira oportunidade será o 8 de xaneiro de 2026 ás 10 hs, e a data da segunda oportunidade será o 22 de xuño de 2026 ás 10hs. Para poder aprobar a materia o alumno hai de obter polo menos o 50% do valor total da proba, isto é, 3 puntos sobre o total da materia.	60	A2	B3	C8
			A3	B6	C24
				B8	C25
				B10	C26
				B12	C45
				B14	C48
				B16	
Traballo	Con esta metodoloxía de avaliación preténdese avaliar o traballo desenvolvido polo estudante nos traballos de aula, así como a aplicación dos contidos transmitidos nas sesións maxistras mediante o deseño dun proxecto de investigación. Para superar a materia será preciso alcanzar polo menos a metade do valor total desta proba (2 puntos).	40	A1	B3	C8
			A2	B6	C12
			A3	B8	C17
			A4	B10	C24
			A5	B12	C25
				B13	C26
				B14	C33
				B16	C45
				C46	D9
				C47	D10
				C48	D11

Other comments on the Evaluation

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Santos FX, Rodríguez CA, Rodríguez Ballesteros R, **Metodología básica de investigación en enfermería.**, 3ª. 2003, Salamanca Castro AB, **El aeiou de la Investigación en Enfermería**, 2013,

Burns N, Grove SK, **Investigación en enfermería**, 5ª ed. 2012,

Pérez C, **Técnicas de análisis de datos con SPSS**, 2009,

Guirao-Goris JA, Olmedo Salas A, Ferrer Ferrandis E., **El artículo de revisión. Revista Iberoamericana de Enfermería Comunitaria**, 2008,

Day RA, Gastel B., **Cómo escribir y publicar trabajos científicos**, 4ª ed. 2008,

Woodward M., **Epidemiology: Study design and data analysis**, 3ª ed. 2014,

Rial A, Varela J., **Estadística práctica para la investigación en ciencias de la salud**, 2008,

Recomendacións

Other comments

É unha materia optativa

IDENTIFYING DATA				
Prevención de riscos laborais no ámbito sanitario				
Subject	Prevención de riscos laborais no ámbito sanitario			
Code	P51G140V01404			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Diéguez Montes, María Paz			
Lecturers	Diéguez Montes, María Paz			
E-mail	pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
General description	O obxectivo desta asignatura é dotar ó alumnado dunha serie de coñecementos contemplados na Lei de prevención de Riscos Laborais así como coñecer o conxunto de técnicas, as modificacións mecánicas, físicas, químicas, biolóxicas, psicosociais, etc, que se producen no medio laboral, co fin de determinar en qué grao, positivo ou negativo, afectan á saúde da persoa traballadora.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code				
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.			
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.			
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.			
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.			
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.			
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas			
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade			
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles			
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.			
C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.			
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.			
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.			
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.			
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.			
D1	Capacidade de análise e síntese			
D2	Capacidade de organización y planificación			
D3	Capacidade de xestión da información			
D4	Resolución de problemas e toma de decisións			
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe			
D6	Habilidades nas relacións interpersoais			
D7	Razoamento crítico			
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.			
D10	Motivación pola calidade			
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais			

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Ser capaz de identificar os principais riscos laborais dos/as enfermeiros/as na sua actividade diaria nos centros sanitarios.	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B10	C8 C9 C10 C17 C26	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D9 D10 D11
Aplicar e describir as medidas preventivas necesarias para acadar unha protección eficaz da saúde do traballador en situacións de risco.	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B10 B13	C8 C9 C10 C31	D9 D10 D11
Saber analizar as funcións e cpmpetencias da especialidade de Enfermaría do Traballo.		B13	C8 C9 C26	D1 D2 D3 D9 D10 D11

Contidos

Topic	
1.Conceptos básicos en prevención de riscos laborais.	Traballo e saúde. Saúde laboral Os Riscos Laborais Consecuencias dos riscos laborais Enfermidades profesionais. Enfermidades e accidentes máis frecuentes da actividade sanitaria.
2.Marco normativo básico en materia de PRL	Lei de Prevención de Riscos Laborais. Marco do persoal estatutario dos servizos de saúde "Lei 55/2003 Normativa autonómica Galega". Organización da prevención na Comunidade Autónoma Galega.
3.Función da enfermaría nos equipos de prevención	Competencias profesionais da enfermaría do traballo. Vixilancia da saúde. Asistencia sanitaria. Prevención. Educación e Promoción da saúde. Xestión. Formación continuada e investigación.
4.Riscos Biolóxicos en sanitarios.	Conceptos básicos. Posibles efectos sobre a saúde. Factores de risco. Medidas preventivas.
5.Vixilancia da saúde	Conceptos xerais e aspectos legais. En qué consiste a vixilancia da saúde. Obxectivos da vixilancia da saúde. Actividades sanitarias e a súa distribución.
6. Ergonomía.	A carga física no traballo. Concepto. A fatiga física. Efectos na saúde. Medidas preventivas.
7. Riscos psicosociais no traballo	Factores que inciden no risco psicosocial. Conceptos sobre riscos psicosociais. Consecuencias laborais. Prevención.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	26	39	65
Estudo de casos	6	18	24
Traballo tutelado	8	24	32
Estudo previo	6	18	24
Exame de preguntas obxectivas	2	3	5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado.
Estudo de casos	Análises dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Traballo tutelado	O alumnado desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión da profesora.

Estudo previo	Análises dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvolo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
---------------	--

Atención personalizada

Methodologies Description

Estudo de casos Atención personalizada na pesquisa de información, organización e presentación da información

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Estudo de casos	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	35	A1 A2 A3 A4 A5	B9 B10 B13 C17	C8 C9 C10 D4 D5 D9 D10 D11	D1 D2 D3 D4 D5 D9 D10 D11
Traballo tutelado	O alumnado desenvolve exercicios na aula baixo a supervisión da profesora.	20	A1 A2 A3 A4 A5	C26 C31	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D9 D10 D11	D1 D2 D3 D4 D5 D6 D7 D9 D10 D11
Exame de preguntas obxectivas	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos). O alumnado seleccionará unha resposta entre un número limitado de posibilidades. Realizarase na data: 08-1-2026 11h na primeira oportunidade e no 30/06/2026 ás 12h na segunda	45		C8 C9 C10 C17 C26 C31	D1 D2 D3 D4 D7	

Other comments on the Evaluation

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Ruiz Frutos C, Gómez Salgado J, Marañón López J., **Fundamentos de la enfermería del trabajo**, FUDEN,
Cortés Díaz, José María. Tébar, **Técnicas de prevención de riesgos laborales**,
Teijeiro, M.J. et al, **Metodoloxía para a avaliación de riscos laborais en centros sanitarios**,
Gestal J.J., **Riesgos del trabajo del personal sanitario**, 3ª Edición. Interamericana □ McGraw-Hill.,
INSHT, **Condiciones de Trabajo en Centros Sanitarios**,
Lei 54/2003, **Prevención de Riscos Laborais**,
Fernado G Benavides, Carlos Ruiz Frutos, Ana M. García García, **Conceptos y técnicas para la prevención de riesgos laborales**, 2ª Edición. Editorial Masson, S.A.,
Ministerio de Sanidad y Consumo, **Libro Blanco de la vigilancia de la salud para la prevención de riesgos laborales**,
NOGAREDA, C., **Carga mental en el trabajo hospitalario**,
Instituto Nacional de la Seguridad Social Prevención de Riesgos Laborales, **Competencias profesionales de la Enfermería del Trabajo en una UBS**,
www.msc.es/Diseno/medioAmbient/ambiente_salud_laboral.htm,
www.sergas.es, **Metodoloxía para a avaliación de riscos laborais en centros sanitarios**,

Recomendacións

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas IV				
Subject	Prácticas clínicas IV			
Code	P51G140V01405			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	18	Mandatory	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Fernández Méndez, María José			
Lecturers	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José González López, Claudia Otero Agra, Martín Rodríguez García, María Dolores Santos Folgar, Myriam			
E-mail	mariajosefernandezmendez@gmail.com			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Esta materia facilita a integración da metodoloxía enfermera na práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermeros, establecer xuízos clínicos, planificar, aplicar e avaliar coidados. A planificación de ditos coidados teñen como base a valoración integral da persoa, os diagnósticos de enfermarea e as intervencións necesarias para tratar ditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación

B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject

Training and Learning
Results

Ser capaz de participar nos cuidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade. Ser capaz de proporcionar cuidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade.	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C8	D2
	A3	B3	C10	D3
	A4	B4	C11	D4
	A5	B5	C12	D5
		B6	C13	D6
		B7	C15	D7
		B8	C17	D8
		B9	C18	D9
		B10	C19	D10
		B11	C22	D11
		B12	C23	
		B13	C24	
		B14	C25	
		B15	C26	
		B16	C29	
		B17	C31	
		B18	C33	
			C35	
			C36	
			C37	
			C42	
			C44	
			C49	
			C50	

Contidos

Topic

Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos atención primaria de saúde. e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais. Prácticas clínicas a realizar en servizos especiais, atención especializada e atención primaria de saúde.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticum, Practicas externas e clínicas	0	425	425
Seminario	12	0	12
Observación sistemática	0	3	3
Simulación ou Role Playing	2	2	4
Cartafol/dossier	0	2	2
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Formación en centros sanitarios, e nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumnado realice as prácticas clínicas, que permiten a o/a alumno/a incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento crítico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados as competencias descritas que conforman o título. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudiantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido é de obrigada lectura e cumprimento polo estudiantado e que pode consultar na plataforma de teledocencia Faitic e na páxina web.

Seminario	Actividade académica dos profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do/a alumno/a a través de entrevistas que, de maneira individual ou grupal, mantén co profesorado para asesoramento, apoio e incidencias que poidan producirse das actividades da materia prácticas clínicas IV e do proceso de aprendizaxe. Esta actividade levarase a cabo: 1. Realización de 2 titorías grupais sobre o desenvolvemento adecuado das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe de cara as probas de avaliación. Explicaráselles o funcionamento do cartafol como rexistro da actividade e ferramenta de autoavaliación do alumnado, a súa utilización nas titorías para o seguimento da actividade levada a cabo na institución sanitaria e como base, xa que nel constan os requisitos necesarios, para a elaboración e redacción da memoria que ten presentar o/a estudante. Asemade, se lles comunicará e explicará o sistema que se levará a cabo para a avaliación das probas de simulación enfermeira, baseadas en casos prácticos desenvolvidos baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2. Titoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial no horario establecido ao finalizar as titorías grupais ou a petición expresa do alumno/a, ou non presencial a través dun correo electrónico exclusivo e a disposición permanente do alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermeria@gmail.com
-----------	--

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Tests	Description
Observación sistemática	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Cartafol/dossier	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminario	As tutorías grupais programadas para os días 12 de setembro 2025 ás 12.00h 24 de outubro de 2025 ás 10.00h son obrigatorias xa que, entre outros, nelas préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partir do portafolio, poida cumprir adecuadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle 0,3 puntos na avaliación da memoria.	6	A1 D2 D8 D9

Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realízase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/os enfermeiros/os asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, os/as evaluadores/as, no centro, existe un documento de apoio accesible desde a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta idónea que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de maneira obxectiva, en función das intervencións NIC e do modelo das 14 necesidades básicas de V. Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación uno ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	A1B1 C4 D1 A2B2 C8 D2 A3B3 C10D3 A4B4 C11D4 A5B5 C12D5 B6 C13D6 B7 C15D7 B8 C17D8 B9 C18D9 B10C19D10 B11C22D11 B12C23 B13C24 B14C25 B15C26 B16C29 B17C31 B18C33 C35 C36 C37 C42 C44 C49 C50
Simulación ou Role Playing	Avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o estudante nas datas establecidas, 28 de novembro de 2025 ás 10.00 e ás 16.30h (1ª oportunidade) e o 7 e 9 de xullo de 2026 ás 10.00h e ás 16.30h (2ª oportunidade) realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliábeis. Proba que se realizará na aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o estudante necesariamente debe adquirir. Como condición previa necesaria para superar a proba establece que o alumnado presentará no prazo establecido o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC.	25	A1B1 C4 D1 A2B2 C8 D2 A3B3 C10D3 A4B4 C11D4 A5B5 C12D5 B6 C13D6 B7 C15D7 B8 C17D8 B9 C18D9 B10C19D10 B11C22D11 B12C23 B13C24 B14C25 B15C26 B16C29 B17C31 B18C33 C35 C36 C37 C42 C44 C49 C50
Cartafol/dossier	Documento de autoevaluación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración é obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: até o día 8 de decembro do 2025, ás 14.00h. Non se recollerá ningún portafolio despois de data de fin de entrega.	4	D1 D3 D4 D5 D6 D7 D8

Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Elaboración, obrigatoria, por parte do/a alumno/a, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica nos servizos especiais, atención especializada e atención primaria que xunto coa calidade do documento presentado e a cumplimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu cartafol, constitúen os criterios de avaliación.	20	A3	D1 D2 D3 D7 D8
--	--	----	----	----------------------------

Data de entrega: até o día 8 de decembro do 2025, ás 14.00h.

Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.

Other comments on the Evaluation

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia, polo que é obrigatorio o seu coñecemento. Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe asinar o documento de confidencialidade incluído no protocolo; Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde. Si o/a estudante non presenta a memoria e o cartafol nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar até a apertura do período de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumna/póidao ser avaliado/a.

<https://enfermeria.depo.gal/practiclas-clinicas1>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2018-2020**, 11 Edición Elsevier,

Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas., **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª Edición Elsevier, Gloria M. Bulechek et.al.editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª Edición Elsevier,

Complementary Bibliography

Bibiosau de recursos de información, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671,

Bibiosau de recursos destacados, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667,

Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 8ª Edición Elsevier,

Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, NOC y NIC**, 3ª Edición Elsevier,

Kozier, Barbara et. al. editores, **Técnicas de Enfermería I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Prácticas clínicas V/P51G140V01406

Traballo de Fin de Grao/P51G140V01407

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Enfermería comunitaria I/P51G140V01104

Estatística: Estadística/P51G140V01106

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermaría/P51G140V01107

Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Psicoloxía: Psicoloxía/P51G140V01102

Enfermería clínica I/P51G140V01204

Enfermería clínica II/P51G140V01205

Enfermería comunitaria II/P51G140V01206

Ética e lexislación/P51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Xestión de enfermaría/P51G140V01207

Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Enfermería clínica III/P51G140V01301

Enfermería en saúde mental/P51G140V01305

Enfermería xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304

Enfermería materno-infantil/P51G140V01302

IDENTIFYING DATA				
Prácticas clínicas V				
Subject	Prácticas clínicas V			
Code	P51G140V01406			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	18	Mandatory	4	2c
Teaching language	Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	González López, Claudia			
Lecturers	Buceta Hazas, José Luís Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, Felipe Fernández Méndez, María José González López, Claudia Otero Agra, Martín Rodríguez García, María Dolores Santos Folgar, Myriam			
E-mail	claudia.gonzalez@uvigo.gal			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
General description	Esta materia facilita a integración da metodoloxía enfermera na práctica preprofesional, como método que permita identificar os fenómenos enfermeros, establecer xuízos clínicos, planificar, aplicar e avaliar coidados. A planificación de ditos coidados teñen como base a valoración integral da persoa, os diagnósticos de enfermaría e as intervencións necesarias para tratar ditos diagnósticos ou para abordar procedementos, tratamentos ou técnicas básicas de coidados.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles

B14	Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B16	Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
B18	Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C8	Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C11	Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C15	Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
C17	Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C18	Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
C19	Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C23	Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C25	Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
C26	Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C31	Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
C33	Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
C35	Aplicar coidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e previr complicacións.
C36	Coñecer os aspectos específicos dos coidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
C37	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
C42	Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
C44	Seleccionar as intervencións coidadoras dirixidas a tratar ou a previr os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
C49	Prestar coidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D7	Razoamento crítico
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject

Training and Learning
Results

Ser capaz de participar nos cuidados que teñan como finalidade garantir o maior grao de independencia das persoas nas súas necesidades máis básicas, fomentando unha óptima relación interpersoal que garanta a dignidade e confidencialidade. Ser capaz de proporcionar cuidados ao paciente aplicando o Proceso de Enfermaría, establecendo unha actitude empática co paciente e familia aos que garantirá o dereito á confidencialidade, dignidade e privacidade	A1	B1	C4	D1
	A2	B2	C8	D2
	A3	B3	C10	D3
	A4	B4	C11	D4
	A5	B5	C12	D5
		B6	C13	D6
		B7	C15	D7
		B8	C17	D8
		B9	C18	D9
		B10	C19	D10
		B11	C22	D11
		B12	C23	
		B13	C24	
		B14	C25	
		B15	C26	
		B16	C29	
		B17	C31	
		B18	C33	
			C35	
			C36	
			C37	
			C42	
			C44	
			C49	
			C50	

Contidos

Topic

Rotatorio de prácticas preprofesionais que permitan a aplicación dos coñecementos teóricos especializada: servizos centrais, unidades de hospitalización xeral e as e metodolóxicos da Enfermaría á práctica clínica, relacionadas coas especialidades de materno-infantil e saúde mental. nos centros de atención primaria, centros asistenciais, sociosanitarios e hospitais.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Prácticum, Practicas externas e clínicas	0	425	425
Seminario	12	0	12
Observación sistemática	0	3	3
Simulación ou Role Playing	2	2	4
Cartafol/dossier	0	2	2
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Prácticum, Practicas externas e clínicas	Formación en centros sanitarios, e nas unidades asistenciais médico-cirúrxicas, en forma de rotatorio clínico independente, baixo a tutela do persoal de enfermería da unidade onde o alumnado realice as prácticas clínicas, que permiten a o/a alumno/a incorporar os valores profesionais, competencias de comunicación, razoamento critico, xestión clínica e xuízo clínico, integrando na práctica profesional os coñecementos, habilidades e actitudes, baseados en principios e valores, asociados as competencias descritas que conforman o título. Como o título de Graduado/a en enfermería pola Uvigo é presencial e habilita para o exercicio dunha profesión regulada, no relativo ás prácticas clínicas, considérase imprescindible a formación presencial nos centros sanitarios de referencia. A realización de prácticas clínicas presenciais é un condicionante para que poidan ser avaliadas. As prácticas clínicas son de obrigado cumprimento na súa totalidade. Existe a disposición do estudiantado unha guía de prácticas clínicas aprobada pola Xunta de Centro cuxo contido é de obrigada lectura e cumprimento polo estudiantado e que pode consultar na plataforma de teledocencia Faitic e na páxina web.

Seminario	Actividade académica dos profesores que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do estudiantado a través de entrevistas que o/a alumno/a, de maneira individual ou grupal, mantén co profesorado para asesoramento, apoio e incidentes que poidan producirse das actividades da materia prácticas clínicas V e do proceso de aprendizaxe. Esta actividade levará a cabo: 1. Realización de 3 tutorías grupales sobre o desenvolvemento adecuado das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe de face ás probas de avaliación. Explicaráselles o funcionamento do portafolio como rexistro da actividade e ferramenta de autoevaluación do alumnado, e a súa utilización nas tutorías para o seguimento da actividade levada a cabo na institución sanitaria e como base, xa que nel constan os requisitos necesarios, para a elaboración e redacción da memoria que ten que presentar o/a estudante. Así mesmo se lles comunicará e explicará o sistema que levará a cabo para a avaliación das probas de simulación enfermeira, baseadas en casos prácticos desenvolvidos baixo as taxonomías NANDA-NOC-NIC. 2. Tutoría individual ou en pequenos grupos: de forma presencial no horario establecido ao finalizar as tutorías grupales ou a petición expresa do/a alumno/a, ou non presencial a través dun correo electrónico exclusivo e a disposición permanente do alumnado durante as prácticas clínicas: practicasenfermeria@gmail.com
-----------	---

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminario	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Tests	Description
Observación sistemática	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.
Cartafol/dossier	Atención personalizada coa finalidade de atender as necesidades e consultas do/a alumno/a, de forma individual ou en pequeno grupo, relacionadas co desenvolvemento das prácticas clínicas, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Pode realizarse de forma presencial, ou non presencial, a través do correo electrónico.

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results
Seminario	As tutorías grupales programadas nos días: 30 de xaneiro do 2026 ás 12.00h. 19 de febreiro do 2026 as 11.00h. 20 de febreiro do 2026 as 11.00h. (OPCIONAL) 9 de abril do 2026 as 16.30h. Tutorías que, entre outros temas, préstase o soporte necesario para que o alumnado, a partir do cartafol, poida cumprir adecuadamente cos requisitos da avaliación da memoria que ten que presentar ao finalizar o período de prácticas. Por cada ausencia cóntaselle un día de prácticas a recuperar e descóntaselle 0,2 puntos na avaliación da memoria.	6	A1 D2 D8 D9

Observación sistemática	Como parte da avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria, a observación sistemática realízase para a avaliación continuada coa observación directa, que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante a través do/a supervisor/a, dos/os enfermeiros/os asistenciais colaboradores de prácticas clínicas onde realiza as súas actividades formativas, e dos profesores da materia. Para a emisión do informe, utilízase a ficha para a observación sistemática remitida pola escola, onde se recollen os resultados esperados na avaliación das competencias: coñecementos, habilidades, actitudes e aptitudes a través do grao na consecución dos resultados de aprendizaxe do estudante. Para iso, os/as evaluadores/as, no centro, existe un documento de apoio accesible desde a páxina web, acceso: http://www.enfermeria.depo.es/practicas-clinicas coa información necesaria para dotalos dunha ferramenta idónea que facilite a aplicación dos criterios de avaliación de maneira obxectiva, en función das intervencións NIC e do modelo das 14 necesidades básicas de V. Henderson, de maneira que poidan consultar e aplicar na avaliación uno ou outro modelo indistintamente. Ten que ser superada co 50% do seu valor.	45	A1B1 C4 D1 A2B2 C8 D2 A3B3 C10D3 A4B4 C11D4 A5B5 C12D5 B6 C13D6 B7 C15D7 B8 C17D8 B9 C18D9 B10C19D10 B11C22D11 B12C23 B13C24 B14C25 B15C26 B16C29 B17C31 B18C33 C35 C36 C37 C42 C44 C49 C50
Simulación ou Role Playing	Avaliación da actividade levada a cabo polo alumno/a na institución sanitaria: nas probas de simulación enfermeira baseadas na aplicación de coidados baixo a taxonomía NANDA, NOC, NIC, o/a estudante nas datas establecidas: 1ª oportunidade: 27 de abril, 4 e 7 de maio do 2026 ás 16.30h 2ª oportunidade: 7 e 9 de xullo do 2026 ás 10.00 e ás 16.30h, realizará unha proba práctica obrigatoria como requisito indispensable para a superación da materia. De non aprobar esta proba co 50% do seu valor, non se poderán sumar as outras probas avaliábeis. Proba que se realizará na aula de simulación para avaliar o grao na adquisición das competencias que o estudante necesariamente debe adquirir. Como condición previa necesaria para superar a proba establece que o alumnado presentará no prazo establecido o traballo indicado polo equipo docente relacionado coa taxonomía NANDA, NOC, NIC.	25	A1B1 C4 D1 A2B2 C8 D2 A3B3 C10D3 A4B4 C11D4 A5B5 C12D5 B6 C13D6 B7 C15D7 B8 C17D8 B9 C18D9 B10C19D10 B11C22D11 B12C23 B13C24 B14C25 B15C26 B16C29 B17C31 B18C33 C35 C36 C37 C42 C44 C49 C50
Cartafol/dossier	Documento de autoevaluación no que a/o estudante rexistra, seguindo as normas reflectidas no documento, a relación co usuario, a integración no equipo de traballo, anotando as intervencións e procedementos realizados, valora os seus logros e determina os factores que poden influír na súa actuación. Avaliarase a coherencia. A súa elaboración é obrigatoria como parte da avaliación da memoria. Data de entrega: até o día 30 de abril do 2026 ás 14.00h. Non se recollerá ningún cartafol despois da data de fin de entrega.	4	D1 D3 D4 D5 D6 D7 D8
Informe de prácticas, prácticum e prácticas externas	Elaboración, obrigatoria, por parte do alumno, dun documento no que se reflicten os resultados obtidos, observacións, análises e reflexións sobre a súa experiencia práctica na unidade asistencia que xunto coa calidade do documento presentado e a cumplimentación das normas de estrutura e estilo recollidas no seu cartafol, constitúen os criterios de avaliación. Data de entrega: até o día 30 de abril do 2026 ás 14.00h. Non se recollerá ningunha memoria superada dita data.	20	A3 D1 D2 D3 D7 D8

Other comments on the Evaluation

A guía de prácticas clínicas recolle os procedementos, normas e instrucións que lle afectan directamente a esta materia, polo que é obrigatorio o seu coñecemento. O alumnado non poderá iniciar as súas prácticas sen a entrega previa do certificado de delitos sexuais negativo. Todo o alumnado, antes do inicio das prácticas clínicas, debe asinar o documento de confidencialidade incluído no protocolo; Pautas básicas para asegurar e protexer o dereito a intimidade do paciente polo alumnado e residentes en Ciencias da Saúde. Si o/a estudante non presenta a memoria e o cartafol nas datas establecidas na primeira oportunidade, suspenderá as prácticas, e deberá esperar até a apertura do período de avaliación da segunda oportunidade para presentalo, para que o/a alumna/póidao ser avaliado/a.

<https://enfermeria.depo.gal/practiclas-clinicas1;jsessionid=FD33BB0B1D23F9BCB4ED235C18486D8C.tomcatNodo3>

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

T. Heather Herdman, PhD, RN, **Diagnósticos enfermeros NANDA Internacional. Definiciones y Clasificación 2018-2020**, 11 Edición Elsevier,

Moorhead, Sue; Johnson, Marion, L. Mas., **Clasificación de Resultados de Enfermería (NOC)**, 6ª Edición Elsevier, Gloria M. Bulechek et.al.editores, **Clasificación de Intervenciones de Enfermería (NIC)**, 7ª Edición Elsevier,

Complementary Bibliography

Bibiosauade recursos de informacion, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=66671,

Bibiosauade recursos destacados, http://www.sergas.es/MostrarContidos_N2_T01.aspx?IdPaxina=60667,

Mª Teresa Luis Rodrigo, **Los diagnósticos enfermeros. Revisión crítica y guía práctica**, 8ª Edición Elsevier,

Johnson, Marion et.al. editores, **Vinculos de NOC y NIC a NANDA I y diagnósticos médicos. Interrelaciones NANDA, noc y NIC**, 3ª Edición Elsevier,

Kozier, Barbara et. al. editores, **Técnicas de Enfermería I y II**, 4ª Edición MC Graw-Hill-Interamericana,

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Traballo de Fin de Grao/P51G140V01407

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Enfermería comunitaria I/P51G140V01104

Estatística: Estadística/P51G140V01106

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermería/P51G140V01107

Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Psicoloxía: Psicología/P51G140V01102

Enfermería clínica I/P51G140V01204

Enfermería clínica II/P51G140V01205

Enfermería comunitaria II/P51G140V01206

Ética e lexislación/P51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Xestión de enfermería/P51G140V01207

Introducción á enfermería clínica/P51G140V01201

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Enfermería clínica III/P51G140V01301

Enfermería en saúde mental/P51G140V01305

Enfermería xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304

Enfermería materno-infantil/P51G140V01302

Prácticas clínicas II/P51G140V01303

Prácticas clínicas III/P51G140V01306

Prácticas clínicas IV/P51G140V01405

IDENTIFYING DATA				
Traballo de Fin de Grao				
Subject	Traballo de Fin de Grao			
Code	P51G140V01407			
Study programme	Grao en Enfermaría			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	12	Mandatory	4	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermaría (Pontevedra)			
Coordinator	Diéguez Montes, María Paz Piñón Cimadevila, Miguel Ángel			
Lecturers	Diéguez Montes, María Paz Fernández Méndez, María José González García, María González López, Claudia Otero Agra, Martín Piñón Cimadevila, Miguel Ángel			
E-mail	miguelpinonc@gmail.com pazenfermeria@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
General description	Materia transversal que lle permite ao estudante mostrar de forma integrada a adquisición das competencias asociadas ao título, sen que sexan portagonistas aquelas que van encamiñadas a deseñar e levar a cabo investigacións, mais sen dubida tratase dun traballo con base científica. Cursase no derradeiro semestre do grao. Cada estudante realiza o TFG de forma autónoma baixo tutoría docente. A elaboración dos TFG do título debe estar en harmonía cos ODS da Axenda 2030 da ONU			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermaría, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B2	Saber planificar e prestar coidados de enfermaría dirixidos ás persoas, familias ou grupos, orientados, aos resultados en saúde, avaliando o seu impacto, a través de guías de práctica clínica e asistencial, que describen os procesos polos cales se diagnostica, trata ou coida un problema de saúde.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermaría
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B6	Aplicar as intervencións da enfermaría na evidencia científica e nos medios dispoñibles
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B12	Aplicar o código ético e deontolóxico da enfermaría española, comprendendo as implicacións éticas da saúde nun contexto mundial en transformación

- B13 Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
- B14 Establecer mecanismos de avaliación, considerando os aspectos científico-técnicos e de calidade
- B15 Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
- B16 Ser capaz de utilizar os sistemas de información sanitaria
- B17 Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
- B18 Aplicar estratexias para adoptar medidas de confortabilidade e atención de síntomas, dirixidas ao paciente e familia, na aplicación de coidados paliativos que contribúan a aliviar a situación de pacientes en situacións de enfermidade avanzada e/ou rematal
- C1 Coñecer e identificar a estrutura e función do corpo humano. Comprender as bases moleculares e fisiolóxicas das células e os tecidos.
- C2 Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermaría.
- C3 Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
- C4 Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
- C5 Coñecer e valorar as necesidades nutricionais das persoas sas e con problemas de saúde ao longo do ciclo vital, para promover e reforzar pautas de conduta alimentar saudable.
- C6 Identificar os nutrientes e os alimentos en que se atopan.
- C7 Identificar os problemas nutricionais máis habituais e seleccionar as recomendacións dietéticas adecuadas.
- C8 Aplicar as tecnoloxías e sistemas de información e comunicación dos coidados de saúde.
- C9 Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
- C10 Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
- C11 Establecer unha relación empática e respectuosa co paciente e familia, acorde coa situación da persoa, problema de saúde e etapa de desenvolvemento.
- C12 Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
- C13 Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
- C14 Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar a/o estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
- C15 Identificar, integrar e relacionar o concepto de saúde e os coidados, desde unha perspectiva histórica, para comprender a evolución do coidado de enfermaría.
- C16 Comprender desde unha perspectiva ontolóxica e epistemolóxica, a evolución dos conceptos centrais que configuran a disciplina de enfermaría, así como os modelos teóricos máis relevantes, aplicando a metodoloxía científica no proceso de coidar e desenvolvendo os plans de coidados correspondentes.
- C17 Aplicar o proceso de enfermaría para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
- C18 Coñecer e aplicar os principios que sustentan os coidados integrais de enfermaría.
- C19 Dirixir, avaliar e prestar os coidados integrais de enfermaría, ao individuo, a familia e a comunidade.
- C20 Capacidade para describir os fundamentos do nivel primario de saúde e as actividades a desenvolver para proporcionar un coidado integral de enfermaría ao individuo, a familia e a comunidade.
- C21 Comprender a función e actividades e actitude cooperativa que o profesional deberá desenvolver nun equipo de Atención Primaria de Saúde.
- C22 Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
- C23 Identificar os factores relacionados coa saúde e os problemas do entorno, para atender as persoas en situacións de saúde e enfermidade como integrantes dunha comunidade.
- C24 Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
- C25 Aplicar os métodos e procedementos necesarios no seu ámbito para identificar os problemas de saúde máis relevantes nunha comunidade.
- C26 Analizar os datos estatísticos referidos a estudos da poboación, identificando as posibles causas de problemas de saúde.
- C27 Educar, facilitar e apoiar a saúde e o benestar dos membros da comunidade, cuxas vidas están afectadas por problemas de saúde, risco, sufrimento, enfermidade, incapacidade ou morte.
- C28 Coñecer as alteracións de saúde do adulto, identificando as manifestacións que aparecen nas súas distintas fases.
- C29 Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
- C30 Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
- C31 Realizar as técnicas e procedementos de coidados de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos enfermos e familiares.
- C32 Seleccionar as intervencións encamiñadas a tratar ou previr os problemas derivados das desviacións de saúde.
- C33 Ter unha actitude cooperativa cos diferentes membros do equipo.
- C34 Identificar as características das mulleres nas diferentes etapas do ciclo reprodutivo e no climaterio e nas alteracións que se poden presentar proporcionando os coidados necesarios en cada etapa.

- C35 Aplicar cuidados xerais durante o proceso de maternidade para facilitar a adaptación das mulleres e os neonatos ás novas demandas e prever complicacións.
- C36 Coñecer os aspectos específicos dos cuidados do neonato. Identificar as características das diferentes etapas da infancia e adolescencia e os factores que condicionan o patrón normal de crecemento e desenvolvemento.
- C37 Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes na infancia e identificar as súas manifestacións. Analizar os datos de valoración do neno, identificando os problemas de enfermaría e as complicacións que poden presentarse.
- C38 Aplicar as técnicas que integran o cuidado de enfermaría, establecendo unha relación terapéutica cos nenos e os seus cuidadores.
- C39 Seleccionar as intervencións dirixidas ao neno san e ao enfermo, así como as derivadas dos métodos de diagnóstico e tratamento.
- C40 Ser capaz de proporcionar educación para a saúde aos pais ou cuidadores primarios.
- C41 Comprender os cambios asociados ao proceso de envellecemento e a súa repercusión na saúde.
- C42 Identificar as modificacións estruturais, funcionais, psicolóxicas e de formas de vida asociadas ao proceso de envellecemento.
- C43 Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
- C44 Seleccionar as intervencións cuidadoras dirixidas a tratar ou a prever os problemas de saúde e a súa adaptación á vida diaria mediante recursos de proximidade e apoio á persoa anciá.
- C45 Coñecer o Sistema Sanitario Español.
- C46 Identificar as características da función directiva dos servizos de enfermaría e a xestión de cuidados.
- C47 Coñecer e ser capaz de aplicar as técnicas de dirección de grupos.
- C48 Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermaría española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermaría.
- C49 Prestar cuidados, garantindo o dereito á dignidade, privacidade, intimidade, confidencialidade e capacidade de decisión do paciente e familia.
- C50 Individualizar o cuidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
- C51 Coñecer os problemas de saúde mental máis relevantes nas diferentes etapas do ciclo vital, proporcionando cuidados integrais e eficaces, no ámbito da enfermaría.
- C52 Coñecer os cuidados paliativos e control da dor para prestar cuidados que alivien a situación dos enfermos avanzados e terminais
- D1 Capacidade de análise e síntese
- D2 Capacidade de organización y planificación
- D3 Capacidade de xestión da información
- D4 Resolución de problemas e toma de decisións
- D5 Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
- D6 Habilidades nas relacións interpersoais
- D7 Razoamento crítico
- D8 Aprendizaxe autónomo
- D9 Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
- D10 Motivación pola calidade
- D11 Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject

Training and Learning Results

Ser capaz de diseñar y ejecutar un plan de investigación

A1	B1	C1	D1
A2	B2	C2	D2
A3	B3	C3	D3
A4	B4	C4	D4
A5	B5	C5	D5
	B6	C6	D6
	B7	C7	D7
	B8	C8	D8
	B9	C9	D9
	B10	C10	D10
	B11	C11	D11
	B12	C12	
	B13	C13	
	B14	C14	
	B15	C15	
	B16	C16	
	B17	C17	
	B18	C18	
		C19	
		C20	
		C21	
		C22	
		C23	
		C24	
		C25	
		C26	
		C27	
		C28	
		C29	
		C30	
		C31	
		C32	
		C33	
		C34	
		C35	
		C36	
		C37	
		C38	
		C39	
		C40	
		C41	
		C42	
		C43	
		C44	
		C45	
		C46	
		C47	
		C48	
		C49	
		C50	
		C51	
		C52	

Contidos
Topic

- 1.- Realización de búsquedas bibliográficas.
- 2.-Lecturas.
- 3.-Valoración, diseño e, no seu caso, execución dun traballo incluído nas diferentes tipoloxías de TFG recollidas na normativa.:

TFG: traballo de fin de grao

Estructura: consideración comúns e específicas establecidas na normativa interna dos TFG, se o traballo atópase nunha das tipoloxías seguintes:

- 1.1 Traballo de investigación cuantitativa
- 1.2 Traballo de investigación cualitativa
- 1.3 Traballo de revisión da literatura (ou revisión narrativa ou revisión bibliográfica)
- 1.4. Caso clínico
- 1.5. Plan de coidados estandarizado.
- 1.6. Proxectos de intervención.

Noutra tipoloxía de traballo, a estrutura cumprirá coas consideracións comúns aos TFG, preestablecidas na antedita normativa.

2. Informe final: organización, estrutura e presentación escrita do TFG. As normas de estilo figuran normativa interna dos TFG

3. Defensa pública do TFG segundo a normativa interna dos TFG e calendarios publicados.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballo tutelado	0	167	167
Seminario	30	15	45
Traballo	1	87	88

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Traballo tutelado	Refírese á realización tutorizada do TFG
Seminario	Actividades enfocadas ao traballo de fin de grao, para explicar e/ou actualizar as bases para a súa realización

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballo tutelado	O TFG require tutorías persoalizadas entre o alumnado e o profesorado tutor

Avaliación			
Description		Qualification	Training and Learning Results

Traballo1. O tribunal examinador poderá ser unipersoal ou colexiado.	100	A1	B1	C1	D1
		A2	B2	C2	D2
2. A cualificación proposta polo tribunal unipersoal terá un peso máximo do 70%		A3	B3	C3	D3
		A4	B4	C4	D4
3. A cualificación proposta polo tribunal examinador colexiado terá o peso do 85%		A5	B5	C5	D5
Aplicaránse os seguintes criterios:			B6	C6	D6
			B7	C7	D7
			B8	C8	D8
- Documento escrito do TFG: 70 %. Os aspectos a valorar para a asignación da cualificación serán os seguintes:			B9	C9	D9
Organización e redacción do traballo, a calidade da documentación entregada			B10	C10	D10
Calidade científica e técnica do traballo de investigación realizado.			B11	C11	D11
Dificultade do tema, actualidade, orixinalidade, alternativas presentadas-			B12	C12	
			B13	C13	
			B14	C14	
Un 15%: Cumprimento das normas de estilo establecidas e a adaptación á estrutura mínima esixida nas diferentes tipoloxías recollidas no regulamento de TFG do centro. Bibliografía utilizada, tratamento de aspectos trasversales como: ODS; xénero; linguaxe inclusiva; etc)			B15	C15	
			B16	C16	
			B17	C17	
			B18	C18	
				C19	
O 15% a presentación e defensa do traballo por parte do alumnado.				C20	
				C21	
Con independencia do tipo de tribunal, avaliarase ao alumnado mediante unha combinación de métodos de avaliación que permitan valorar de forma integral os coñecementos, habilidades e competencias adquiridas ao longo do proceso.				C22	
Utilizaranse tanto a avaliación continua, a través do seguimento e revisión do traballo escrito, como a avaliación final, centrada especialmente na defensa oral do TFG.				C23	
Prestarase especial atención á defensa oral do TFG, pois constitúe un momento clave para comprobar que o estudante é quen de expor, argumentar e xustificar o seu traballo de maneira autónoma. Esta defensa permitirá avaliar non só os coñecementos adquiridos, senón tamén habilidades como a comunicación oral, a capacidade de síntese, o pensamento crítico e a competencia para responder a preguntas e defender os seus plantexamentos diante do tribunal.				C24	
				C25	
				C26	
				C27	
				C28	
				C29	
				C30	
				C31	
				C32	
				C33	
				C34	
				C35	
				C36	
				C37	
				C38	
				C39	
				C40	
				C41	
				C42	
				C43	
				C44	
				C45	
				C46	
				C47	
				C48	
				C49	
				C50	
				C51	
				C52	

Other comments on the Evaluation

A cualificación do Traballo Fin de Grao: finalizada a defensa e previa deliberación do tribunal, procederase á cualificación do traballo que, de acordo coa normativa vixente sobre cualificacións, consistirá nunha nota numérica entre 0 y 10 (con un decimal) sendo necesario polo menos un 5 para aprobar. Para a dirección, organización e xestión dos traballos de fin de grao e para calquera outro aspecto non recollido na guía docente será de aplicación a normativa interna de TFG. As datas de asignación, solicitude, defensa, reclamación, etc.. publicáanse tanto na web como no campus virtual e se lle da difusión previa ao inicio dos prazos previstos para a defensa.

<http://www.enfermeria.depo.gal/126>

Ver información en: Datas das probas de avaliación de cuarto curso

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography**Complementary Bibliography**

Nancy Burns, **Investigación en Enfermería, Elsevier,, Elsevier,**

Serrano Gallardo, Pilar, **Trabajo de Fin de grado en ciencias de la salud, DAE,**

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Prácticas clínicas IV/P51G140V01405

Prácticas clínicas V/P51G140V01406

Subjects that it is recommended to have taken before

Anatomía humana: Anatomía humana/P51G140V01101

Bioquímica: Bioquímica/P51G140V01103

Enfermería comunitaria I/P51G140V01104

Estatística: Estadística/P51G140V01106

Fisioloxía: Fisioloxía/P51G140V01105

Fundamentos de enfermería/P51G140V01107

Idioma moderno: Inglés técnico/P51G140V01108

Enfermería clínica I/P51G140V01204

Enfermería clínica II/P51G140V01205

Enfermería comunitaria II/P51G140V01206

Ética e lexislación/P51G140V01202

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Xestión de enfermería/P51G140V01207

Introducción á enfermería clínica/P51G140V01201

Prácticas clínicas I/P51G140V01208

Enfermería clínica III/P51G140V01301

Enfermería en saúde mental/P51G140V01305

Enfermería xeriátrica e coidados paliativos/P51G140V01304

Enfermería materno-infantil/P51G140V01302

Prácticas clínicas II/P51G140V01303

Prácticas clínicas III/P51G140V01306

Prácticas clínicas IV/P51G140V01405

Prácticas clínicas V/P51G140V01406

IDENTIFYING DATA				
Saúde, dependencia e vulnerabilidade social				
Subject	Saúde, dependencia e vulnerabilidade social			
Code	P51G140V01412			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	González López, Claudia			
Lecturers	González López, Claudia			
E-mail	claudia.gonzalez@uvigo.gal			
Web	http://enfermeria.depo.es			
General description	A materia saúde, dependencia e vulnerabilidade social profunda no rol e misión social da enfermmería. Busca que o alumnado desenvolva competencias para saber como responder e actuar de forma respectuosa e equitativa ante a diversidade de persoas ás que presta os seus coidados. Para iso analízase o seu papel ante situacións de dependencia, risco e vulnerabilidade social, e a influencia da diversidade cultural, as migracións, o xénero, a discapacidade ou a idade nos coidados de enfermmería. Tamén se aborda o seu papel en aspectos relacionados coa globalización, o desenvolvemento sostible e a xustiza social. Un dos marcos fundamentais nos que se basea esta materia é o da Axenda 2030 e as súas ODS dende a perspectiva de que a enfermmería pode contribuír e liderar estratexias que promovan a xustiza social e o desenvolvemento sostible tanto local como global.			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C22	Promover a participación das persoas, familia e grupos no seu proceso de saúde-enfermidade.
C43	Coñecer os problemas de saúde máis frecuentes nos anciáns
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D4	Resolución de problemas e toma de decisions
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D6	Habilidades nas relacións interpersoais
D8	Aprendizaxe autónomo
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D10	Motivación pola calidade
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results			
Saber comprender as relacións entre saúde e a situación social.	A1	B4	C12	D1
	A2	B7	C22	D2
	A3	B15	C43	D4
	A4			D5
	A5			D6
				D8
				D9
				D10
				D11
Saber identificar as distintas necesidades sociais vinculadas a problemas de saúde.	A1	B4	C12	D1
	A2	B7	C22	D2
	A3	B15	C43	D4
	A4			D5
	A5			D6
				D8
				D9
				D10
				D11
Ser capaz de recoñecer as características dos problemas de saúde que dan lugar a necesidades de apoio social, en especial discapacidades, dependencia e situacións de adiccións.	A1	B4	C12	D1
	A2	B7	C22	D2
	A3	B15	C43	D4
	A4			D5
	A5			D6
				D8
				D9
				D10
				D11
Ser capaz de aplicar as estratexias de atención e apoio en relación co contexto actual en relación con situacións de vulnerabilidade.	A1	B4	C12	D1
	A2	B7	C22	D2
	A3	B15	C43	D4
	A4			D5
	A5			D6
				D8
				D9
				D10
				D11
Ser capaz de identificar a relación entre a saúde, sistema de xénero, a cultura e o ciclo vital.	A1	B4	C12	D1
	A2	B7	C22	D2
	A3	B15	C43	D4
	A4			D5
	A5			D6
				D8
				D9
				D10
				D11

Contidos

Topic	
1. Introducción á materia.	-A saúde e o coidado dende a perspectiva sociocultural. -Saúde, vulnerabilidade social e dependencia. -Desigualdades e inequidades en saúde. Os determinantes sociais da saúde. -Sistema Sanitario: modelo biomedico, modelo social, modelo de calidad de vida, enfoque de saúde baseado en dereitos humanos. -Accesibilidade Universal ó sistema sanitario e a saúde.
2. Equidade en saúde, diversidade e inclusión social	- A perspectiva da Equidade en saúde. - Poblacións vulnerables: 1. Diversidade sexual e de xénero. Perspectiva de xénero e saúde. Colectivo LGBTIQ+. 2. Diversidade e competencia cultural. Saúde e migracións. 3. Diversidade funcional. Saúde e discapacidade. 4. Diversidade e ciclo vital. Saúde, infancia e vellez.

3. Responsabilidade e compromiso social da enfermmería.	- Enfermería e ONG, asociacións e outras entidades locais. - Enfermería global, Axenda 2030 e Obxectivos de desenvolvemento sostible. - Atención sanitaria inclusiva (SAAC, Lectura fácil e outros elementos para a accesibilidade cognitiva).
4. Coidados de enfermmería en dependencia e vulnerabilidade social.	- Taxonomía NANDA-NOC-NIC relacionada. - Promoción e educación para a saúde e para a inclusión social.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	1	2
Lección maxistral	20	30	50
Eventos científicos	14	21	35
Seminario	3	10	13
Resolución de problemas	4	10	14
Aprendizaxe baseado en proxectos	4	30	34
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentación da materia e formación dos grupos de traballo para a modalidade seminario.
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo alumnado.
Eventos científicos	Faladoiros realizados por distintas entidades locais, que ofrecen ao alumnado a oportunidade de afondar, complementar e contextualizar os contidos da materia a través da exposición de experiencias en primeira persoa vinculadas coa realidade social e sanitaria do entorno.
Seminario	Actividade enfocada ao traballo sobre un tema específico, que permite afondar ou complementar os contidos da materia. Pódese empregar como complemento das clases teóricas
Resolución de problemas	Actividade na que se formulan exercicios e/ou problemas directamente relacionados cos contidos traballados nos seminarios da materia. O alumnado deberá desenvolver solucións axeitadas mediante a análise de casos, a reflexión crítica, a aplicación de procedementos de interpretación e transformación da información dispoñible e a integración de coñecementos previos.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Actividade que combina a exposición por parte do alumnado, ante a docente e un grupo de estudantes, dun tema vinculado aos contidos da materia, coa realización de tarefas en equipo que implican a colaboración interdisciplinar e a resolución de problemas abertos. Esta dinámica fomenta a aprendizaxe cooperativa e permite adestrar competencias clave como o liderado, a organización, a comunicación, a capacidade crítica e o fortalecemento das relacións interpersoais. A participación activa no traballo grupal contribúe á integración dos coñecementos e á aplicación práctica dos contidos nun contexto real ou simulado.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Lección maxistral	Aínda que a lección maxistral é unha metodoloxía expositiva, facilitarase a atención personalizada mediante a creación de espazos para a resolución de dúbidas e a interacción co alumnado, tanto durante a clase como a través de tutorías presenciais. Estas sesións permitirán adaptar o ritmo, clarificar conceptos teóricos e atender ás necesidades individuais na comprensión dos contidos.
Aprendizaxe baseado en proxectos	Durante o desenvolvemento dos proxectos grupais, realizaranse seguimentos periódicos que permitirán detectar as necesidades específicas de cada grupo e de cada membro. A docente prestará apoio individualizado en aspectos como a organización do traballo, a clarificación de obxectivos, o reparto de tarefas e o desenvolvemento de competencias como o liderado ou a comunicación. Así mesmo, fomentarse a autorreflexión e o acompañamento no proceso de aprendizaxe.
Resolución de problemas	Na análise e resolución de casos, ofrecerase orientación individualizada para guiar ao alumnado na identificación dos problemas, na interpretación da información dispoñible e na toma de decisións. Esta atención, realizada durante os seminarios, centrarase en favorecer a autonomía, pero tamén en adaptar os apoios segundo o nivel de competencia do alumnado, permitindo así un avance máis personalizado no manexo de situacións complexas.

Avaliación

Description	Qualification	Training and Learning Results
Resolución de problemas Proba na que un alumno/a deberá analizar un feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución. A cualificación desta proba baséase na presentación escrita dun caso (máximo 15 %) no que o alumnado haxa participado na súa elaboración o longo dos seminarios do curso (máximo 15%) Data de entrega 1ª Oportunidade: 3/12/2025 (23,59h-Moovi) Data de entrega 2ª Oportunidade: 22/06/2025 (23.59h-Moovi)	30	A1 B4 C43 D1 A2 D8 A3
Aprendizaxe baseado en proxectos Exposición por parte do alumnado ante a docente e un grupo de estudantes dun proxecto versado nos contidos. Se levará a cabo de maneira grupal. Data de presentación: 26/11/2025	20	A1 B4 C43 D1 A2 D2 A3 D5 A4 D6
Exame de preguntas obxectivas Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos) e preguntas curtas. Para superar a materia a/o alumna/o terá que acadar o 50% desta proba. Data de exame 1ªoportunidade: 10/12/2025 16.30h. 2ª oportunidade: 23/06/2026 10h	40	A1 B4 C43 D2 A3 B7 D4 D8
Exame de preguntas de desenvolvemento Proba escrita na que o alumnado realizará unha reflexión persoal baseada nos relatorios impartidos por entidades locais na aula, relacionando os contidos da materia co vínculo entre saúde e vulnerabilidade social. A cualificación baséase na análise crítica, a integración de coñecementos e a autorreflexión. Para superar a materia, o/a alumno/a deberá acadar o 50% nesta proba. Data de exame: 1ª oportunidade: 10/12/2025 16.30h. 2ª oportunidade: 23/06/2026 10h	10	A1 B4 D1 A2 B7 D2 A3 D4 A4

Other comments on the Evaluation

Fin de carreira 09/10/2025 10h

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Complementary Bibliography

Victoria Camps, **Tiempo de cuidados**, Primera, Arpa editores, 2021

Manuel Moreno Preciado, **Transculturalidad, género y salud**, Primera, Elsevier, 2021

Domingo Palacios Peña, Paloma Salvadores Fuentes, **Enfermería Social**, Primera, Ediciones Síntesis, 2012

Ministerio de Sanidad, **Estrategia Nacional de equidad en salud**, 2014

Ministerio de Sanidad, **Equidad en Salud y COVID-19. Análisis y propuestas para abordar la vulnerabilidad epidemiológica vinculada a las desigualdades sociales**, 2020

Ministerio de Sanidad, **Estrategia Nacional de Prevención y Lucha contra la Pobreza y la Exclusión Social 2024-2030**, 2019

Consejo Internacional de Enfermería, **El papel de las enfermeras para el logro de los Objetivos de Desarrollo Sostenible**, 2017

Farmaceúticos Mundi, **Equidad de género y salud. Guía introductoria**, 2018

Ley 1/2013, **Ley General de derechos de las personas con discapacidad y de su inclusión social.**, 2013

Universidad de Alicante, **Cultura de los cuidados. Revista de Enfermería y Humanidades**,

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Enfermería comunitaria I/P51G140V01104

Enfermería comunitaria II/P51G140V01206

IDENTIFYING DATA				
Atención de enfermería nas emerxencias e catástrofes				
Subject	Atención de enfermería nas emerxencias e catástrofes			
Code	P51G140V01413			
Study programme	Grao en Enfermería			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	4	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinator	Fernández Méndez, Felipe			
Lecturers	Fernández Méndez, Felipe Otero Agra, Martín			
E-mail	fernandez.mendez.felipe@gmail.com			
Web	http://enfermeria.depo.es			
General description	Materia optativa impartida no 7º semestre, orientada a adquirir coñecementos, habilidades e destrezas en emerxencias e catastrofes			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Code	
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
B1	Ser capaz, no ámbito da enfermería, de prestar unha atención sanitaria técnica e profesional axeitada ás necesidades de saúde das persoas que atenden, de acordo co estado de desenvolvemento dos coñecementos científicos de cada momento e cos niveis de calidade e seguridade que se establecen nas normas legais e deontolóxicas aplicables.
B3	Saber aplicar os fundamentos e principios técnicos e metodolóxicos da enfermería
B5	Deseñar sistemas de coidados dirixidos ás persoas, familia ou grupos, avaliando o seu impacto e establecendo as modificacións oportunas
B10	Protexer a saúde e o benestar das persoas, familias ou grupos atendidos, garantindo a súa seguridade
B13	Aplicar os principios de financiamento sanitario e sociosanitario e utilizar axeitadamente os recursos dispoñibles
B15	Ser capaz de traballar co equipo de profesionais como unidade básica na que se estruturan de forma uni ou multidisciplinar e interdisciplinar os profesionais e demais persoal das organizacións asistenciais
B17	Realizar coidados de enfermería baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial
C2	Coñecer o uso e a indicación de produtos sanitarios vinculados aos coidados de enfermería.
C3	Coñecer os diferentes grupos de fármacos, os principios da súa autorización, uso e indicación, e os mecanismos de acción dos mesmos.
C4	Utilización dos medicamentos, avaliando os beneficios esperados e os riscos asociados e/ou efectos derivados da súa administración e consumo.
C13	Recoñecer as situacións de risco vital e saber executar manobras de soporte vital básico e avanzado.
C17	Aplicar o proceso de enfermería para proporcionar e garantir o benestar a calidade e seguridade das persoas atendidas.
C24	Identificar e analizar a influencia de factores internos e externos no nivel de saúde de individuos e grupos.
C29	Identificar as necesidades de coidado derivadas dos problemas de saúde.
C30	Analizar os datos recollidos na valoración, priorizar os problemas do paciente adulto, establecer e executar o plan de coidados e realizar a súa avaliación.
C48	Coñecer a lexislación aplicable e o código ético e deontolóxico da enfermería española, inspirado no código europeo de ética e deontoloxía de enfermería.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D5	Traballo en equipo, multidisciplinar e multilingüe
D7	Razoamento crítico

Resultados previstos na materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

Ser capaz de emprender valoración exhaustiva e sistemática utilizando as ferramentas e marcos adecuados para o paciente, tendo en conta os factores físicos, sociais, culturais, psicolóxicos, espirituais e ambientais relevantes.	A3	B3 B17	C13 C17 C24 C29 C30	D1 D2
Ser capaz de facer valer os xuízos clínicos para asegurar que se alcancen os estándares de calidade e que a práctica está baseada na evidencia.	A2	B1	C17	D7
Ser capaz de pór en práctica principios de saúde e seguridade incluídos a mobilización e o manexo do paciente, control de infeccións, primeiros auxilios básicos e procedementos de emerxencia (utilizando as habilidades)	A2 A3	B1 B3 B5 B10 B13 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C48	D4 D5
Coñecer de forma relevante ser capaz de aplicar resolución de problemas e toma de decisións	A3			D1 D4 D7
Ser capaz de usar adecuadamente as habilidades de consello (técnicas de comunicación para promover o benestar o paciente).		B15		D5

Contidos

Topic	
Definición e tipos de catástrofes	Impacto ambiental, social sanitario e económico das catástrofes. Mecanismos da prevención de catástrofes e actuacións das emerxencias no contexto internacional. Organización e planificación sanitaria en relación á atención de enfermaría en emerxencias e catástrofes. Recursos humanos e materiais.
Actuacións dos primeiros auxilios en situacións de emerxencia e catástrofe.	Actuacións básicas dos primeiros auxilios en situacións de emerxencia. Metodoloxía didáctica do ensino dos primeiros auxilios, soporte vital básico (SVB) e desfibrilación externa semiautomática (DEA). Soporte vital básico, desfibrilación externa semiautomática e primeiros auxilios en escenarios exteriores.
Actuación do persoal sanitario nas emerxencias derivadas das catástrofes.	Funcións específicas do profesional de enfermaría. Valoración primaria e secundaria. Triaxe. Exercicio práctico da clasificación de triaxe.
Escenarios de simulación avanzada.	Simulación avanzada en paciente traumático. Simulación avanzada en asistencia e traslado do paciente crítico. Simulacro exterior. Planificación dun simulacro.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Lección maxistral	28	42	70
Seminario	8	8	16
Saídas de estudo	3	19	22
Obradoiro	8	16	24
Simulación ou Role Playing	4	12	16
Observación sistemática	1	1	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Lección maxistral	Exposición por parte do profesorado de contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/as directrices dun traballo, exercicio o proxecto a desenvolver por lo estudante.
Seminario	Actividades de aplicación dos coñecementos e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas con emerxencias e catástrofes desenvolvidas en distintos espazos exteriores. El simulacro consistirá na simulación dun incidente con múltiples vítimas, que se caracterizará debidamente, mediante el uso de maquillaxes, roupa e prótese, que simulen lesións reais. Exposición opcional por parte del alumnado ante el docente e un grupo doestudantado sobre SVB-DEA e/os primeiros auxilios.

Saídas de estudo	Exposición teórico e práctica impartidas por parte do estudiantado, nel exterior en distintos organismos
Obradoiro	Actividades grupais enfocadas á adquisición de competencias sobre valoración primaria, técnicas básicas, primeiros auxilios, materiais de uso frecuente en emerxencias.

Atención personalizada

Methodologies Description

Saídas de estudo	Nesta metodoloxía requírese unha atención persoal e presencial do profesorado nas saídas externas a distintos organismos, onde son os estudantes os que imparten contidos prácticos e teóricos a outros colectivos
------------------	--

Avaliación

	Description	Qualification	Training and Learning Results			
Seminario	Proba práctica dos distintos escenarios de emerxencias realizados nos seminarios a través de observación sistemática de cada un dos/os alumnos/as do grupo. 17/11/2025 a las 16.00 horas. 24/11/2025 a las 16.00 horas. Data da 2ª oportunidade 01/07/2026 ás 10.00 horas. Debido a que algúns dos seminarios realízanse en escenarios exteriores as datas poderán sufrir modificacións en función da climatoloxía.	40	A2 A3	B1 B3 B5 B10 B13 B15 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C24 C29 C30 C48	D1 D2 D4 D5 D7
Saídas de estudo	Realización, exposición e participación por parte do alumnado dunha sesión relacionada coa temática da materia.	30	A2 A3	B5	C13	D2 D5
Simulación ou Role Playing	Proba práctica de resolución de simulacións en distintos escenarios de emerxencias e catástrofes a través da observación sistemática de cada un/una dos/os alumnos/as do grupo Para acceder a esta proba é condición que o estudante realice adecuadamente as probas dos seminarios e talleres. Data de realización: 10/11/2025 ás 16.00 horas. Data da 2ª oportunidade 01/07/2026 ás 10.00 horas. Debido a que a proba práctica pode ser realizada en escenarios exteriores as datas poderán sufrir modificacións en función da climatoloxía.	20	A2 A3	B1 B3 B5 B10 B13 B15 B17	C2 C3 C4 C13 C24 C29 C30 C48	D1 D2 D4 D5 D7
Observación sistemática	Avaliación continuada coa observación directa que se desenvolve mediante un seguimento personalizado do estudante nos diferentes seminarios e obradoiros.	10	A2 A3	B1 B3 B10 B17	C2 C3 C4 C13 C17 C30	D1 D2 D4 D5 D7

Other comments on the Evaluation

Data fin de carreira: 06/10/2025 ás 12.00h

Bibliografía. Fontes de información

Basic Bibliography

Consejo Europeo de Resucitación, **Guías para la resucitación 2015 del Consejo Europeo de Resucitación (ERC).**, American Heart Association, **2015 AHA Guidelines for CPR & ECC**,

PHTLS. Soporte vital básico y avanzado en el trauma prehospitalario, 8ª Edición,

Guía farmacológica, 1ª Edición,

Complementary Bibliography

Alvarez Rello Antonio, **Los servicios d emergencias y urgencias medicas extraospitalarias en España**, 1ª Edición,

Manual de primeros auxilios, Edición 2012,

Manual de soporte vital avanzado en urgencias prehospitalarias, Edición 2012,

Manual de soporte vital avanzado en el trauma, 2ª Edición,

Carlos Alvarez Leiva, **Múltiples víctimas y catástrofes**, 3ª Edición,

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Enfermaría clínica I/P51G140V01204

Enfermaría clínica II/P51G140V01205

Farmacoloxía e dietética/P51G140V01203

Introdución á enfermaría clínica/P51G140V01201

Enfermaría clínica III/P51G140V01301
